

Turun Toriparkki

—

Poliittiset ja taloudelliset syyt Turun Toriparkin rakentamispäätöksen
pitkittymiseen vuosina 1993-2018

Monica Ailio
Pro gradu -tutkielma
Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos
Poliittinen historia
Turun yliopisto
Syksy 2023

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

AILIO, MONICA: Turun Toriparkki – poliittiset ja taloudelliset syyt Turun Toriparkin rakentamispäätöksen pitkittymiseen vuosina 1993-2018

Pro gradu -tutkielma, 72 sivua + 1 liitesivu

Poliittinen historia

Syksy 2023

Tiivistelmä:

Tutkielmassa käsitellään Turun Kauppatorin alla sijaitsevan pysäköintilaitoksen Turun Toriparkin rakentamiseen johtaneen päätöksenteon vaikeuksia aikavälillä 1993-2018. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella suunnittelun ja rakentamisajan aikaisia tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet hankkeen pöydälle jättämiseen Turun kaupunginvaltuuston kokouksissa ja syitä, jotka ovat edesauttaneet rakentamispäätöksen hyväksymistä. Tutkimuksessa käsitellään tilallista muutosta kaupungissa ja erityisesti siihen johtanutta keskustelua, koska se kertoo miten päättäjien vastakkainasettelu vaikuttaa päätöksenteon polkuun. Tutkimus perustuu pääosin primäärilähteinä käytettäviin Turun kaupunginhallituksen ja -valtuuston pöytäkirjoihin sekä sanomalehtiartikkeleihin.

Tutkimustulosten avulla saadaan kuva Turun Toriparkin rakentamiseen johtaneiden päätösten kulusta vuosikymmenten aikana. Samalla perehdytään lähemmin Toriparkista käytyyn laajaan ja pitkäaikaiseen keskusteluun ja päätöksenteon vaiheisiin. Tutkimuksen kannalta mielenkiintoista on hankkeen aikana käytetyt argumentit Toriparkin puolesta ja vastaan suunnittelun eri vaiheissa. Turussa poliittinen päätöksenteko on tunnetusti hankalaa ja hidasta. Puolueiden ja päättäjien voimakkaat mielipide-erot tulevat tässäkin tutkimuksessa hyvin esille. Kaupunginvaltuuston voimasuhteiden vaihtuessa päätöksiä pyörretään ja keskustelu aloitetaan aina alusta. Tämän lisäksi yksittäisillä henkilöillä on mahdollisuus vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Turun Toriparkkihankkeen päätöksenteon historiaa ei ole aiemmin tutkittu ja tämä tutkimus selvittää yksityiskohtaisesti ne poliittiset ja taloudelliset syyt, jotka ovat vaikuttaneet Toriparkin päätöksenteon pitkittymiseen.

Asiasanat: Turku, Toriparkki, Kauppatori, kaupunkikuva, kaupunginvaltuusto, kunnanvaltuusto, kunnallispolitiikka, paikallishistoria, modernisaatio, kaupunkistrategia

Sisällysluettelo

1	<i>Johdanto</i>	1
1.1	Turku tutkimusympäristössä	1
1.2	Poliittinen päätöksenteko Turussa.....	5
2	<i>Tutkimuksen aihe, rajaus ja metodologia</i>	13
2.1	Tutkimusmetodien valinta.....	13
2.2	Aineisto kunnallispoliittisessa tutkimuksessa	18
3	<i>Toriparkki-idean kehittyminen 1990-luvulla</i>	27
3.1	Projektina keskustan kehittäminen	27
3.2	Autoton keskusta	31
3.3	Poliittisia kiemuroita	34
4	<i>Päätöksenteko 2000-luvulla</i>	41
4.1	Rakentamispäätös yhden äänen enemmistöllä.....	41
4.2	Päätöksenteon jälkeen	50
5	<i>Johtopäätökset</i>	58
	<i>Lähdeluettelo:</i>	63
	<i>Liitteet:</i>	73

1 Johdanto

1.1 Turku tutkimusympäristössä

Sanotaan, että Turku tunnetaan parhaiten Turun tuomiokirkon sekä Turun linnan väliselle alueelle rakennetun vanhan keskustamiljöön perusteella.¹ Suomen vanhimmassa kaupungissa päätöksenteon hankaluus ja prosessin pitkäkestoisuus on valtakunnallisesti tunnettua. Kunnallisneuvos Pekka Ruolan muistelmateoksessa *Intohimona Turku – Turkulaispojan elämää sotavuosisista kulttuuripääkaupunkivuoteen* mainitaan osuvasti, että Turun kaupunginvaltuusto on tunnetusti hitaampi kuin hämäläinen.² Kaupunginvaltuuston sisällä ennakoimattomuus ja jakkailu on tuttua. Päätöksentekoa kuvaa riitaisuus ja voimakkaat mielipide-erot. Kaupunginvaltuuston voimasuhteiden vaihtuessa, päätöksiä pyörretään ja keskustelu aloitetaan kokonaan alusta uudelleen. Tämän lisäksi Turussa päätöksentekoa on hankaloittanut yksittäisten henkilöiden tai yritysten mahdollisuudet vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Tällä viitataan siihen, että yksittäiset henkilöt ovat pyrkineet lobbaamalla ohjaamaan päätöksentekoa haluamaansa suuntaan esimerkiksi tarjoamalla lounaita ja päättäjille kiinnostavia etuja vastineeksi puoltavasta päätöksestä. Tällaista ilmiötä on kutsuttu Turun taudiksi. Käsitteenä Turun tauti oli yleisemmin käytössä 1970- ja 1980-luvulla, nykyisin sitä käytetään enää harvemmin kuvaamaan kaupunkikuvasta häviäviä rakennuksia.³

Kunnat ovat demokraattisia yhteisöjä, jotka rekrytoivat kansalaisiaan politiikkaan mukaan ja sitä kautta ohjaavat yhteisöllisten ristiriitojen ja jännitteiden ratkaisemisessa. Nykyisin mahdollisuudet päästä poliittiseen päätöksentekoon mukaan ovat kaventuneet entisestä ja se on luonut kielteistä ilmapiiriä politiikkaa kohtaan.⁴ Kuntalaiset eivät enää luota omaan kunnalliseen päätöksentekokoneistoon ja sen toimivuuteen. Yleisesti ottaen politiikka on menettänyt uskottavuuttaan kautta aikojen ja kansalaiset ovat vieraantuneet kunnallispoliittisesta päätöksenteosta.⁵ Tällä tarkoitetaan sitä, että kansalaiset eivät enää pysty vaikuttamaan samalla tavalla poliittiseen päätöksentekoon esimerkiksi mielipidemittausten tai kansanäänestysten avulla. Isoissa kaupungeissa on ollut havaittavissa demokratiaongelma, koska ison kaupungin hallinnolla on

¹ Aloite Jukka Paaso, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994, TKA.

² Ruola 2011, 345.

³ ”Turun tauti koitui monien rakennusten kohtaloksi”. YLE Elävä Arkisto 2012.

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/turun_tauti_koitui_monien_rakennusten_kohtaloksi_77225.html#media=77252, viitattu 1.10.2022.

⁴ Loikkanen et al. 2014, 28.

⁵ Klami 1982, 9.

taipumus byrokratisoitua ja kansalaisten etäisyys päättäjiin kasvaa. Samalla virkahenkilöiden valta kasvaa ohi rivivaltuutettujen.⁶ Virkahenkilöt vetoavat ammatilliseen puoleensa tuodessaan esille kantojaan hankkeiden toteuttamisesta ja osaavat myös perustella ne hyvin.

Vuonna 1993 Turun Sanomien pääkirjoituksen otsikkona oli *Turku ei-ei kaupunkina*. Jopa vuosikymmeniä kestäneet hankkeet ja niiden perusoletukset muuttuivat ratkaisevasti kesken päätösprosessin.⁷ Kyseisessä pääkirjoituksessa otettiin kantaa Muumimaailmahankkeeseen, joka alun perin suunniteltiin Turkuun, mutta se sai lopulta kieltävän päätöksen. Muumimaailma sijaitsee nykyisin Naantalissa, Turun naapurikaupungissa.

Tämän kaltainen päätöksenteon prosessi oli myös Turun Toriparkin suunnittelu ja rakentaminen, joka on tämän tutkimuksen aiheena. Toriparkin rakentamista käsiteltiin kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksissa vuosikymmenien ajan ja rakentamissuunnitelmat ehdittiin moneen kertaan hylätä ennen kuin siitä tehtiin lopullinen rakentamispäätös. Kyseessä on maan alle rakennettu parkkiluola, joka haluttiin sijoittaa mahdollisimman keskeiselle paikalle Turun ydinkeskustaan eli Kauppatorin alle. Liikenne keskustan ympärillä oli lisääntynyt ja kadunvarsilla parkkipaikat olivat aina täynnä. Samalla haluttiin kuitenkin siirtää parkkipaikat ja autoliikenne pois ydinkeskustasta, jotta keskustasta voisi tehdä mieluisan ajanviettopaikan ilman autoliikenteen melua ja saastetta. Toriparkista puhuttiin jo 1980-luvun puolella, mutta sen suunnitteluvaihe aloitettiin vuonna 1993, kun silloinen Turun kaupunginjohtaja Juhani Leppä nimesi työryhmän keskustan kehittämiseksi.⁸

⁶ Loikkanen et al. 2014, 20.

⁷ Ruola 2011, 345.

⁸ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 1/1994, TKA.

Kuva 1: Turun Kauppatori vuonna 1930.⁹

Turun Kauppatori ja sitä ympäröivät kadut ovat perua Engelin suunnittelemaasta Turun asemakaavasta vuodelta 1828. Torin reunoilla olevat Ruotsalainen teatteri sekä Ortodoksinen kirkko on suunniteltu jo 1830-luvulla ja ne ovat kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaita.¹⁰ Kauppatori on Turun kaupungin keskeisin alue ja ihmiset käyttävät sitä päivittäin olohuoneenaan. Kauppatorilta mitataan myös virallisesti matkat kaupungin laidoille ja ulkopaikkakunnille. Turistit ja muualta paikkakunnilta tulevat ihmiset tuntevat Turusta nimenomaan Kauppatorin ympäristön. Kauppatori ja sen ympäristö on varsinkin kesäaikaan vilkas. Kauppiaat ovat aina kuuluneet torin maisemaan. Kauppapaikkana tori on aktiivinen ja torimyyjät ovat siellä ympäri vuoden. Se on hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä tai kävellen, koska suuri osa Turun joukkoliikenteen pääte pysäkeistä ovat torin laidoilla. Turkulaiset ovat tulleet Kauppatorille asioimaan autoilla kauempaakin, koska parkkipaikkoja on ollut aina torin lähellä.

Kauppatori on historiallisesti vanhaa Turkua, jonka pinnan alle kätkeytyy pala kaupungin varhaisempaa historiaa. Ennen Toriparkin rakentamista, alueella tehtiin arkeologisia kaivauksia, jolloin maasta löytyi jopa vanhan teurastamon jäänteitä. Kauppatorilla on aikoinaan sijainnut

⁹ Kuva Kauppatorista vuonna 1930. ”Katso vanhat kuvat Turun kauppatorin vilinästä – toriparkkia pohdittiin jo 1968”. Turun Sanomat 16.2.2020. <https://www.ts.fi/teemat/4859293>, viitattu 1.10.2023.

¹⁰ Kauppatorin asemakaavan selostus, 28.6.2007.

kauppakatu.¹¹ Kauppatori on Turun kaupungin omistamaa maata, jossa on ollut vuodesta 1933 alkaen voimassa oleva asemakaava. Jo vuonna 1986 Turun kaupunginvaltuusto on tehnyt periaatepäätöksen keskustan katuverkoston ja pysäköintilaitosten rakentamisesta. Samassa valmistelussa tutkittiin myös torin alle rakennettavan parkkihallin mahdollisuutta. Asiaa ei pidetty silloin ollenkaan hyvänä ajatuksena ja siitä luovuttiin nopeasti.¹² Kaupungin uudistamistoimet keskittyivät yhä enemmän väestönkasvuun, muuttuviin asumisolosuhteisiin, kasvavaan kaupunkiturismiin, kaupalliseen ympäristöön sekä fyysisen ympäristön parantamistoimenpiteisiin.¹³

Kaupunki muuttuu koko ajan ja uudistuksia tehdään, siitä huolimatta, että Turku on Suomen vanhin kaupunki ja rakennukset ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita.¹⁴ Kun kaupunkitilaa uudistetaan, kiinnitetään huomiota kahteen erilaiseen piirteeseen, joita ovat estetiikka ja valta. Estetiikkaan kuuluu esimerkiksi arkkitehtuuri sekä design ja vallan puolelle kuuluvat valvonta ja poissulkeminen. Varsinkin postmodernin arkkitehtuurin puolustajat ovat olleet huolissaan vanhan ja arvokkaan arkkitehtuurin ja designin katoamisesta modernin kaupunkikuvan alle.¹⁵ Kaupunkikuva on kuitenkin muuttunut aina, mutta sitä ei muisteta silloin, kun luodaan jotakin uutta ja entisestä kaupunkikuvasta poikkeavaa. Jotta kaupunkikuvaa ei pilattaisi uudisrakentamisella, päätöksenteon ja rakentamisprosessien valvonta on tärkeää.

Alun perin Toriparkin kaavasta päätettiin jo kesäkuussa vuonna 1993, jolloin Toriparkin sijainniksi kaavailtiin ensiksi Aurakatua. Silloin valtuusto äänesti kiihkeiden ja kaavaa kritisoivien puheenvuorojen jälkeen niukasti 34-32 jakautuneella tuloksella parkkiloan rakentamisen puolesta.¹⁶ Valtuustoryhmät jakautuivat äänestyksessä melkein tasan. Rakentamiseen johtaneeseen päätökseen kului vielä 25 vuotta tämän jälkeen. Aurakadun alle suunniteltu parkkihallihanke jäi 1990-luvun laman jalkoihin jo suunnittelun alkuvaiheessa ja suunnitelmat jäivät jäihin pitkiksi ajoiksi.¹⁷ Toriparkki on jo alkujaan ollut haastava hanke päätettäväksi. Jo 1990-luvun alussa Toriparkki sai aikaan paljon kriittistä keskustelua ja vastalauseet sekä mielenosoitukset hanketta vastaan jatkuivat tasaisesti vuosikymmenien ajan aina vuoteen 2018 saakka, jolloin Toriparkkia alettiin lopulta rakentamaan.

¹¹ "Turun kauppatorin alta paljastui poikkeuksellinen pala historiaa – kasoittain nautanluita siistissä rivissä". Yle 21.7.2022. <https://yle.fi/a/3-12534368>, viitattu 3.11.2023.

¹² Aloitte Jukka Paaso, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 4/1994, TKA.

¹³ Andersson 1993, 24.

¹⁴ Laine 2020, 2.

¹⁵ Haarni 1997, 99.

¹⁶ "Toriparkki 1993: Aurakadun parkkiloa tulee". Turkulainen 16.6.1993. <https://www.turkulainen.fi/paikalliset/1404059>, viitattu 7.10.2022.

¹⁷ Nermes ja de Anna 2019, VII.

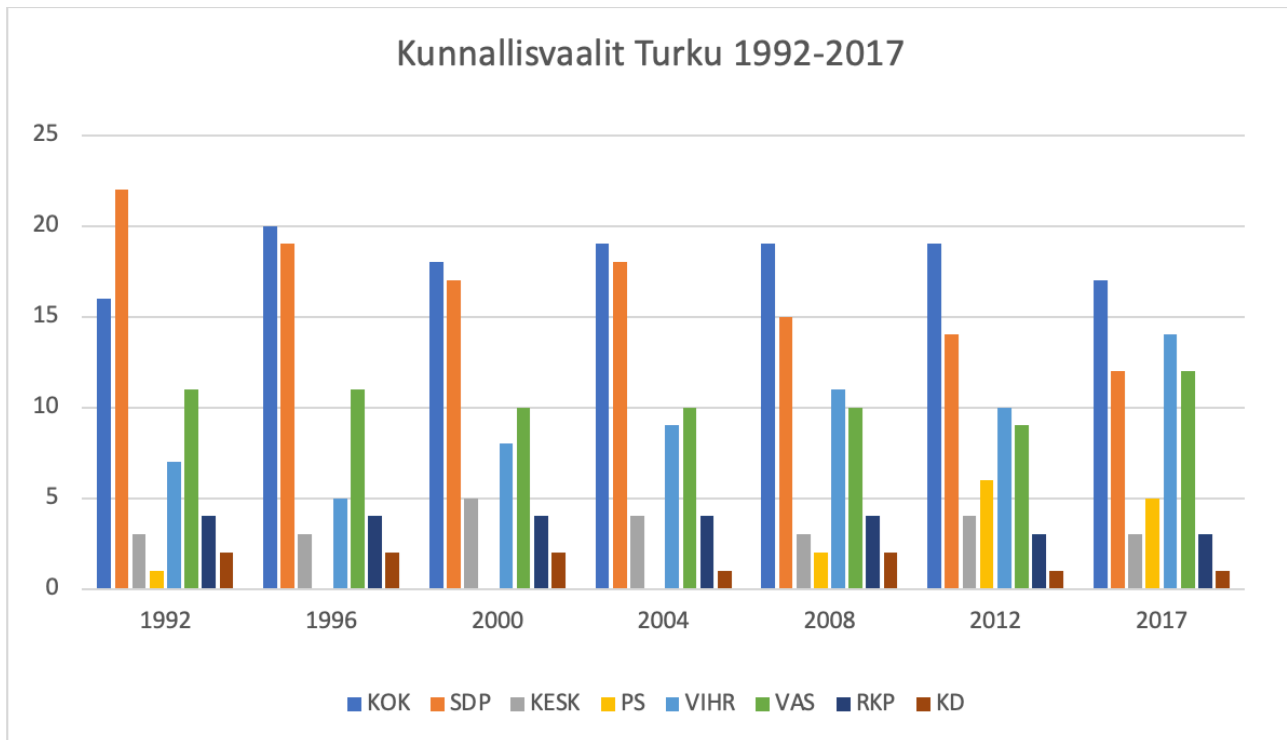
Toriparkkihankkeen poliittisten ongelmien tutkiminen auttaa mahdollisesti havaitsemaan muissakin hankkeissa esiintyviä ongelmakohtia ja kehittämään ratkaisuja niiden poistamiseen. Toriparkki on riittävän kunnallispoliittisen päätöksenteon tutkimusta palveleva aihe. Poliittisissa kiistoissa argumentit ovat yleisesti ottaen vahvoja ja tunteisiin vetoavia. Poliitikot haluavat vedota omiin äänestäjiinsä ja puhuvat usein kaupunginvaltuuston kokouksissa pitkiä puheenvuoroja nimenomaan tuodakseen puolueensa kantaa esille äänestäjilleen. Kunnallispoliittisessa päätöksenteossa ongelmat johtuvat usein ristiriidoista puoluekantojen välillä ja siitä, että kaupungin hankesuunnittelussa budjetit useasti ylittyvät tai suunnitelmiin tulee isompia muutoksia, jotka vaikuttavat koko hankkeen toteuttamiseen.

1.2 Poliittinen päätöksenteko Turussa

Kuntalain määritelmän mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaiden hyvinvointia ja kaupungin elinvoimaisuutta sekä huolehtia palveluiden saatavuudesta taloudellisesti, sosiaalisesti ja kestäväällä tavalla. Kuntalaki edellyttää kunnan asukkaille mahdollisuuden vaikuttaa kunnan toimintaan ja myös osallistua siihen. Asukkaiden ääntä vievät eteenpäin kunnanvaltuutetut, joiden tehtävänä on vastata kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Kunnanvaltuuston päätettäviä asioita ovat esimerkiksi kuntastrategia, talousarvio ja -suunnitelma sekä muut yleiset palveluihin liittyvät tehtävät. Kunnanhallitus vastaa kunnan taloudenhoidosta ja hallinnosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.¹⁸ Turussa kaupunginvaltuusto päättää noin 200 000 asukkaan palveluista, budjetista, kaavoituksesta sekä muista kaupunkiin liittyvistä asioista. Kuntapolitiikassa määritellään, mitä ihminen näkee ikkunansa ulkopuolella tai kävellessään kaupungilla.¹⁹ Tämän vuoksi on tärkeää, että asukkaillakin on vaikutusvaltaa alueelliseen päätöspolitiikkaan edes jollakin tasolla. Tavat voivat olla kansanäänestyksiä, mielipidemittauksia, keskustelutilaisuuksia tai Turun toreilla valtuutettujen tapaamisia.

¹⁸ Kuntalaki 2015.

¹⁹ Laine 2020, 8.

Kaavio 1: Kunnallisvaalit 1992-2017, kaupunginvaltuutettujen jakautuminen puolueittain.²⁰

Yllä olevassa kaaviossa on Turun kunnallisvaalien tulokset vuosilta 1992-2017 ja valtuustopaikkojen jakautuminen Turun kaupunginvaltuustossa eri puolueisiin. Jaotteluun on otettu mukaan suurimmat Turun kaupunginvaltuuston puolueet. Suurimmat puolueet Turussa ovat olleet koko tarkastelujakson ajan kokoomus ja SDP. SDP:n kannatus vuoden 1992 vaaleissa oli suurinta, mutta seuraavista vaaleista vuodesta 1996 lähtien, kokoomuksen kannatus on noussut niukasti SDP:n yli. Tilastojen avulla voi tehdä johtopäätöksen, että kokoomuksella sekä SDP:llä on ollut eniten valtaa päätöksissä, ottaen huomioon valtuustoryhmien koon. Turussa valtuuston paikkamäärä on ollut jo pitkään 67.

Taulukosta voi päätellä sen, että suurempia vaihteluita puolueiden jäsenten määrässä ei ole kuitenkaan ollut, vaikka väliin on mahtunut monet kunnallisvaalit. Perussuomalaisen ja vihreiden valtuustopaikat ovat kasvaneet jonkin verran vuosituhaten vaihteen jälkeen, kun 1990-luvulla sekä perussuomalaisilla että vihreillä oli vain muutamia paikkoja valtuustossa. Vuosituhannen vaihteen jälkeisiin valtuuston paikkamuutoksiin vaikutti osaltaan kaupungin taloudellinen tilanne, joka oli vaikea ja kaupungin päätöksentekoon haluttiin muutoksia. Muiden puolueiden valtuustopaikoissa on vain muutamien paikkojen eroja koko tarkastelujakson ajan. Tästä voi olettaa, että vaalien jälkeenkin

²⁰ Tilastokeskuksen vaalidatan (1992-2017) perusteella muodostettu, kirjoittajan tekemä.

puolueiden voimasuhteet valtuustossa ovat pysyneet melko samanlaisina. Vaaleissa on valittu myös aina uudelleen hyvin paljon samoja henkilöitä, mikä vaikuttaa siihen, että puolueiden sisäisten kantojen muutoksia ei ole suuremmin ollut. Tällä tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi kokoomuksen kanta on pysynyt samana Toriparkin suhteen, vaikka valtuustoryhmään on tullut nuorempia valtuutettuja mukaan. Sukupolvenvaihdos on kuitenkin näkynyt jonkin verran verrattaessa 1990-luvun vaaleja 2000-luvun jälkeisiin vaaleihin.

Kunnallispolitiikassa päätöksenteon polku on mutkainen ja varsinkin Turku on valtakunnallisesti tunnettu hankalasta päätöksenteon prosessista. Kaupungin sisäinen poliittinen peli voi keikauttaa hierarkian päällelleen ja aiheuttaa kaaosta päätöksenteossa esimerkiksi muodostamalla yllättäviäkin koalitioita.²¹ Lopulliset ratkaisut päätöksenteossa tehdään usein satunnaisin enemmistöin ja toimivaa puolueiden välistä yhteistyötä on vain sellaisissa tilanteissa, joissa päätös on jollain tavoin ennakoitavissa ja rationaalista.²² Toriparkkihankkeen suunnitteluvaiheessa puolueet hakivat toisistaan tukea muodostamalla yhtenäisiä kannanottoja, jolloin saataisiin selkeämpi äänestystulos, joko kaatamaan päätös tai vetämään päätös väkisin läpi. Vuonna 2007 torin alle tulevasta parkkihallista äänestettiin ympäristö- ja kaavoituslautakunnan sekä kaupunginhallituksen kaavakäsittelyissä jopa kolme kertaa ja puolueista vasemmistoliitto ja vihreät yhdistivät voimansa vastustaakseen hanketta, mutta se ei riittänyt kaatamaan sitä.²³ Tämä kertoo sitkeästä päätöksentekopolitiikasta, jossa kumpikaan puolista ei luovuta helpolla.

Hannu Tapani Klamin teoksessa *Turun tauti – Kansanvallan kriisi suomalaisessa ympäristöpolitiikassa* on kuvailtu kattavasti käsitettä nimeltä Turun tauti. Turun tauti liittyy kaupunkitutkimukseen ja on mielipiteitä jakava sen osalta, onko sellaista olemassakaan. Klamin mukaan käsite tarkoittaa niin kutsuttua poliittisen päätöksenteon *hyvä veli* -verkostoa, jossa esimerkiksi rakennusliikkeet ovat joillain tavoin rahallisesti tukeneet poliitikkoja tai virkahenkilöitä saadakseen vastineeksi jonkin poliittisen päätöksen läpimenon kaupunginvaltuuston kokouksessa.²⁴ Vastine voi olla esimerkiksi suojellun rakennuksen purkulupa, asemakaavaan tehtävä muutos tai kaavaan merkityn rakennusoikeuden ylittäminen. Käsitteen tueksi on tullut ilmi monia oikeusjuttuja ja jopa skandaaleja, joten käsite ei voi olla pelkästään tuulesta temmattu. Turun tauti käsitteenä on alkujaan 1970-luvulta, jolloin Turussa oli paljon kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia,

²¹ Bátorova 2012, 78-79.

²² Ruola 2011, 345.

²³ ”Ydinkeskusta poliitikkojen veivissä”. Turun Sanomat 29.12.2007 <https://www.ts.fi/uutiset/1074249409>, viitattu 16.10.2023.

²⁴ Klami 1982, 11.

jotka haluttiin purkaa ja tilalle rakentaa uutta.²⁵ Yksi esimerkki tällaisesta on hotellirakennus Hamburger Börsin purkaminen vuonna 1976, jolloin Turun Osuuskaupan toimesta purettiin maan tasalle Börsin vanha jugendrakennus. Kaupunkilaiset vastustivat purkuhanketta, mutta hanke lyötiin väkisin silti läpi. Samoihin aikoihin, kun Turun maistraatti myönsi purkuluvan, Turun Osuuskauppa kustansi viidelle maistraatin virkamiehelle ulkomaanmatkoja.²⁶ Tätä on pidetty hyvin räikeänä esimerkkinä korruptiotyylisestä vaikuttamisesta poliittisiin päätöksiin.

Kaupunkikehitys on aiheuttanut sen, että kaupungin tulee modernisoitua nopeasti ja lähteä mukaan uusiin innovaatioihin, jolloin prosessit etenevät nopeasti ja näin ollen rakennuttajatkin saattavat olla kärsimättömiä. Kaupungeista pitää tehdä entistä houkuttelevampia asumisen, työn, kulutuksen ja kulttuurin kannalta. Näiden ratkaisujen mukana muuttuu kaupunkimaiseman lisäksi myös kokemus kaupunkiympäristöstä.²⁷ Kaupunkikehitys muuttuu sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen elämän järjestysten mukana, vanhaa rakennuskantaa puretaan ja uutta rakennetaan. Tämä taas aiheuttaa ristiriitoja vanhan ja uuden sekä perinteisen ja modernin välillä. Kaupunki muuttaa muotoaan maisemana, taloudellisena järjestelmänä sekä sosiaalisena rakenteena.²⁸ Usein ihmisille on vaikeaa tottua ajatukseen jostakin uudesta, jota ei ole koskaan ennen ollut. Tämän vuoksi varsinkin kunnallispolitiikassa päätöksenteon perustelu on tärkeää, miksi uuden rakentaminen on välillä välttämätöntä kaupunkikuvan uudistamisessa. Kaupunkiseudun kehitys on riippuvainen monella tapaa Turun keskustan kehittämisestä.²⁹ Tässä tutkimuksessa pohditaan myös sitä, onko Toriparkin suunnittelun aikaisissa poliittisissa ja taloudellisissa ongelmakohdissa jotakin sellaista, joka voisi sopia Turun taudin käsitteeseen ja miten se mahdollisesti tulee suunnitteluprosessissa ilmi. Käsitettä on hankala todistaa, mutta haastatteluista voidaan tehdä jonkinlaisia tulkintoja suuntaan tai toiseen.

Päätöksenteon ristiriitoja pystyisi ratkaisemaan paremmalla kaupunkisuunnittelulla. Kaupunkisuunnittelu on muuttunut 1990-luvulta joustavampaan ja projektiluontoisempaan muotoon, joka on helpottanut kaupunkitilan suunnitteluun osallistuvien tahojen asemaa.³⁰ Esimerkiksi elinkeinoelämä on otettu paremmin mukaan suunnitteluun. Keskustan parkkipaikkojen määrä on ollut pitkään yleisen keskustelun aiheena. Ydinkeskustan yritykset ovat olleet lisäparkkipaikkojen kannalla, mutta samalla kyllästyneet Turun keskustan kehittämisen jähkailuun, joka on jatkunut liian

²⁵ Nermes ja de Anna 2019, 75.

²⁶ ”Turun tauti” alkoi Hamburger Börsin purkamisella – Puolimatkalta peräti 56 syytettä”. Rakennuslehti 3.11.2016. <https://www.rakennuslehti.fi/2016/11/turun-tauti-alkoi-hamburger-borsin-purkamisella-puolimatkalta-perati-56-syytetta/>, viitattu 1.10.2022.

²⁷ Andersson 1993, 9.

²⁸ Andersson 1997, 107.

²⁹ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994, TKA.

³⁰ Haarni 1997, 89.

pitkään. Monet yrittäjistä ovat olleet sitä mieltä, että Kauppatorin alle suunniteltu parkkihalli voisi tuoda lisää ihmisiä keskustaan, kun keskusta olisi helposti saavutettavissa millä tahansa kulkuneuvolla.³¹ Kasvava kaupunkiturismi, kaupallinen ympäristö ja työpaikat houkuttelisivat ihmisiä keskustaan.

Turussa Toriparkin lisäksi samankaltaisia poliittisia ja taloudellisia ongelmakohtia suunnittelussa on tullut esille esimerkiksi Logomosillan ja funikulaarin rakentamisen yhteydessä. Logomosilta rakennettiin vuonna 2021 Turun päärautatieaseman ratapiha-alueen yli ja se johtaa tapahtumakeskus Logomoon. Monet lähteet ovat kirjoittaneet, kuinka Logomon kävelysillan budjetti nelinkertaistui ja suurin syy budjetin roimaan ylitykseen oli suunnitteluvaiheessa esiintyneet ongelmat ja sillan monimutkainen rakenne.³² Funikulaari eli rinnehissi rakennettiin vuonna 2018 Linnankadulta ylös Kakolanmäelle. Sen rakentaminen sujui yllättävänkin hyvin, mutta rakentamisen jälkeen ilmenneitä vikoja ja ongelmia on naurettu valtakunnan medioiden sivuilla melkein kuukausittain ja pohdittu, onko vikojen korjaaminen tullut jo kalliimmaksi kuin koko funikulaarin rakennusprojekti. Vuoteen 2022 mennessä funikulaarista oli kirjattu jo jopa 231 häiriöilmoitusta.³³ Tällaisista hankkeista, joiden suunnittelu ei ole sujunut kovin hyvin, hahmottuu nopeasti kokonaiskuva Turun kiireellisestä ja kuormittuneesta kaupunkisuunnittelusta ja päätöksenteosta.

Samankaltaisia ongelmia on ollut havaittavissa myös Toriparkin suunnittelussa. Budjetti on ylittynyt useassa vaiheessa ja rakentamisen vaikutuksesta kulttuuriympäristöön on oltu huolissaan. Toriparkin lopullisesta maksajasta on kiistelty useasti ja edelleen on epäselvää, miten paljon kustannuksia Toriparkista koituu kaupungin maksettavaksi. Tapaustutkimuksen keinoin nämä kaupungin rakennushankkeet, jotka esiteltiin esimerkkeinä, voitaisiin sitoa toisiinsa ja pohtia Turun kaupunginvaltuuston toimintaa budjettisuunnittelussa yleisellä tasolla. Tutkimuksessa ei voi kuitenkaan yleistää tällaista, ellei ole olemassa vahvoja perusteluita tai asiakirjoja väitteen tueksi, että kaupungin päätöksenteossa on jokin todellinen ongelma. Kunnallinen päätöksenteko on yhdistelmä sekä virkahenkilöjohtoa että politiikkaa ja tässä rakenteessa on syytä ottaa huomioon eri toimijoiden päämäärät.³⁴ Päätöksen läpimeno on voinut ajaa jonkin tietyn tahon tai henkilön omia intressejä.

³¹ "Kauppaväki odottaa kiihkeästi toriparkkia ja keskustan kehitystä". Turun Sanomat 28.3.2009
<https://www.ts.fi/uutiset/1074343635>, viitattu 17.10.2023.

³² "Siltafarssi turkulaisittain – Näin Logomon kävelysillan budjetti nelinkertaistui". Rakennuslehti 25.5.2021.
<https://www.rakennuslehti.fi/2021/05/siltafarssi-turkulaisittain-nain-logomon-kavelysillan-budjetti-nelinkertaistui/>, viitattu 14.10.2023.

³³ "Turun funikulaarin häiriölista on hämmentävää luettavaa: Ovi, laakerit, mäyrä..." Iltalehti 5.11.2022.
<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/86dfbc39-5b72-4e83-81d5-fceded68cddb>, viitattu 8.11.2023.

³⁴ Bátorova 2012, 77.

Intressinä voi olla jokin yrityksen liiketoimintaan liittyvä asia, henkilökohtaiseen elämään liittyvä etu tai kaupungin imagon parantaminen kaupunkien välisissä kilpailuissa.

Mikäli kunnalla on hankaluuksia toimintojen, talouden tai maankäytön suunnittelussa, kunta saattaa ajautua kriisiin. Talouden ja maankäytön suunnittelulla on läheinen vuorovaikutussuhde.³⁵ Kaupunkisuunnittelun tehtävänä on asettaa tavoitteita tulevaisuuden varalle ja huomata eroavaisuudet menneen ja tulevan kaupunkikuvan välillä. Tehtyjen päätösten perusteena on usein laki ja demokraattinen enemmistötahto, joilla luodaan vakuuttavuutta päätöksiin. Se ei kuitenkaan tarkoita, ettei lakia noudattaenkin voisi tehdä huonoja päätöksiä. Vaikka laki vaatii tiettyjä asioita, usein silti yksityistä etua käytännössä pidetään yleistä etua tärkeämpänä. Tämän kaltaisia tilanteita on esimerkiksi silloin, jos kunnallispoliitikko on saanut vaaliavustuksia rakennuslupaa hakeneelta toimijalta, niin silloin poliitikon kannalta on helpompaa vedota lakiin kuin selventää päätöstään johonkin ympäristöpoliittiseen tai rakennustekniseen perusteeseen vedoten.³⁶

Vaikka Turku ei sinällään poikkea muista kaupungeista siinä, että kulttuuriympäristön turmeleminen olisi häikäilemättömämpää kuin muualla, yksittäisissä tapauksissa sellainen voi nousta sitäkin suuremmin esille. Toriparkki on valtakunnallisesti pieni paikallinen aihe, mutta hankkeen suunnittelun pitkä käsittelyaika ja siitä käyty laajamuotoinen keskustelu sekä kaupungin päättäjien että kuntalaistenkin kesken, antaa olettaa sen, että noin 30 vuoden aikajanelle mahtuu paljon muutakin sellaista tietoa, mitä ei virallisista asiakirjalähteistä löydy. Kun tarkastellaan rajallisessa ja kontrolloidussa ympäristössä tapahtuvia pienimpiäkin vuorovaikutusprosesseja, voidaan nähdä sellaisia yksityiskohtia, joita ei ensi katsomalla näytä olevan ollenkaan.³⁷ Erilaisia poliittisia käännteitä ja vetoamuksia on mahtunut tämänkin hankkeen matkan varrelle, joista mielenkiintoisimmat ovat äänestystulokset, joissa päätös on ratkennut yhden äänen voitolla ja joku äänestäjistä on vaihtanut mielipidettään puolelta toiselle viime metreillä ennen päätöksentekoa.

Kuntalaiset ovat kiinnostuneet kunnallispolitiikan käännteistä enemmän ja kritisoinet lehtien palstoilla päättäjien tekemistä päätöksistä ja niiden tarkoitusperistä. Jo 1990-luvulta lähtien kuntien asukkaat ovat kiinnostuneet yhä enemmän julkisten palvelujen käytöstä ja samalla myös niiden arvostelusta. Asukkaat haluavat enemmän vaikutusvaltaa poliittiseen päätöksentekoon, joka koskee jollain tavoin heitä itseään.³⁸ Kuntalaisten on helpompi kritisoida kaupungin tekemiä päätöksiä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, josta tieto leviää nopeasti valtakunnallisesti. Ennen

³⁵ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994, TKA.

³⁶ Klami 1982, 10.

³⁷ Frigren 2017, 66.

³⁸ Leväsvirta 1999, 14.

vuosituhannen vaihtumista kritisointi tapahtui enimmäkseen kaupungin kaduilla tai sanomalehtien mielipidepalstoilla, joista tieto ei levinnyt paikallista mediaa kauemmas. Silloin kuntalaisten ääni tuli eniten esille keskustelutilaisuuksissa, joita järjestettiin kaupungin toimesta.

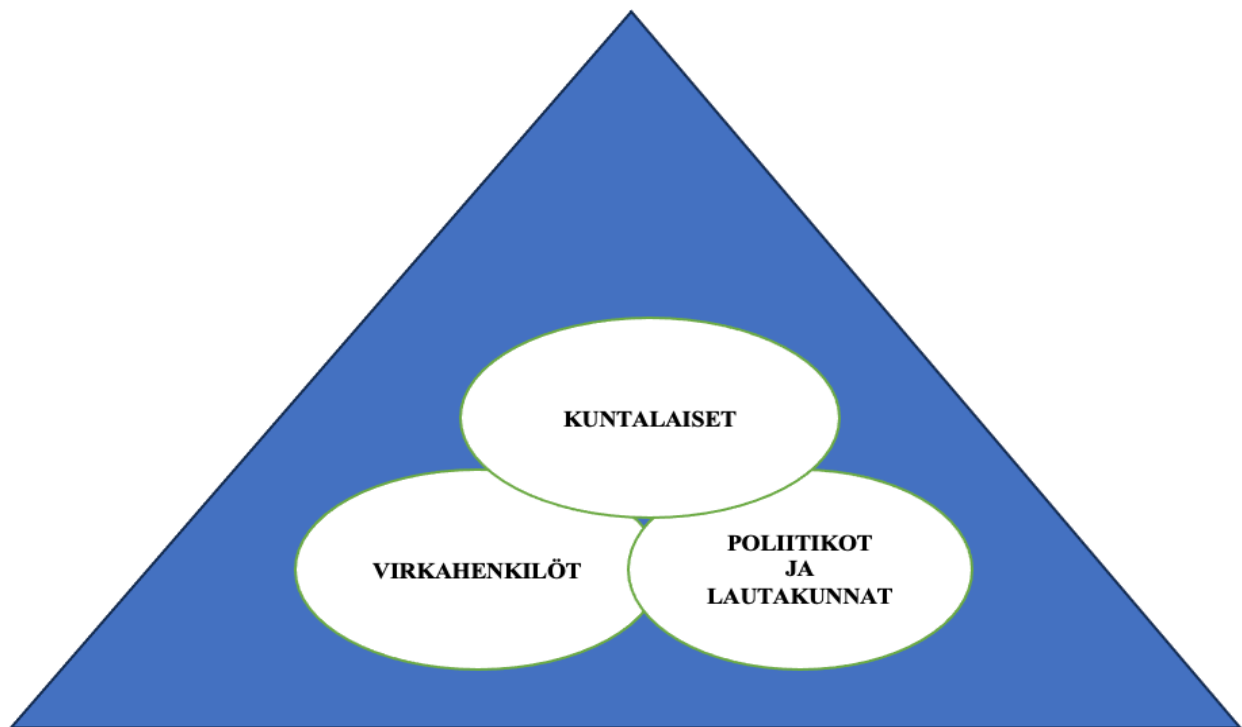
Kunnallishallinnon jakautuminen poliittiseen ja hallinnolliseen puoleen, on politiikan ja hallinnon tutkimuksen ikuisuuskyseksiä. Teoreetikko Max Weberin mukaan toimiva hallinto tarvitsee vastapainokseen poliittisen koneiston, joka luo päämäärät hallinnolle ja pitää huolen, että päämäärät myös toteutetaan. Poliittisessa ympäristössä konfliktit yksilöiden sekä ryhmien välillä ovat väistämättömiä, koska poliitikon tulee edustaa omia äänestäjiään ja omaa puoluekantaansa. Tällöin luottamushenkilöiden edut eivät voikaan olla yhtenäisiä, jos he edustavat eri puolueita ja näkemyksiä.³⁹

Kaupunginvaltuuston kokouksissa näkemyserot tulevat hyvin esille erinäisissä puheenvuoroissa, jotka on osoitettu suoraan tietyille ryhmille tai valtuustonjäsenille. Esimerkiksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 27.10.2014 Turun kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi valittu Lasse Lindholm (kok.) piti puheenvuoron, jossa hän toi esille turhien valitusten määrän valtuuston aloitteissa. Hän toivoi puheessaan, ettei valituksia tehtäisi vain valittamisen ilosta vaan niille olisi oltava myös jokin oikea peruste. Lindholmin mukaan kaupungintalouden sopeuttaminen johtaa aina siihen, että joitain päätöksiä esimerkiksi palvelujen lopettamisesta tehdään. Talouden kasvua tarvitaan, jotta saadaan palvelut toimimaan. Talous kasvaa esimerkiksi elinkeinoelämän ylläpitämisellä. Niiden mahdollisuuksia on autettava eikä jarrutettava.⁴⁰ Tähän argumenttiin perustuen esimerkiksi Toriparkkia ajettiin keskustaan, jolloin saataisiin Turun keskustan elinkeinoelämää vilkkaammaksi ja sitä kautta myös kaupungin kassaan rahaa. Rahaa tulisi veronmaksajien lisäksi myös parkkimaksuista, kun autoilijat jättäisivät auton asioinnin ajaksi Toriparkkiin. Kun parkkipaikkoja ei ole kaupungin keskustassa, veronmaksajat, jotka liikkuvat autolla, menevät mieluummin muualle asioimaan kuin kävelevät tai käyttävät joukkoliikennettä keskustaan. Esimerkiksi Turun keskustan Hansakorttelin lisäksi lähimmät ostoskeskukset ovat Skanssi ja Mylly, joista Mylly sijaitsee Raision puolella. Kun turkulaiset siirtyvät autoillaan Myllyyn ostoksille, menevät verorahatkin samalla Raisioon eikä Turun kaupungin kassaan.

³⁹ Leväsvirta 1999, 23.

⁴⁰ Lasse Lindholm puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 27.10.2014, videotallenne.

<https://kepit.tv/#/c/turunkaupunginvaltuusto/e/3TAV2S8T6L>.

Kuvio 1: Kunnallispoliittinen yhteistyö⁴¹

Yllä olevassa kuviossa havainnoidaan sitä, miten erilaiset kuntapolitiikan osa-alueet ovat kuitenkin yhdessä päätöksenteossa. Kuntalaiset tuovat omia kaupunkia ja kaupungin palveluita parantavia ehdotuksiaan esille päättäjille ja omille puolueilleen, jolloin poliitikot ja lautakunnat tekevät kunnallispoliittisia aloitteita ja virkahenkilöt valmistelevat ne päätöksentekoa varten. Vaikka kuntalaisilla ei olisi päätöksentekoprosessissa kuin nimellisesti valtaa, he voivat kuitenkin osittain vaikuttaa niihin asioihin, joita esimerkiksi kaupunginvaltuustossa otetaan asialistalle käsittelyyn.

⁴¹ Kunnallispoliittisen yhteistyön osa-alueet. Kirjoittajan tekemä.

2 Tutkimuksen aihe, rajaus ja metodologia

2.1 Tutkimusmetodien valinta

Tutkielman aiheena on turkulainen paikallinen rakennushanke Turun Toriparkki ja tarkemman tutkimuksen kohteena ovat poliittiset ja taloudelliset syyt Turun Toriparkin rakentamisen pitkittymiseen vuosina 1993-2018. Toriparkkihankkeen kesto suunnitteluvaiheesta rakentamisvaiheeseen oli jopa noin 30 vuotta ja se on edelleen poliittisesti kiinnostava aihe. Vaikka aihe on hyvin paikallinen, se on kerännyt valtavasti huomiota myös valtakunnallisesti. Tarkastelun alla ovat ne isoimmat ongelmakohdat hankkeessa, jotka ovat aiheuttaneet suunnittelun pöydälle jättämisen Turun kaupunginvaltuuston kokouksissa yhä uudelleen ja syyt, jotka ovat edesauttaneet lopulta rakentamispäätöksen hyväksymistä. Tutkimuksen edetessä pohditaan, ovatko jonkin tietyn puolueen tai henkilön mielipiteet muuttuneet ajan myötä ja miten tämä on mahdollisesti vaikuttanut toriparkkihankkeen läpimenoon tai viivästymiseen. Tätä tutkitaan tapaustutkimuksen sekä osittain puolistrukturoidun haastattelututkimuksen keinoin. Näiden metodien avulla tutkimukseen saadaan kokonaiskuva hankeprosessista yksityiskohtia myöden. Tutkielman aiheeseen sopivia metodivaihtoehtoja valitessa on tärkeää saada tutkimusmetodi sopimaan lähihistorialliseen aiheeseen. Kahden eri tutkimusmetodin yhdistelmä toimii parhaiten ja luo monipuolisen kokonaiskuvan tapahtuneesta. Kun aineistopohja on laaja, tutkimuskysymyksiin vastaaminen on helpompaa.

Oikean tutkimusmetodin valinta tutkielmalle on tärkeää myös siksi, että tutkimuksen sujuminen on luontevaa ja aineisto monipuolista. Tutkimusmenetelmien työkalut auttavat tutkimaan aihetta oikeasta näkökulmasta ja tuovat apua tutkimusongelmien ratkaisemiseksi. Oikean menetelmän avulla voidaan perustella, miksi tiettyyn johtopäätökseen tutkimuksessa päädytään ja mistä eri asioista se koostuu. Tieteellisessä tekstissä perustelut ovat tärkeitä, jotta teksti on luotettavaa ja johdonmukaista. Asiatekstistä puuttuu oleellinen taustatieto, jos tutkimusta tehdään ilman menetelmään perustuvaa tietoa.

Tapaustutkimus kannustaa tutkijaa menemään syvemmälle aiheeseen ja keskittymään pienempiinkin yksityiskohtiin. Luodaan kerronnallinen tarina tapahtuneesta ja pohditaan kronologisesti prosessin aikana tapahtuneita käännteitä. Toriparkin suunnitteluvaiheen aikana valtuuston kokoonpano on muuttunut useasti ja oletuksena on, että henkilömuutosten myötä myös puolueiden kannat ovat jonkin

verran muuttuneet. Jos ei puolelta toiselle, niin ainakin argumentit ja perustelut ovat muuttuneet. Puolistrukturoidulla haastattelututkimuksella saadaan luotua keskusteluyhteys päätöksentekijöihin ja avattua laajemmin keskustelua Toriparkin ympärillä. Näin tutkimukseen saadaan sisältöä suoraan niiltä henkilöiltä, jotka ovat olleet mukana Toriparkkihankkeen alkuajoista saakka ja nähneet, miten projekti on muuttanut muotoaan vuosikymmenien aikana ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet hankkeen pitkittymiseen. Haastattelun vuorovaikutteisuus luo rennon ja luottavaisen otteen tutkimukseen ja sen avulla tutkija pääsee lähemmäs aiheen ydintä.

Laadullisen tutkimuksen yksi merkittävimmistä vaatimuksista on tutkijan refleksiivisyys. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija kääntää analyttisen katseensa tutkimuksen kohteen lisäksi itseensä ja pohtii, miten on tulkinnut ja tuottanut tietoa sekä miten tulkinta on vaikuttanut tutkimustuloksiin.⁴² Erityisesti poliittisissa aiheissa mietitään tutkijan henkilökohtaisia intressejä sekä mahdollista poliittista sitoumusta. Tutkijan ollessa poliittisesti sitoutunut johonkin tiettyyn puolueeseen, hänellä on tietoisesti tiedossaan puolueen yhteinen kanta tutkittavaan aiheeseen liittyen. Voi siis olla hyvin vaikeaa tuottaa neutraalia tutkimustekstiä, jossa otetaan huomioon vain aineistomateriaalista kootut tiedot.

Parhaita tutkimustuloksia saadaan, kun tutkija ulkoistaa itsensä aiheen ulkopuolelle ja tutkii sitä ikään kuin uutena tuttavuutena. Näin ollen ei tule vahingossa liittäneeksi tutkimustekstiin rivien välistä luettavaa tutkijan omaa kantaa aiheeseen. Jos tutkijan oma kanta tulee esille tutkimuksessa, se luo epäluotettavuutta tutkimusta kohtaan ja tutkimustulokset voidaan kyseenalaistaa. Tällöin tutkimuksella ei ole sellaista arvoa, että siihen voitaisiin viitata myös toisissa tutkimuksissa tai kaupungin päätöksenteon apuna. Tapaustutkimuksen ja puolistrukturoidun haastattelututkimuksen avulla saadaan rakennettua kokonaisuus Toriparkin idean syntymisestä aina viimeiseen nuijan kopautukseen saakka. Puolistrukturoitu haastattelumalli antaa vapauden kysyä haastattelutilanteessa mieleen tulevia kysymyksiä ja näin ollen saadaan tärkeitä pieniä yksityiskohtia lisättyä tutkielman sisälle, kuten asiaan sopivia lausahduksia valtuuston kokouksissa tai kokousten ulkopuolella kerrottuja tarinoita. Kun tutkielman aiheena on kunnallispoliittinen hanke, keskeisten henkilöiden sanoilla on mittava merkitys ja ne tuovat elävyyttä tekstin sisältöön. Paikalliset ja nykyaikaan sijoittuvat tutkimukset ovat kiinnostavia ja niistä on tärkeää saada tuotua esille ongelmien juuret, jotka saattavat olla pitkälläkin menneisyydessä. Kun aihe on kiinnostava, myös lukijan mielenkiinto pysyy läpi tutkielman ja on helppoa liittää tutkimuksen viesti lukijoiden ajattelutapaan.⁴³

⁴² Koivunen ja Ylöstalo 2017, 1.

⁴³ Kalela 2017, 109.

Tapaustutkimuksessa tutkitaan yhtä tiettyä rajattua aihetta tai prosessia, mutta tutkimuksessa voidaan silti käyttää samaan aikaan erilaisia tiedonkeruuvälineitä, jotka mahdollistavat aineiston monipuolisuuden. Tässä tutkimuksessa syvennyttään tarkemmin hankkeen alkuvaiheessa nousseisiin argumentteihin puolesta ja vastaan ja niitä pyritään lajittelemaan poliittisiin sekä taloudellisiin argumentteihin. Näitä argumentteja verrataan myöhemmissä käsittelyissä esille nousseisiin argumentteihin ja pyritään selvittämään, muuttuivatko suunnittelun alkuvaiheessa tehdyt perustelut, joilla Toriparkkia ajettiin, yleisesti hyväksyttävämmiksi, vai muuttiko joku henkilö tai ryhmä oleellisesti mieltään hankkeesta ajan kuluessa ja miksi näin oli. Tutkimusmetodina tapaustutkimuksen ja puolistrukturoidun haastattelututkimuksen yhdistelmä antaa mahdollisimman monipuolisen lähestymistavan paikalliseen kunnallispoliittiseen aiheeseen. Aiheena Toriparkki sijoittuu lähihistoriaan, joten haastattelumateriaalia on vielä helppo kerätä asiasta tietäviltä henkilöiltä ja tahoilta. Haastattelut ovat aina muistitiedonvaraista aineistoa, mutta aiheen ollessa tuore, keskeisten henkilöiden muistot päätöksenteon vaiheista ovat hyvin tallessa. Turun kunnallispoliittisia päätöksiä on tutkittu hyvin vähän, joten tutkimustulokset avaavat päätöksenteon politiikkaa hieman enemmän.

Kunnallispoliittista aihetta tutkiessa pääpaino on kokonaiskuvassa ja sen merkityksestä kunnallispolitiikan rakenteen sisällä, joten tutkimusmenetelmä on suurimmalta osalta kvalitatiivinen. Tutkimuksessa tarkastellaan, millä perustein hanketta on lähdetty suunnittelemaan ja miten hankkeen suunnittelu on mahdollisesti näkynyt kuntalaisille. Tutkimuskysymykseen vastaaminen edellyttää myös poliittisen päätöksenteon rakenteen kuvailua ongelmien taustoja selvitettäessä. Kvantitatiivisen puolen keinoista käytössä on erilaiset tilastot ja numerot, jotka kuvaavat hankkeen budjettia ja äänestystuloksia. Näiden lisäksi myös puolueiden kokoonpanon muuttuminen vuosien aikana on mielenkiintoista vertailla argumenttien mahdollisen muuttumisen kannalta.

Tutkimusmenetelmiä voidaan kuvailla työkaluiksi, joilla tutkimusongelmaa käsitellään. Tutkimus on sitä arvokkaampi, mitä luotettavampia lähteitä tutkimukseen on käytetty ja millaisella tarkkuudella tutkimukseen on syvennytty. Tapaustutkimuksen rinnalla puolistrukturoitu haastattelututkimus toimii tiedon varmistajana, varsinkin käytyjen keskusteluiden osalta. Esimerkkinä Toriparkista käydyt keskustelut kaupunginvaltuuston kokouksissa ja haastattelumateriaalista kerätty tieto epävirallisista neuvotteluista valtuuston ovien ulkopuolella.

Tapaustutkimus viittaa käsitteenä yleensä yhteen tai useampaan tapaukseen tai johonkin yksittäiseen mielenkiintoa herättävään prosessiin. Oleellista on, että tutkittavana olevan tapauksen voi rajata

selkeästi muusta kontekstista erilleen.⁴⁴ Esimerkiksi Toriparkki on yksittäinen prosessi, jonka voi erotella muista kaupungin rakennushankkeista erilleen. Kunnallispolitiikassa tapaustutkimukseen soveltuvia yksittäisiä aiheita ovat esimerkiksi yksittäiset kaupungin toteuttamat hankkeet tai päätöksenteon erilaiset vaiheet. Toriparkin suunnittelu- ja rakennusvaihe on ollut erityistä mielenkiintoa herättävä prosessi. Kyseessä on pieni, mutta varsin keskeiselle paikalle rakennettu maanalainen parkkihalli, joka on pysynyt lehtien palstoilla vielä valmistuttuaankin. Tapaustutkimus-metodin avulla pyritään vastaamaan kysymyksiin *mitä*, *miten* ja *miksi* sekä kuvailemaan tapahtumia niiden luonnollisessa ympäristössään. Tutkimuksella pyritään kokoamaan mahdollisimman laaja kuva tapahtumista ja siksi on tärkeää käyttää useita erilaisia aineistoja ja yhdistää niitä toisiinsa.⁴⁵

Yleisesti tiedemaailmassa halutaan panostaa avoimeen julkaisemiseen ja tutkimusaineistojen avaamiseen tutkimuskäyttöön. Tällä haetaan sitä, että tieteen sisällä yhteiskunnallinen vaikuttavuus kasvaisi ja uudenlainen yhteistyö eri tieteenalojen välillä kasvaisi.⁴⁶ Samaa aihetta voidaan tutkia monen eri tieteenalan keinoin. Tämä tutkimus käsittelee tilallista muutosta kaupungissa ja erityisesti siihen johtanutta poliittista keskustelua. Tutkimuksen kohde on paikallishistoriallinen ja osittain myös kaupunkitutkimuksen alainen aihe. Lähtökohtaisesti siitä syystä, että aihe on kaupungin poliittisen päätöksenteon tulos. Kaupunkitutkimuksen merkitys on ollut 1990-luvulta saakka koko ajan kasvussa. Suosion kehitystä selittää yhteiskunnallinen rakennemuutos sekä kaupunkikehitys niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Kaupunkitutkimuksen tavoitteena on vastata ajankohtaisiin haasteisiin.⁴⁷ Kaupunkitutkimukseen liittyy läheisesti kaupunkikehitys sekä kaupunkiympäristön suunnittelu. Toriparkin sijainti on keskellä Turkuja ja sen rakentamisella on haluttu edistää keskustan kehittymistä ja yritysten kaupankäynnin jatkumista vilkkaana.

Kaupunkiympäristön suunnittelu on monimutkaista ja siinä pitää huomioida laajasti erilaiset kaupunkirakenteen osa-alueet. Suunnittelussa pitää huomioida esimerkiksi liikenne, viheralueet, asukkaat sekä tulevaisuuteen ja kaupunkikuvan modernisointiin liittyvät muutokset. Kaupungit kehittyvät ja modernisoituvat koko ajan ja suunnittelussa pitää huomioida niin uudet teknologiaan liittyvät kehitykset kuin ympäristön suojeluun liittyvät ohjeistuksetkin. Esimerkiksi Toriparkin rakentamisen yksi suurimpia huolenaiheita oli Kauppatorin alla oleva syvä savimaa ja sen kaivamisen vaikutukset toria ympäröiviin puupaalutteisiin vanhoihin arvorakennuksiin.

⁴⁴ Eriksson ja Koistinen 2005, 5.

⁴⁵ Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapaustutkimus/> viitattu 14.10.2023.

⁴⁶ Vainio-Korhonen 2017, 46.

⁴⁷ Lainevuori 1998.

Kaupunkitutkimuksen alaisia tutkimustuloksia käytetään hyväksi akateemisen maailman lisäksi myös kaupungin päätöksenteossa. Paikallisten aiheiden tutkiminen on tärkeää, jotta niistä saisi mahdollisesti lisätietoa hankkeissa tai päätöksenteossa ilmenneiden ongelmien syistä ja tutkimustulosten avulla pystyisi myös mahdollisesti tekemään parempia päätöksiä tulevaisuuden hankkeiden tai päätöksenteon osalta. Tutkimustulokset antavat tietoa siitä, mitkä osa-alueet hankkeissa ovat onnistuneet ja mitkä vaativat tarkempaa selvittämistä tai kehittämistä. Kaupunkitutkimusta voi tehdä yli tieteen rajojen, koska kaupunkia pystytään tutkimaan eri näkökulmien kautta, esimerkiksi taloudellisesta, poliittisesta, kulttuurisesta, sosiaalisesta tai historiallisesta näkökulmasta. Poliittisen historian avulla pystytään tutkimaan nykypäivän ongelmia kaupunkikuvassa ja etsimään niille syitä menneisyydestä. Oletettavasti Toriparkkihankkeeseen liittyvät ongelmakohdatkin ovat syntyneet jo kaukana menneisyydessä.

Tapaustutkimuksen historia kulkee käsi kädessä paikallisesta ja universaalista sekä laadullisesta ja määrällisestä tutkimuksesta aikojen kuluessa käydyn yleisen keskustelun kanssa. Tämän tutkimusmetodin vahvuus on nimenomaan monimutkaisten ja muuttuvien kokonaisuuksien tutkimisessa ja sen avulla voidaan tuottaa monipuolista ja yhteen kietoutuvia rakennesuhteita analysoivaa tietoa.⁴⁸ Toriparkin rakentamispäätökseen johtanut keskustelu on sisältänyt erilaisia rakennesuhteita, kuten virkahenkilöiden ja päättäjien yhteistyötä, elinkeinoelämän harjoittajien ja rakennusyhtiöiden keskinäisiä kiistoja ja kuntalaisten huolia torin ympäristön suhteen. Ristiriitoja kaupungin kaavasuunnittelussa tapahtuu eri toimijoiden välillä. Esimerkiksi rakennuttaja haluaa rakentaa tornitaloja sinne, minne asukkaat haluaisivat mieluummin puiston.⁴⁹ Tapaustutkimus on historiallisessa mielessä monimuotoinen lähestymistapa tutkimukseen ja sitä voidaan kutsua myös tutkimusstrategiaksi. Metodina se on enemmänkin lähestymistapa aiheeseen kuin aineiston keruumenetelmä.⁵⁰

Tapaustutkimuksen apuna aineistoina ovat esimerkiksi kirjallisuus, haastattelut, havainnointi, tilastot ja asiakirjat. Tapaustutkimuksessa tärkeintä on tuottaa yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa, joka muodostaa lopputuloksena kokonaiskuvan tutkimuksen kohteesta. Tutkimuksen tuloksilla voidaan osoittaa laajempaa sosiokulttuurista merkitystä tai yleistettävyyttä, jos tutkimuksiin johtanutta toimintaa on havaittavissa myös muissa aiheissa.⁵¹ Esimerkiksi kaupungin politiikassa saattaa kyteä suurempi ongelma, jos Toriparkkihankkeen kaltaisia päätöksenteon vaikeuksia esiintyy muissakin kaupungin hankkeissa.

⁴⁸ Eriksson ja Koistinen 2005, 3.

⁴⁹ Haarni 1997, 88.

⁵⁰ Eriksson ja Koistinen 2005, 4.

⁵¹ Alasuutari 2001, 64.

Tutkimuksen rajaus sijoittuu vuosien 1993 ja 2018 välille. Turun Toriparkista on aloitettu keskustelemaan jo 1980-luvun puolella, mutta tutkielman virallinen aikajana alkaa vasta vuonna 1993, koska silloin Toriparkin suunnitteluvaihe aloitettiin kunnolla, kun silloinen Turun kaupunginjohtaja Juhani Leppä nimesi työryhmän keskustan kehittämistä varten.⁵² Toriparkin rakentamisesta tehtiin lopullinen päätös jo vuonna 2012, mutta rakentaminen aloitettiin vasta vuonna 2018. Vuosien 2012-2018 välille on mahtunut vielä paljon argumentaatiota Toriparkkia kohtaan, joten siksi tämäkin aika sisältyy rajaukseen. Osa aineistosta saattaa olla aikarajauksen ulkopuolelta, mutta niiden sisältämä tieto sisältyy aikarajaukseen tai on muutoin tärkeää tutkimuksen kannalta, joten esimerkiksi uudempia lehtiartikkeleita on tässä tutkimuksessa myös käytetty apuna.

Tutkijan työtä ohjaa pyrkimys osoittaa valitsemansa aiheen ja siihen liittyvien tapahtumien merkittävyys. Kun tutkimuskysymys on tarkkaan rajattu, on mahdollista tarkistaa, onko tulkinta uskottava siihen perustuvien primäärilähteiden avulla.⁵³ Tutkittavana oleva aikajana on monta vuosikymmentä, joten aineistoa on todella paljon. Osa aiheeseen liittyvästä aineistosta on rajattu pois, että tutkielmasta saadaan ytimekäs ja yksityiskohtainen. Turun kaupunginvaltuuston kokouksista taltioidut videotallenteet tuovat tärkeitä yksityiskohtia Toriparkin argumentaation tutkimukseen, mutta niissä argumentoidaan samoin perustein vuodesta toiseen, joten tässä tutkimuksessa on viitattu vain muutamaan tallenteeseen.

Kiinnostavimmat osat tutkimuksessa ovat hankkeesta käydyt keskustelut, joten tutkimus keskittyy hankkeen suunnittelun myötä esille nousseisiin argumentteihin puolesta ja vastaan. Tutkimuksen aineistosta on rajattu ulkopuolelle puolueiden puolueohjelmat, koska ne eivät anna riittävästi tietoa tutkimuksen toteuttamiseksi ja puolueiden kannanotot aiheeseen löytyvät Turun kaupunginvaltuuston ja -hallituksen pöytäkirjoista. Haastateltavat henkilöt on valittu pöytäkirja-aineiston perusteella.

2.2 Aineisto kunnallispoliittisessa tutkimuksessa

Oleellista ennen tiedonkeruun aloittamista on pohtia, minkälainen tieto edistää tutkimuskysymykseen vastaamista parhaiten.⁵⁴ Tutkimusmateriaalia aiheesta löytyy enemmän kuin tarpeeksi, koska Toriparkki on jakanut hyvin vahvasti mielipiteitä niin Turun kaupungin päättäjien kuin

⁵² Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 1/1994, TKA.

⁵³ Kalela 2017, 111.

⁵⁴ Kokko 2017, 71.

ydinkeskustassa asioivien ihmistenkin kesken. Kun aineistoa on liian suuri määrä, pitää aineistosta osata valita tärkeimmät lähteet ja rajata tutkielma sen mukaiseksi. Päätöksenteon ongelmakohtia tutkiessa prioriteettina on kaupungin päätöskokousten pöytäkirjat, joista löytyvät helposti aiheen pääkohdat, jotka ovat aiheuttaneet päätöksenteon aikana ongelmia ja pitkittäneet suunnittelun läpimenoa. Tässä tapauksessa kirjallisen aineiston lisäksi käytetään tutkimushaastatteluista ja lehdistöstä koostuvaa aineistoa.

Haastattelut ovat hyvä keino saada tutkimukseen lisää sellaista yksityiskohtaista tietoa, jota muuten käsiteltäisiin vain suljettujen ovien takana päättäjien keskinäisissä neuvotteluissa. Haastatteluihin kannattaa valita sellaisia henkilöitä, joilla on kokemusta aiheesta, joko viran puolesta tai kunnallispolitiikasta.⁵⁵ Poliitiikan historian tutkimuksissa haastattelujen käyttö tutkimusmateriaalina on kuitenkin ollut melko harvinaista.⁵⁶ Keskeisten henkilöiden kokemus aiheesta on yksi tärkeä tutkimuskohde, vaikka se ei yksinään aineiston pohjaksi riittäisikään. Se, että haastateltava on ollut mukana esimerkiksi Toriparkin rakentamishankkeessa sen aloittamisesta päätökseen saakka, antaa tutkimukselle koko tarinan. Ilman haastatteluja monet elämänalueet jäisivät kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle.⁵⁷ Haastateltavan ja haastattelijan välille muodostuu molemminpuolinen luottamuksellinen suhde, joka mainitaan tutkimushaastattelun aikana monessa kohdassa. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastattelijan on kerrottava totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta ja oltava kiinnostunut haastateltavan vastauksista saadakseen informaatiota.⁵⁸

Haastatteluihin on valittu sellaiset henkilöt, jotka ovat tulleet esille pöytäkirjalähteissä tai muiden haastattelujen ohessa. Tutkimushaastattelu on luonteeltaan aivan erilainen kuin journalistinen haastattelu. Tutkimushaastattelun tavoite on saada todellista tietoa, jonka avulla pystytään vastaamaan tutkimusongelmaan. Haastateltavat suostuvat usein mielellään haastateltaviksi tutkimuksiin ja puhuvat vapaammin tutkijalle kuin esimerkiksi sanomalehden toimittajalle.⁵⁹ Sanomalehtihaastattelussa poliitikot tekevät samalla poliittista työtään, kun tuovat haastattelussa omat näkemyksensä esille.

Haastattelut voivat olla myös asiantuntijahaastatteluja, joissa haastateltava on jonkin organisaation edustaja. Tämän tyyllisissä haastatteluissa haastattelija ei välttämättä ole kiinnostunut haastateltavan henkilökohtaisista mielipiteistä, vaan nimenomaan tämän edustaman tahon mielipiteestä, joka on

⁵⁵ Hyvärinen 2017, 12.

⁵⁶ Laine 2020, 15.

⁵⁷ Hyvärinen 2017, 12.

⁵⁸ Ruusuvuori ja Tiittula 2005, 41.

⁵⁹ Laine 2020, 11.

voinut olla ratkaiseva päätöksenteossa.⁶⁰ Asiantuntijoita on haastateltu, koska heillä oletetaan olevan sellaista tietoa tutkittavasta aiheesta, mitä ei muista aineistolähteistä löydy ja heillä on tai on ollut sellainen tehtävä, joka liittyy keskeisesti tutkittavana olevaan aiheeseen.⁶¹ Toriparkin kannalta keskeisiä asiantuntijoita ovat kaupungin virkahenkilöt, kaupunginvaltuustossa ja -hallituksessa istuvat poliitikot sekä Toriparkkiin liitoksissa olevat rakennuttajat. Haastattelut antavat lisätietoa kaupunginvaltuuston kokousten ulkopuolella käydyistä neuvotteluista ja mahdollisista vaihtokaupoista keskeisten henkilöiden välillä.

Pöytäkirjojen aloitteista sekä liitteistä saa usein vihjeitä siitä, ketkä ovat esimerkiksi valtuuston kokouksissa olleet eniten esillä ja kenen ääni on ollut ratkaiseva päätöstä tehdessä. Haastatteluissa oleellisinta on haastatella monia eri osapuolia saadakseen luotettavaa tietoa ja muodostettua perusteltu kokonais käsitys aiheesta. Tutkimushaastattelujen ideana on kerätä mahdollisimman paljon tietoa tapahtumista ennen kaupunginvaltuuston kokouksia tai äänestyksiä sekä näkökulmia eri neuvottelupöydistä eri puolueiden kesken.⁶²

Haastatteluilla pyritään avaamaan valtuuston sisällä käytyjä sanallisia kamppailuja ja niihin johtaneita tilanteita. Puolistrukturoitu haastattelututkimus on äärimmäisen tärkeä keino saada lisäsyvyyttä tutkimusongelmien ratkaisemiseksi. Sillä turvataan keskeisten henkilöiden ja tahojen äänen esille tuleminen tutkimuksessa. Toriparkki on vahvasti jakanut mielipiteitä ja valtuuston kokouksissa siitä on argumentoitu puolesta ja vastaan vuosikymmenien ajan. Haastatteluissa tulee ottaa huomioon asian arkaluonteisuus. Joillekin aihe on voinut olla hyvin kuormittava tai sellainen, että sitä ei enää muistelisi kovin mielellään.

Strukturoitu haastattelu tarkoittaa yleisimmin kyselylomakkeeseen perustuvaa määrättyä tiedon keräämistä niin, että tutkija ja haastateltava ovat vuorovaikutuksessa keskenään.⁶³ Puolistrukturoitu haastattelu antaa jonkin verran vapautta tutkijalle kysyä haastateltavilta myös spontaanisti haastattelutilanteessa mieleen tulevia kysymyksiä, kun kaikki kysymykset eivät ole ennalta määrättyjä. Spontaanit kysymykset saattavat olla yllättäen todella tärkeitä tutkimuksen kannalta ja tuovat vihjeitä siitä, mitä kannattaa tutkia vielä lisää ja mistä saattaa löytää vastauksia avoimiin kysymyksiin. Tässä tutkimuksessa haastattelurunko rakennettiin niin, että haastateltavilta kysyttiin ensin yksi laajamuotoinen kysymys esimerkiksi Toriparkkihanketta vastustaviin tai puolustaviin puolueisiin liittyen ja sen jälkeen tarkennettiin kysymystä erityisesti henkilöihin, jotka nousivat

⁶⁰ Alastalo 2005, 60.

⁶¹ Alastalo et al. 2017, 229.

⁶² Laine 2020, 4.

⁶³ Leinonen et al. 2017, 87.

puolueista esille sekä heidän argumenttien perusteluihin. Näistä vastauksista sai vihjeitä siihen, ketkä ovat sellaisia henkilöitä, joita on tärkeää haastatella tutkimuksen kannalta vielä erikseen. Laajamuotoisen kysymyksen esittämisen etuna on, että haastatteliija saa usein vastauksena koko kertomuksen.⁶⁴

Haastattelu voidaan toteuttaa myös narratiivisena haastatteluna, jolloin tavoitteena on koota haastattelu kertomukseksi. Kertomusten avulla voidaan ymmärtää paremmin menneisyyttä ja ihmisten identiteetit rakentuvat kertomuksissa.⁶⁵ Kerronnallisessa haastattelussa tutkija pyytää kertomuksia ja esittää sellaisia kysymyksiä, joihin oletettavasti saa myös vastaukseksi kertomuksen. Kysymykset johdattelevat selityksiin, kuten miksi joku äänesti mitään ja millaisia faktoja aiheesta löytyy.⁶⁶ Toriparkin suunnittelusta rakentamiseen kesti todella pitkään ja siihen aikaväliin on mahtunut monta tapahtumaa, joiden avulla haastattelut on helppo muuttaa myös kerronnallisiksi ohjaamalla haastateltava tiettyyn tapahtumaan ja kysymällä tarkentavia tulevaisuuteen tähtääviä kysymyksiä.

Yksi mielenkiintoinen vaihe Toriparkin suunnittelun historiassa on ollut Toriparkin sijoittaminen Turun keskustaan. Toriparkki piti ensin rakentaa Österbladin tontille Linnankadulle samaan aikaan, kun Turun pääkirjasto olisi laajennettu, mutta rakennussuunnitelmat laitettiin vuosituhannen vaihteessa jäihin.⁶⁷ Tästä vaiheesta saa haastattelemalla hyvin lisätietoa, kun kysymykset esitetään aiheesta tietäville ja selvitetään, miksi tällaista suunniteltiin ja mitä tämän jälkeen tapahtui. Muutos, transformaatio ja prosessi tekevät kertomuksesta ja sen tutkimisesta kiinnostavaa.⁶⁸

Haastattelut ovat jokaisen niihin osallistuvan omia mielipiteitä ja muistoja aiheen matkan varrelta, jolloin ne eivät välttämättä ole objektiivinen lähde yksinään. Täydennystä tarinaan tuovat usean osapuolen muistot samasta aiheesta ja miten ne kohtaavat toisensa. Esimerkiksi haastattelemalla Toriparkista monen eri puolueen edustajia, saadaan luotua kokonaiskuva, jossa mielipiteet saattavat olla eriäviä keskenään, mutta tapahtumien kulku pysyy samana. Kun haastattelumateriaali vielä saadaan liitettyä ja perusteltua virallisten päätösasiakirjojen avulla, lähteen luotettavuus kasvaa. Haastatteluista saattaa saada apua pöytäkirja-aineiston läpikäyntiin ja tarkennettua aineiston läpikäyntiä tiettyihin päivämääriin, milloin asiaa on käsitelty kaupunginvaltuuston tai -hallituksen

⁶⁴ Hyvärinen 2005, 194.

⁶⁵ Hyvärinen 2005, 189.

⁶⁶ Hyvärinen 2005, 191.

⁶⁷ ”Toriparkki on ydinongelma”. Iltä-Sanomien 29.10.2001. <https://www.is.fi/taloussanomien/art-2000001350930.html>, viitattu 10.10.2023.

⁶⁸ Hyvärinen 2005, 190.

kokouksissa. Haastattelutilannetta ja kysymysten luomista helpottaa myös, jos on tutustunut päätöspöytäkirjoihin ennalta ja tietää aiheen taustan.

Oleellista on, mitä tutkimukseen uskaltaa kirjoittaa pelkästään haastattelun perusteella eli ovatko haastattelussa ilmi tulleet asiat jollain tavoin arkaluonteisia. Menneisyydessä käydyt keskustelut saattavat muuttaa muotoaan alkuperäisestä, kun on tarpeeksi monta henkilöä välissä niistä kertomassa. Toriparkki aiheena on julkinen eikä tutkimuksessa käsitellä arkaluonteisia asioita, joten haastatteluissa ei tarvitse miettiä haastateltavien anonymisointia. Historiantutkimuksessa varsinkin virkansa tai toimensa puolesta haastateltavia asiantuntijoita on eettisesti hyväksyttyä esittää tutkimuksessa omilla nimillään.⁶⁹

Tutkimuksen kohde on paikallishistoriallinen aihe, jolloin aineisto koostuu pääasiassa Turun kaupunginvaltuuston ja -hallituksen pöytäkirjoista, paikallisten sanomalehtien artikkeleista sekä paikallisten virkahenkilöiden ja luottamushenkilöiden haastatteluista tutkimusaiheeseen liittyen. Primäärilähteenä ovat Turun kaupunginvaltuuston ja -hallituksen pöytäkirjat, jotka kertovat lyhyesti ja ytimekkäästi kaupunginvaltuuston ja -hallituksen kokousten sisällön ja siellä tehdyt päätökset sekä äänestystulokset. Alkuperäiset kokouspöytäkirjat säilytetään Turun kaupungin arkistossa ja sen lisäksi uudemmat esityslistat liitteineen löytyvät myös kaupungin verkkosivuilta sähköisessä muodossa.

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen pöytäkirjat ovat virallisia virkahenkilöiden tekemiä asiakirjoja, joista löytyy kaupungin päättäjien tekemät kokouspäätökset ja niihin johtaneet aloitteet sekä keskustelut. Pöytäkirja-aineisto on julkista ja kaikille vapaasti käytettävissä kaupunginarkistossa ja kaupungin verkkosivuilla. Pöytäkirjan liitteenä on usein kokouksessa esillä oleviin asiakohtiin liittyviä dokumentteja, kuten karttasuunnitelmia tai lautakuntien ehdotuksia sekä mahdollisia vastalauseita päätettävän asian toimeenpanoon liittyen. Liitteet ovat joskus jopa hyödyllisempiä vihjeitä lisäaineiston kartuttamiseen kuin pöytäkirjan esityslista. Liitteistä saa selostuksen pöytäkirjassa mainittuihin asiakohtiin. Toriparkin kohdalla pöytäkirjan liitteinä oli paljon aloitteita ja eriäviä mielipiteitä hankkeesta, jotka ovat tutkimuksen kannalta olennaisia. Lisäksi pöytäkirjojen liitteinä oli paljon havainnoivia kuvia ja suunnitelmia tulevan Toriparkin ulkonäöstä.

Varsinkin kaupunginvaltuuston pöytäkirjojen liitteenä on yleensä myös kokouksesta taltioitu ääninauha, joka on tärkeä lisäaineisto tutkimuksen kannalta. Ääninauhalla on kokouksessa käyty

⁶⁹ Kokko 2017, 71.

keskustelu taltioituna ja siitä saa hyvin kuvailtua puhujan äänentyylin sekä miten aggressiivista argumentaatio on mahdollisesti ollut. Arkistossa olevat vanhimmat ääninauhat ovat heikkolaatuisia ja niitä ei ole digitoitu uudempiin toistolaitteisiin sopivaan muotoon. Uudemmista kokouksista löytyy kaupungin verkkosivuilta myös videotallenteita, jotka helpottavat tutkimustyötä huomattavasti, kun käytössä on myös puhujien elekieli. Videosta voi tulkita, onko puhuja kiihtyneessä mielentilassa tuodessaan mielipiteensä esille vai esittääkö hän asiansa rauhallisesti ja vakaasti. Toriparkista käyty keskustelu kaupunginvaltuuston kokouksissa kuumensi keskusteluun osallistuvien henkilöiden tunteita ja argumentit olivat kiivaita. Videotallenteista voi helposti päätellä, mitkä asiat hankkeen suunnittelussa aiheuttivat eniten kiivastumista ja keitä puheenvuoroissa puhuteltiin.

Kokoukset antavat yleensä kattavan kuvan päätösten valmistelusta, mutta niistä on usein vaikea erottaa puhujien motiivia, eli haluaako puhuja vaikuttaa äänestäjiinsä tai provosoida valtuustokollegoitaan vai onko puheen taustalla oikeasti jokin peruste.⁷⁰ Pöytäkirjat ovat luonteeltaan neutraaleja ja niissä oleva tieto on hyvin tiivistetyssä muodossa. Vaikka pöytäkirjat ovat virallisia asiakirjoja ja niistä saa tärkeimmät päätökset helposti, tulee niitä tutkia lähdekriittisesti.

Kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa istuvat henkilöt ovat poliitikkoja, joista osa on istunut päättäjän penkillä jo vuosikymmeniä ja heillä saattaa olla vahva oma kanta aiheeseen varsinkin kunnallispoliittisissa päätöksissä. Valtuustosta puhutaan usein termillä *teatteri* ja poliitikoilla on oma motiivinsa päätösten ajamisessa. Pöytäkirjojen liitteinä on usein myös ruutupaperille käsin kirjoitettuja aloitteita, joissa aloitteen lähde tai perustelu jää puuttumaan tai aloite ei liity millään tavoin käsiteltävänä olevaan asiaan, jolloin aloitteen motiivi on ollut vain aiheuttaa sekasortoa ja pitkittää asian käsittelyä. Sama koskee ääninauhvoja ja videotallenteita, joissa suuri osa keskusteluista voi olla täysin turhaa ja provosoivaa puhetta, mutta samalla työlästä kuunneltavaa valtuustossa istuville päättäjille. Toriparkin rakentamiseen liittyvät pöytäkirjojen liitteet ovat usein kriittisiä päätöksentekoon liittyviä eriäviä mielipiteitä, joita perustellaan laajasti ympäristön, autoliikenteen tai liikeyritysten kannalta. Toriparkkiin liittyvien puheenvuorojen joukossa oli paljon provosointia ja ironiaa, joiden tavoitteena oli asioiden kritisoinnin tai puolustamisen lisäksi pitkittää kokouksia sekä jättää asian käsittely pöydälle.

Pöytäkirjojen käyttäminen yksinään lähteenä ei kuitenkaan riitä tai johtopäätökset jäävät yleistasolle tässä tutkimuksessa. Mielenkiintoisimmat keskustelut kunnallispoliittisesta päätöksenteosta käydään päättäjien keskinäisissä neuvotteluissa ja niistä lisätietoa saadaan henkilöitä haastatteleamalla. Kun

⁷⁰ Laine 2020, 10.

halutaan laajentaa tutkimus ulottumaan myös kaupunginvaltuuston ja -hallituksen kokousten ulkopuolelle, tarvitaan virallisen asiakirja-aineiston lisäksi sanomalehtiartikkeleita sekä esimerkiksi asiantuntijahaastatteluja. Pöytäkirja-aineistosta ei saada vastauksia siihen, mitä turkulaiset asukkaat ja elinkeinoyrittäjät ovat olleet Toriparkista mieltä ja miten he olisivat hankkeen kanssa halunneet edetä. Tutkimuksen kannalta oleellista on ottaa huomioon myös ne muut tahot, jotka eivät ole hankkeessa mukana poliittiselta puolelta ja mikä on ollut heidän osansa hankkeen läpimenoissa.

Toriparkki on rakennettu niin keskeiselle paikalle Turun ydinkeskustaan Kauppatorin alle, että se on melkein jokaisen turkulaisen katukuvassa jollain tavoin. Oli se sitten oman kodin läheisyydessä, työpaikan lähellä tai vaikka vapaa-ajalla, kun kävelee kauppatorin halki elokuvateatteriin. Tämä puoli Toriparkin suunnitteluvaiheessakin on ollut hyvä tiedostaa ja turkulaisilta on tiedusteltu useasti median kautta mielipiteitä aiheesta. Lehdistöaineistoa tutkiessa tulee ottaa huomioon aineiston monipuolisuus. Lehdistö koostuu useammasta eri osiosta, joiden jokaisen luotettavuutta pitää pohtia lähdekriittisesti erikseen. Tässä tutkielmassa käytetään paikallisia sanomalehtiä sekä verkkojulkaisuja.

Sanomalehti koostuu monesta pienemmästä osasta, jotka ovat keskenään eri tyyllillä kirjoitettuja. Näitä ovat esimerkiksi pääkirjoitus, uutiset, kolumnit sekä mielipidekirjoitukset. Lehden sisällä olevat tekstit ovat erilaisia keskenään ja tutkijan tulee käyttää tietynlaista lähdekriittisyyttä silloin, kun kyseessä on esimerkiksi kolumni tai mielipidekirjoitus. Toriparkkiin liittyviä mielipidekirjoituksia ovat kirjoittaneet niin poliitikot kuin Turun keskustassa asuvat paikalliset, jotka ovat halunneet tuoda oman näkökulmansa asiasta esille. Kun lähteenä käytetään esimerkiksi mielipidekirjoitusta, oleellisinta on tuoda tutkimuksessa esille, kuka näkökulman on esittänyt ja millainen on hänen taustansa Toriparkkiin liittyen.

Uutisten joukossa voi olla myös propaganda mielessä tehtyjä artikkeleita, jolloin tavoitteena on muokata lukijan mielipidettä johonkin tiettyyn suuntaan. Propagandaviestinnän tarkoitus on saada lukijat reagoimaan propagandistin tavoin ja sillä halutaan vaikuttaa mahdollisimman suureen lukijakuntaan.⁷¹ Esimerkiksi Toriparkki aiheena on keskustelua herättävä ja siihen liittyen voidaan helposti käyttää propagandaviestintää. Suomen tietotoimiston (STT) uutiskriteerien mukaan pienikin paikallinen aihe voi olla valtakunnallisesti kiinnostava esimerkiksi poikkeuksellisuutensa vuoksi.⁷²

⁷¹ ”Kaunistelua, valikointia ja suoraa valehtelua – seitsemän faktaa propagandasta”. *Yle* 4.4.2019.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/04/04/kaunistelua-valikointia-ja-suoraa-valehtelua-seitseman-faktaa-propagandasta>, viitattu 16.2.2022.

⁷² Suomen tietotoimisto. Verkkosivut. <https://web.archive.org/web/20170330004336/https://stt.fi/tyylikirja/ideasta-jutuksi/uutiskriteja-uutiskynnys/>, viitattu 16.2.2022.

Uutisarvo määräytyy sen merkityksen, kiinnostavuuden, ajankohtaisuuden tai yllättävyyden mukaan. Näiden lisäksi uutisvalintaan vaikuttaa aiheen synnyttämä kiinnostus ja mediajulkisuus. Turun Toriparkin rakentamisen aikaisia kiemuroita on uutisoitu myös Turun ulkopuolisissa medioissa useasti. Näitä medioita ovat esimerkiksi Helsingin Sanomat ja Yle. Valtakunnallisissa medioissa luodaan Turulle omaa imagoa eli sitä, millaisena Turku nähdään ulkopaikkakuntalaisen silmin. Jos Turkuun liittyvät uutiset ovat usein pelkästään kunnallispoliittisiin tai rakennushankkeiden vaikeuksiin liittyviä, ulkopaikkakuntalaisille rakentuu nopeasti kuva huonon päätöksenteon ja suunnittelun kaupungista.

Tämän tutkimuksen osalta tärkeimpiä tekstilajeja uutisten lisäksi sanomalehdessä ovat pääkirjoitus, kolumnit sekä mielipidekirjoitukset. Pääkirjoitus on lehden virallinen kannanotto aiheeseen, joten esimerkiksi Turun Sanomien pääkirjoitus paikallista aihetta tutkiessa on tärkeä. Mielipidekirjoituksissa ja kolumneissa vierailevat kirjoittajat ovat usein myös kaupungin virkahenkilöitä, jotka tuovat tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja esille tekstissään. Esimerkiksi Toriparkkiin liittyen keskustan pysäköinnistä on useasti otettu kantaa lehtien palstoilla.

Sanomalehtiaineiston poliittinen kanta on keskeinen selittäjä sen kirjoitustavalle ja ratkaisuille yksittäisissäkin tapauksissa. Esimerkiksi Turussa vuosina 1898-2001 ilmestynyt Turun Päivälehti oli sosiaalidemokraattinen sanomalehti, joka otti voimakkaasti ja jopa radikaalisti kantaa kunnallispoliittisiin aiheisiin. Turun Päivälehti oli nimenomaan perustettu levittämään sosiaalidemokraattista aatetta.⁷³ Turun sosiaalidemokraattinen puolue (SDP) oli Toriparkin rakentamisen kannalla alusta alkaen,⁷⁴ joten sen perusteella voisi olettaa Turun Päivälehdengin kirjoittavan aiheesta positiivisesti ja tuomalla esille korostetusti hankkeen hyviä puolia. Turun Sanomat on nykyisin yleisesti ottaen poliittisesti sitoutumaton sanomalehti, mutta sillä on porvarillinen tausta.⁷⁵ Tutkimusaiheen ollessa kunnallispoliittinen, tulee pyrkiä ottamaan huomioon mahdolliset toimittajien tai lehden omistajien poliittiset vakaumukset tai kytkökset poliittisiin yhteisöihin sekä mikä toimittajan mahdollinen motiivi on jutun kirjoittamisessa. Turun Sanomat on paikallisesti suurin sanomalehti ja sen levikki on suuri, jolloin lehden uutisarvokin nousee. Turun Sanomat -konsernin omistajat ovat itse vaikuttajia Turun kunnallispolitiikassa.⁷⁶

Lehdistöaineistosta saadaan laajemmin tietoa sekä myös keskustelua aiheen ympäriltä, esimerkiksi mielipidepalstoilta ja kolumneista. Tutkimuksen kannalta hyödyllisiä ovat artikkeleissa esiintyvät

⁷³ Työväenliikkeen kirjasto. Digitaalinen arkisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/159626>, viitattu 16.2.2022.

⁷⁴ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

⁷⁵ "Turun Sanomat 100 vuotta". Turun Sanomat 1.1.2005. <https://www.ts.fi/uutiset/1074016512>, viitattu 15.11.2023.

⁷⁶ Laine 2020, 11.

asiantuntijoiden haastattelut sekä kansalaisilta kerätyt mielipidemittaukset tutkimuksen kohteesta. Varsinkin kunnallispoliittisia aiheita sivuavista uutisista tehdään mielipidekyselyitä. Toriparkista on vuosien aikana kysytty lehdistön toimesta keskustassa käyville ja asuville ihmisiltä monta kertaa mielipidettä ja siitä on myös haluttu teettää kansanäänestys, jota ei kuitenkaan koskaan järjestetty.⁷⁷ Turun kaupunginvaltuusto päätti, että päätöksenteko Toriparkin rakentamisesta pidetään poliitikkojen käsissä.⁷⁸

Lehdistö on kirjoittanut esimerkiksi Toriparkin kustannuksista useaan otteeseen. Turun Sanomat on kirjoittanut 7.2.2018 julkaistussa artikkelissa Turun Toriparkki Oy:n rahoitus selvityksestä, jossa kerrotaan hankkeen kustannusarvion olevan 40 miljoonaa euroa.⁷⁹ Artikkelissa selvitetään, mitkä osat Toriparkin rakentamisen kustannuksista ovat Turun Toriparkki Oy:n vastuulla ja mitkä Turun kaupungin. Tekstin kirjoitustyyli on hyvin neutraali, mutta siitä tulee hyvin ilmi valtuustoryhmien eriävät mielipiteet, joka saa hakemaan lisätietoa aiheesta Turun kaupunginhallituksen ja -valtuuston pöytäkirjoista ja mahdollisesti myös haastatteluista.

Lisäaineistoa Toriparkin suunnitteluvaiheista antavat Turun kaupungin lautakunnat ja niiden kokousten pöytäkirjat. Toriparkkihankkeen kannalta kiinnostavimmat lautakunnat ovat esimerkiksi rakennus- ja lupalautakunta, kaupunkiympäristölautakunta ja Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta. Nämä eri lautakunnat katsovat päätöksentekoa omien näkökulmiensa kautta ja miten Toriparkki esimerkiksi vaikuttaa kaupungin sisäiseen joukkoliikenteeseen tai miten se sopii keskustan ympäristöön sekä miten kevyenliikenteen käyttäjät huomioidaan suunnittelun eri vaiheissa. Esimerkiksi Kauppatorin väliaikaisia liikennejärjestelyjä Toriparkin rakentamisen ajaksi käsiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa vuonna 2018.⁸⁰ Turun linja-autoliikenteestä valtaosan pääte pysäkit sijaitsivat Kauppatorin kulmilla ennen Toriparkin rakentamista, joten niiden väliaikaisen sijainnin ratkaiseminen oli myös ongelmallista torin ollessa rakennustyömaana. Linja-autoliikenteen pysäkkejä siirrettiin Puutorille ja Linnankadulle, jolloin myös joukkoliikenteen reitit muuttuivat hieman entisestä.

⁷⁷ "Turun toriparkista halutaan kansanäänestys". Yle 4.6.2012. <https://yle.fi/a/3-6163714>, viitattu 5.10.2023.

⁷⁸ "Turkulaiset eivät saa äänestää toriparkista". Yle 3.3.2015. <https://yle.fi/a/3-7840858>, viitattu 5.10.2023.

⁷⁹ "Toriparkin selvitys ei riittänyt Turun hallitukselle". Turun Sanomat 7.5.2018. <https://www.ts.fi/uutiset/3940793>, viitattu 18.2.2022.

⁸⁰ "Kauppatorin ympäristön väliaikaiset liikennejärjestelyt". Turun kaupunki. 22.3.2018.

https://www.turku.fi/uutinen/2018-03-22_kauppatorin-ympariston-valiaikaiset-liikennejarjestelyt, viitattu 15.11.2023.

3 Toriparkki-idean kehittyminen 1990-luvulla

3.1 Projektina keskustan kehittäminen

Idea Toriparkista lähti liikkeelle jo 1980-luvun puolivälissä, kun Turun Nuorkauppakamari teki ehdotuksen Turun kaupungille, että keskustalla olisi tarvetta uudelle, keskeisellä sijainnilla ja koko kaupunkia palvelevalle parkkihallille. Perusteena oli jo silloin vahvasti se, että autot pitäisi saada pois keskustan kadunvarsilta ja tulevasta parkkihallista olisi oltava käytävät kaikkiin toria ympäröiviin kortteleihin.⁸¹ Idea jäi ajatuksen tasolle, kunnes Turun kiinteistö- ja rakennuslautakunnan jäsenet lähtivät Stuttgartiin tutustumaan paikalliseen toriparkkiin ja tapasivat siellä Stuttgartin yliopiston kaupunkisuunnittelun ja arkkitehtuurin professori Antero Markelinin. Markelin laati vuonna 1989 Turun Kauppatorin ympäristöstä parannussuunnitelman, joka vaikutti silloin jo erittäin hyvältä suunnitelmalta. Markelinin suunnitelman mukaan autoja olisi vähennetty torin läheisyydestä, mutta ei olisi lähdetty rakentamaan torin alle tulevaa parkkihallia.⁸² Turussa puhuttiinkin pitkään Markelinin torisuunnitelmasta ja silloinen kaupunginjohtaja Juhani Leppä yritti saada hanketta eteenpäin. Kiihtynyt keskustelu uusien parkkihallien rakentamisesta lähti liikkeelle osittain myös siksi, että Helsinki-Turku moottoritien sisääntulo rakennettiin Helsingintielle ja se toi myös lisää kävijöitä Turun keskustaan, jotka kulkivat autolla ja etsivät parkkipaikkaa keskustassa asioinnin ajaksi.⁸³ Aluksi Toriparkkia suunniteltiin kolmeen eri paikkaan, kuten Kauppahallin pihalle tai Österbladin tontin yhteyteen Linnankadulle.⁸⁴

”Turun Kauppatorin suunnittelun aloitti professori Antero Markelin yleissuunnitelman laadinnalla. Suunnittelu jäi samalla kesken. Kaupunki on alkanut pihtaamaan suunnittelussa. Uudet kioskirakennukset aiotaan rahoittaa ja rakentaa kioskeihin tulevien yrittäjien taholta sitä mukaa, kun torisuunnitelma etenee. On alettu puuhata kaupunkikuvallista sillisalaattia.”⁸⁵

Keskustaa haluttiin kehittää jo 1990-luvulla toimivammaksi. Kaupunginvaltuutettu Jukka Paaso (vihr.) teki monta aloitetta kaupunginvaltuuston kokouksiin, joissa toi esille Turun

⁸¹ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

⁸² ”Turku rakentaa nyt toreilleen - Kauppatorin alle kaavaillusta parkkiuolasta riidellään jo”. Helsingin Sanomat 12.11.1995. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003484553.html>, viitattu 25.10.2023.

⁸³ Aloite Jukka Paaso, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 4/1994 liite, TKA.

⁸⁴ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

⁸⁵ Lainaus Jukka Paason aloitteesta, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 4/1994 liite, TKA.

yleiskaavasuunnittelun ongelmat. Aloitteiden mukaan kaavoituksen ongelmat johtuivat puutteellisesta suunnittelusta niin henkilökunnan kuin organisaation ja hallinnonkin osalta.⁸⁶ Aikaisempia keskustan rakentamishankkeita oli päätetty ja toteutettu irrallisina hankkeina eikä niitä toteutettaessa osattu pohtia Turun keskustan toimivuutta kokonaisuutena. Tästä syystä esimerkiksi liikennejärjestelyissä oli ollut paljon ongelmia keskustassa. Yksityiset konsulttitoimistot suunnittelivat jo ennen kaupungin päättäjiä torin alle paikoitustilaa, mutta heillä ei ollut valtuutuksia suunnitella sitä pidemmälle, koska kyseessä oli kuitenkin Turun kaupungin omistama tontti. Kun keskusta-alueetta suunniteltaisiin kokonaisuutena irrallisten hankkeiden sijaan, saataisiin toimiva liikenneverkosto, jossa otetaan huomioon myös kevyenliikenteen käyttäjät.⁸⁷ Yleisessä keskustelussa, esimerkiksi Turun kaupungin palautesivulla⁸⁸, huomaa usein, kun kuntalaiset pohtivat kävellessään katuja pitkin esimerkiksi kunnallisteknisiä rakennustyömaita, joissa revitään asfaltti auki ja korjataan tekniikkaa, jonka jälkeen tie paikataan ja sen jälkeen se avataankin uudestaan, kun samaan kohtaan rakennetaan esimerkiksi pyörätie. Olisiko kustannus- ja rakennusteknisesti helpompaa tehdä kaikki työt samalla avauksella.

Liikekeskustan hyvä saavutettavuus parantaa sen toiminnallisuutta ja arvostusta ja siihen pyrkiessään kaupunkikeskustaa tulee jatkuvasti kehittää ja muuttaa. Jo vuoden 1990-luvun alussa pienien vähittäisliikkeiden määrä oli vähenemässä.⁸⁹ Tähän vaikutti suurelta osin myös lama-aika, joka söi yritysten taloutta ja vakautta. Parkkipaikkojen puutteesta Turun keskustassa oli kuitenkin jo 1990-luvulla puhetta ja siihen pohdittiin erilaisia ratkaisuja. Ratkaisujen tueksi virkahenkilöt teettivät selvityksiä ja tutkimuksia parkkipaikkatilanteesta Turun keskustassa.

Turun keskustan parkkipaikkatilanteesta tehtiin 1990-luvun alussa liikenteellinen selvitys liittyen Aurakadun ja Puolalanmäen alle kaavailtuun parkkitilaan, jonne myöhemmin rakennettiin pysäköintilaitos Louhi. Selvityksen perusteella keskusta-alueelle tarvittiin lisää parkkitiloja, jotka hyödyttäisivät koko keskustaa. Silloin myös elinkeinotoimisto teetti tutkimuksen Turun kaupungin alueella toimivien yritysten mielikuvista Turun kaupungista. Pysäköintijärjestelmän toimivuus sai tutkimuksessa kouluarvosanan 5,8, joka oli toiseksi huonoin annetuista arvosanoista.⁹⁰ Asian kehittäminen koettiin siis todella tärkeäksi jo tuolloin ja pysäköintijärjestelmää alettiin kehittää kiireellisesti.

⁸⁶ Aloite Jukka Paaso, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994 liite, TKA.

⁸⁷ Aloite Jukka Paaso, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 5/1993 liite, TKA.

⁸⁸ Turun kaupunki palautteet. <https://opaskartta.turku.fi/eFeedback/fi/PublicSearch>, viitattu 15.11.2023.

⁸⁹ Andersson 1993, 88-91.

⁹⁰ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 1.3.1993, TKA.

Torin uudistamisen suunnitteluun on liittynyt tarve parantaa Kauppatorin vetovoimaisuutta ja virkistää torin ympäristön yleisilmettä. Torilla olevat rakennukset ovat olleet huonossa kunnossa ja kaivanneet uudistamista.⁹¹ Poliitikassa päätöksenteko tehdään puolueittain, mutta se, ymmärtääkö päättäjä omakohtaisesti luonnon ja rakennuskulttuurin arvon ei ole kytköksissä puolueohjelmaan.⁹² Kaupunkikulttuurin kehittämistä käytetään myös kaupungin markkinoinnin välineenä. Esimerkiksi työajan lyhentyminen, etätyöt ja vapaa-aikaan kulutettavan rahan lisääntyminen vaatii myös palveluja rahan vastineeksi. Taloudellinen muutos on siis monien kaupunkien päättäjien mielestä arvokas työkalu, jolloin elävä kulttuurielämä on tärkeää kaupungin markkinointistrategialle.⁹³

Toriparkista puhuttiin 1990-luvun alussa kuitenkin vielä enemmän valtuuston ovien ulkopuolisissa keskusteluissa eikä niinkään päätöskeskusteluissa.⁹⁴ Asiaa ei usein edes nurkkapöytäkeskusteluista yritetty viedä varsinaisiin kokouksiin asialistalle, koska tiedostettiin ettei se johtaisi kuitenkaan päätöksentekoon saakka. Oli liian aikaista puhua Toriparkista suuremmassa mittakaavassa. Alkuun suunnitteilla oli myös maan päälle rakennettavia parkkihalleja Turun keskustaan. Niiden paikkaa mietittiin Kauppahallin pihalle, Kaupungintalon puistoon ja Österbladin tontin lähelle Linnankadulle.⁹⁵ Vuonna 1993 kaupunginjohtaja Leppä perusti keskustan kehittämistä varten työryhmän, joka koostui virkahenkilöistä ja liikemiehistä. Tämän työryhmän perustamisen aikoihin, julkisuudessa puhuttiin jo Kauppatorin alle suunnitteilla olevasta parkkitilasta. Keskustan kehittämiseen perustettua työryhmää kritisoi valtuustossa, että työryhmässä olevat liikemiehet ovat nyt etuoikeutetussa asemassa Turun keskustan kehittämisessä, koska he pääsevät poliittiseen vallankäyttöön mukaan.⁹⁶

”Turussakin on tapahtunut viime vuosina vallan keskittymistä muun muassa korkeiden johtavien virkamiesten käsiin. Esimerkiksi valtuuston valta on vähentynyt samaan aikaan. Kyseiset tahot haluaisivat sanella myös Kauppatoriympäristön kohtalon ja kaupunkikuvan.”⁹⁷

Tällaisessa tilanteessa otetaan usein esille vanha termi Turun taudista, joka tarkoittaa nimenomaan yksityisten henkilöiden korruptiivista vaikutusta politiikkaan ja erityisesti kaavapolitiikkaan. Turun taudista puhuttiin vilkkaasti jo 1980-luvulla, kun Turun kaupungin päätöksenteon tapoihin ja vanhan rakennuskannan purkamiseen kiinnitettiin huomiota valtakunnallisessa mediassa. Ilmiötä

⁹¹ Kauppatori asemakaavan selostus, 28.6.2007.

⁹² Klami 1982, 24.

⁹³ Andersson 1997, 116-117.

⁹⁴ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

⁹⁵ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

⁹⁶ Aloite Jukka Paaso, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 5/1993 liite, TKA.

⁹⁷ Lainaus Jukka Paason aloitteesta, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 4/1994 liite, TKA.

esiintyi nimenomaan kaavoitus- ja ympäristöpolitiikassa.⁹⁸ Varsinkin nykyisiä valtuustokeskusteluita kuunnellessa termiä ei enää suoraan käytetä, kun halutaan moittia huonoa päätöksentekoa tai omien intressien ajamista päätöksiä tehtäessä. Turun tauti terminä näyttää jääneen ajan jalkoihin ja sen jälkeisenä aikana on syntynyt uusia ongelmia, joita ratkotaan valtuustossa edelleen. Valtuuston sisällä kytevät ongelmat vaikuttavat liittyvän enemmän jyrkkään vastakkainasetteluun ja huonoon henkilökemiaan, kuin Turun tautiin.

Kun Toriparkin suunnitelmia vihdoinkin alettiin käsitellä myös valtuuston ovien sisäpuolella, perusteet Toriparkkia vastaan olivat jyrkät. Yksi argumenteista liittyi vahvasti torin pinnan ulkonäköön ja laatuun. Kaikki puolueet olivat samaa mieltä siitä, että torin mukulakivinen pinta oli huono varsinkin iäkkäille ihmisille kulkea ja se pitäisi vaihtaa tasaisempaan laattaan. Toisaalta ajateltiin mukulakivipinnan olevan hienoa vanhaa Turkoa, joka tulisi säilyttää sellaisena kuin se on ja se olisi kulttuurihistoriallista turmelemista, jos se hävitettäisiin maisemasta.⁹⁹ Tässä jo huomattiin kulttuurihistoriallisesti tärkeän maiseman ja käytännöllisyyden välinen ristiriita argumenteissa. Päätöksenteossa tulikin pohtia onko tärkeämpää säilyttää käytännöllisesti huonompi, mutta historiallisesti arvokkaampi pinta vai rakentaa pinta uudelleen modernimman ajan mukaisesti ja iäkkäiden kävelyn sallivaksi laattapinnaksi. Kaupunkilaiset olivat tottuneet vanhan Turun maisemaan kävellessään Kauppatorin halki ja ajatus modernista ja tasaisesti laattakivetyksestä tuntui monesta vieraalta.

⁹⁸ Laine 2020, 86.

⁹⁹ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

Kuva 2: Kauppatorin mukulakivinen pinta. Valokuva vuodelta 1924.¹⁰⁰

3.2 Autoton keskusta

Kaupunginjohtajan uransa jälkeen Leppä jatkoi julkishallinnon konsulttina ja teki tiivistä yhteistyötä esimerkiksi rakennusyhtiö Lemminkäisen kanssa tarkoituksella rakennuttaa pysäköintiluola Turun keskusta.¹⁰¹ Ennen Toriparkkihankkeen suunnittelun käynnistymistä alettiin kehittämään toista maanalaista parkkihallia nimeltä Louhi. Vähintään puolet Louhen tulevista parkkipaikoista oli kaavan mukaan varattava yleiseen pysäköintiin. Louhen rakentaminen oli suunniteltu ajoittuvan samaan aikaan, kuin Yliopistonkadun muuttaminen kävelykaduksi sekä professori Antero Markelinin laatima suunnitelma Kauppatorin ympäristön parantamiseksi. Suunnitelmaan kuului myös Aurakadun varaaminen joukkoliikenteelle.¹⁰² Louhen suunnittelu nopeutti Turun keskustan kehittämisprosessia ja ensimmäisen kerran Louhesta päätettiin jo vuonna 1997.¹⁰³ Louhi rakennettiin hieman sivummalle Kauppatorista ja sen sisäänkäynti autolla on Läntisellä Pitkäkadulla.

¹⁰⁰ Kuva Kauppatorista. Turun Sanomat 16.2.2020. <https://www.ts.fi/teemat/4859293>, viitattu 1.10.2023.

¹⁰¹ Ruola 2011, 366.

¹⁰² Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 1.3.1993, TKA.

¹⁰³ Ruola 2011, 366.

Louhi rakennettiin sen verran kauemmas Kauppatorista, että siitä ei syntynyt samanlaista vastustusta kuin Toriparkista. Se myös rakennettiin kallion sisään, jolloin savimaasta aiheutuvia huolia ei ollut. Louheen liittyvät valitukset olivat enimmäkseen taloyhtiöiltä, jotka olivat lähellä parkkihallin tulevaa sisäänkäyntiä ja huolet koskivat liikenteen melua ja saastepäästöjen lisääntymistä.¹⁰⁴ Aluksi Louheen suunniteltiin ulostulo myös Kauppatorille, mutta korkeusero oli liikaa savimaan takia. Toinen vaihtoehto oli rakentaa ulostulo Puutorille, jonne myös linja-autoaseman linja-autot olisivat päässeet tunnelia pitkin. Tämä suunnitelma ei saanut tarpeeksi poliittista kannatusta valtuustossa.¹⁰⁵ Louhi valmistui vuonna 2002 ja siellä on yhteensä 600 parkkipaikkaa. Läntisen Pitkäkadun sisäänkäynnin lisäksi jalankulkua varten rakennettiin sisäänkäynti myös Puolalankadun ja Yliopistonkadun kulmaan, Aurakadun ja Yliopistonkadun kulmaan sekä Kauppiaskadun lääkärikeskus Mehiläiseen Aleksandrakujalle.¹⁰⁶ Louhen rakentamisen yhteydessä valtuustossa otettiin esille myös mahdollisuus Louhen parkkihallin laajentaminen Kauppatorin kulmalle ja sieltä jalankulkijoille suunniteltiin liukuhihna Hamburger Börsin kortteliin. Kaikenlaisia ehdotuksia oli keskustassa liikkumisen parantamiseksi, myös kävelijöitä ajatellen.¹⁰⁷ Valtuuston käsittelyssä Louhen parkkihallin laajentamisehdotukset kuitenkin kaatuivat rakennusteknisiin ongelmiin vedoten, korkeusero savimaassa oli liikaa.¹⁰⁸

Turun keskustassa Kauppatorin ympäristö on kulttuurihistoriallisesti arvokas maisemaltaan ja myös Kauppatoria ympäröivien vanhojen jugendrakennusten osalta. Asemakaavassa voidaan määrätä alueita suojeltaviksi sijainnin, maiseman tai historiallisesti merkittävien rakennusten takia. Tai asemakaava voi olla ilman suojelumerkintöjä. Silti, vaikka asemakaavassa ei olisi suojelumerkintää, tulee uudisrakentamisen ohella valvoa, ettei rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvaa tuhota varsinkaan perusteettomasti.¹⁰⁹ Toriparkkihanketta suunnitellessa puolueista vihreät olivat vahvasti sen kannalla, että keskustasta pitää tehdä autoton, mutta ehdottomasti ilman Toriparkkia.¹¹⁰ Huolenaiheena oli torin maapohjan kestävyys. Maapohja oli todella syvää savea ja pelkona oli, että reunoilla olevat vanhat puupaalutteiset rakennukset sortuvat rakentamisen aikana kuoppaan. Keskustaan haluttiin myös enemmän vehreyttä ja luonnonmukaisuutta. Torin ympäristössä ei ole puistoja tai muutenkaan erityistä luonnonympäristöä, joten asemakaavaan ei tarvinnut lisätä erikseen suojeltavia ympäristöön liittyviä kohteita, kuten vanhoja puita.¹¹¹ Valtuutettu Pertti Paasio

¹⁰⁴ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 1.3.1993, TKA.

¹⁰⁵ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹⁰⁶ "Parkkihalli Louhi avataan torstaina". Turun Sanomat 13.2.2002. <https://www.ts.fi/uutiset/1073837975>, viitattu 1.11.2023.

¹⁰⁷ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

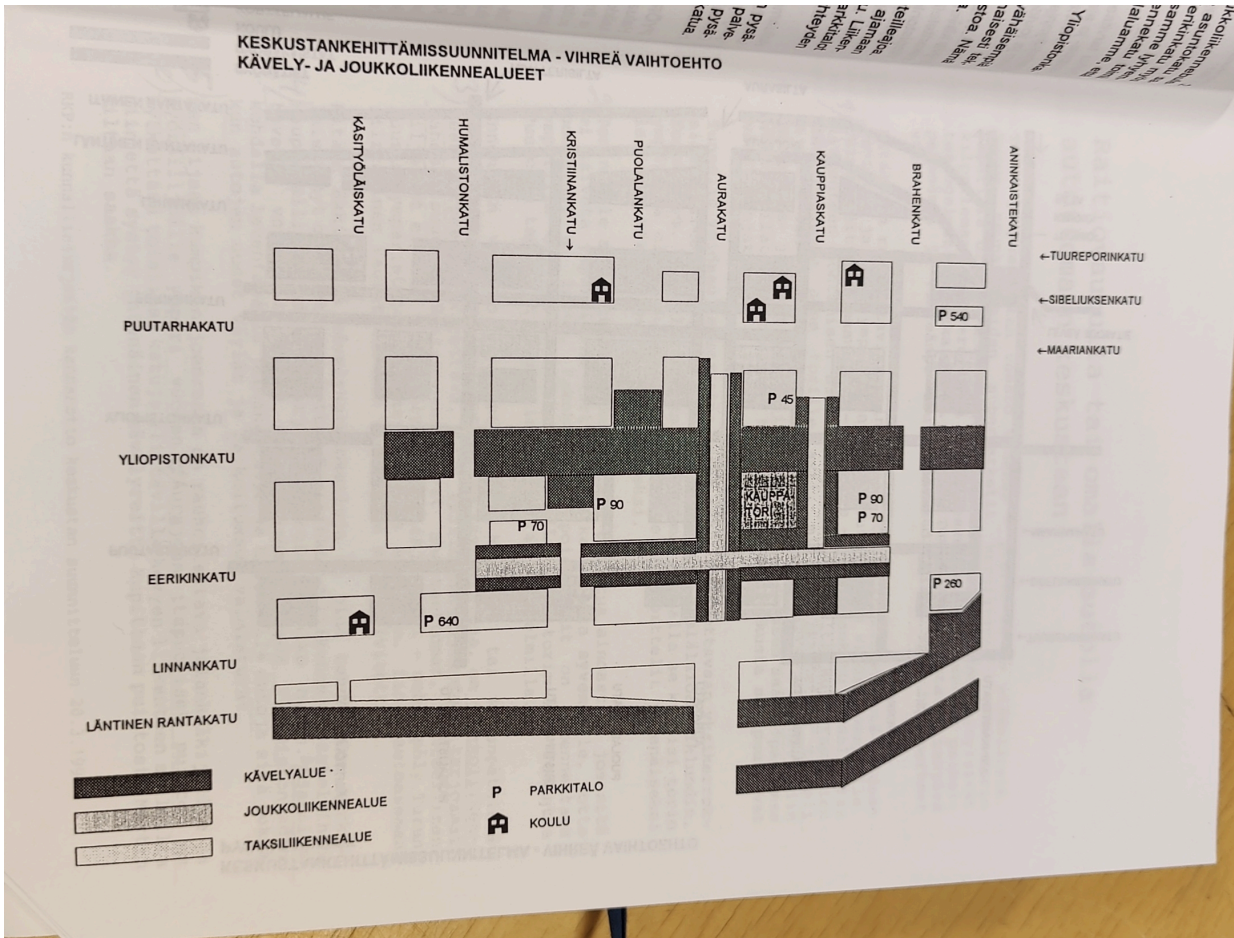
¹⁰⁸ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹⁰⁹ Klami 1982, 83.

¹¹⁰ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹¹¹ Kauppatorin asemakaavan selostus, 28.6.2007.

(sd.) oli huolissaan jopa siitä, että toria ympäröivät taloyhtiöt lähettäisivät mahdollisista rakennusvaurioista laskun kaupungille.¹¹² Rakennusvauriot tässä tapauksessa olisivat oletettavasti liittyneet kaivaustöistä mahdollisesti aiheutuneisiin vaurioihin toria ympäröivien talojen perustuksiin.

Kuva 3: Keskustan kehittämissuunnitelma 1997 vihreä vaihtoehto.¹¹³

Yllä olevassa kuvassa on vihreiden ehdotus keskustan kehittämissuunnitelmaan kävely- ja joukkoliikennealueille vuodelta 1997. Siinä koko Kauppatorin ympäristö on rauhoitettu autoliikenteeltä kävelijöille ja muille kevyenliikenteen käyttäjille sekä joukkoliikenteelle. Parkkitalot on kaavailtu torin läheisyyteen, mutta Kauppatorilla niitä ei ole tässä suunnitelmassa. Vihreät ajoivatkin keskustan kehittämistä nimenomaan kevyenliikenteen puolesta ja niin, että autoliikenne ohjattaisiin pois ydinkeskustasta kokonaan.¹¹⁴ Tässä vihreässä vaihtoehdossa oli Toriparkin puolustajien puolelta huolena, että toteutuessaan näin, se olisi voinut ohjata keskustassa aiemmin asioineet ihmiset ostoskeskuksiin ja automarketteihin keskustan ulkopuolelle, johon saa auton ilmaiseksi parkkiin. Ostoskeskukset yleistyivät kaupunkien reunoille 1960- ja 1970-luvuilla, kun

¹¹² Ruola 2011, 420.

¹¹³ Keskustan kehittämissuunnitelma, liite Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa 3/1997, TKA.

¹¹⁴ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 7.4.1997, TKA.

kulutuskäyttäytyminen on muuttunut henkilöautoriippuvaiseksi. Paikkojen saavutettavuus esimerkiksi autolla vaikuttaa myös niiden sijainnin maanarvoon.¹¹⁵ Varsinkin isompia ostoksia kantaessaan kuluttajat haluavat auton mahdollisimman lähelle kauppoja.

Keskustan kehittämissuunnitelman yhteydessä vuonna 1997 tutkittiin myös, onnistuisiko torin ympäristön kortteleiden yhdistäminen maanalaisesti, jotta saataisiin kulku esimerkiksi Wiklundilta Hansakortteliin sitä kautta. Suunnitelmien ja torin ympäristön kehittämisehdotusten sanavalinnoissa toistuivat sanat *kiireellisesti* ja *viipymättä*, joka antaa kuvan siitä, että pysäköintilaitoksen rakentamisella alkoi olla jo kiire.¹¹⁶ Kiirehtiminen ei kuitenkaan vaikuttanut valtuuston käsittelyaikoihin ja ehdotukset jäivät yhä useammin pöydälle ja käsiteltäviksi seuraaviin kokouksiin.

3.3 Poliittisia kiemuroita

Vuonna 1993 Turun kaupunginvaltuustossa oli esillä keskustan osayleiskaavoitus ja sen kiirehtimistä pyydettiin monissa aloitteissa. Esimerkiksi kaupunginvaltuutettu Jukka Paaso (vihr.) muistutti aloitteessaan, että keskustan osayleiskaavoitus oli kestänyt silloin jo yli 20 vuotta. Aloitteen mukaan Turun kaupungin vakavimmat ongelmat 20 vuoden aikana olivat olleet talouden hoidossa sekä maankäytön suunnittelussa.¹¹⁷ Jo silloin Turun kaupungin talousvaikeuksista puhuttiin paljon.

”Mikäli Turun yleiskaavallista suunnittelua ei organisoida ja rationalisoida asianmukaisesti, Turun päättäjät pannaan tekemään myös jatkossa pelkkiä tyhmiä päätöksiä sekä pakotetaan tukehtumaan lopuksi koko pullaan.”¹¹⁸

Turun kunnallispoliittisessa keskustelussa on ollut usein esillä myös epäasiallisuuksia ja politiikassa mukana olleita henkilöitä tai ryhmiä on syytelty milloin mistäkin henkilökohtaisesti. Turussa on ollut paljon esillä puolueloikkauksia, lahjontaa, epäselvyyksiä kaavoituksessa sekä poliittista painostusta.¹¹⁹ Kaupungin päättäjien suhde kaupunginvaltuustoon on monimutkainen. Valtuuston jäsenet ovat kaupungin lautakuntatoiminnassa mukana. Sen lisäksi jäsen voi olla myös kunnan päätösten valmistelussa työntekijänä tai jossakin kaupungin päätöksentekoon läheisesti liittyvän

¹¹⁵ Andersson 1993, 92 ja 106.

¹¹⁶ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 5.5.1997, TKA.

¹¹⁷ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994, TKA.

¹¹⁸ Lainaus Jukka Paason aloitteesta, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994 liite, TKA.

¹¹⁹ Kaila 1988, 1.

yrityksen tai organisaation hallituksessa jäsenenä.¹²⁰ Tämä luo tietynlaista epäluuloisuutta kuntalaisten suunnalta päättäjiä kohtaan, kun pohdittavana on, kenen tai minkä tahon etuja päätöksillä ajetaan sekä miten puolueetonta virkahenkilöiden toiminta on päätöksiä käsitellessään.

Kestävä kehitys tarkoittaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jota tapahtuu maailmanlaajuisesti, alueellisesti sekä paikallisesti. Sen päämääränä on turvata hyvät mahdollisuudet elämiseen nyt ja tulevaisuudessa. Tämä liittyy päätöksentekoon siten, että päätöksiä tehdessä otetaan huomioon ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti.¹²¹ Kestävästä kehityksestä puhuttiin jo 1990-luvulla, mutta siihen liittyviä päätöksiä ei juurikaan tehty. Kestävään kehitykseen tähtäävät hankkeet olivat vielä uusi asia ja esimerkiksi virkistykseen varattavista luontoalueista ei puhuttu valtuustossa päätöstasolla kovinkaan paljon.¹²² Maan alle tuleva pysäköintihalli tuntuikin modernilta ja lähtökohtaisesti vieraalta, kun kaupungissa oli totuttu parkkihalleihin maan päällä. Toriparkin suunnittelu meni hitaasti eteenpäin, yhden askeleen taktiikalla. Välillä kaksi askelta taaksepäin. Virkahenkilöt saattoivat vaihtua kesken suunnittelun, mutta asioiden käsittely jatkui siitä huolimatta. Koko vasen puoli valtuustosta oli aluksi Toriparkkia vastaan, mutta joukko alkoi hajota vuosien edetessä. Vasemmisto oli 1990-luvulla sitä mieltä, että Toriparkin rakentaminen hyödyttää vain torin kulmalla sijaitsevia liikeyrityksiä ja ne tienaaavat parkkipaikoilla.¹²³ Oletettavasti lisäparkkipaikkojen rakentaminen tuo lisää kävijöitä keskustaan, jolloin yrityksetkin siitä hyötyvät. Tärkein tavoite kaikilla puolueilla keskustan kehittämisessä oli kuitenkin siirtää autot torin viereisiltä kaduilta maan alle.

Suunnittelun alkuvaiheessa poliitikkoja kutsuttiin neuvottelemaan paikallisten liikemiesten kanssa, jotka koittivat vahvasti vaikuttaa poliittisiin päätöksiin Toriparkin lisäksi muissakin hankkeissa.¹²⁴ TS-Yhtymän omistajat ja muutama muu turkulainen liikeyrittäjä halusikin Toriparkin sijainnin tulevan lähemmäs heidän tonttejaan.¹²⁵ Esimerkiksi TS-Yhtymä olisi halunnut Toriparkin sijoittuvan osittain Österblad nimiselle tontille Linnankadulle, minne olisi sijoitettu 200 parkkipaikkaa.¹²⁶ Österbladin tontille suunniteltiin aluksi myös uutta pääkirjastoa, mutta lopulta pääkirjasto päädyttiin rakentamaan tien toiselle puolelle Turun Puhelimen tontille. Turun Puhelimen tontti vaikutti aluksi haastavalta rakennusalueelta, johtuen rakennuksen alla olevista kaapeleista ja muusta tekniikasta. Turun kaupunki myi Turun Puhelimen pois, jolloin rakennustekniset haasteet poistuivat. Turun

¹²⁰ Laine 2020, 13.

¹²¹ Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>, viitattu 15.11.2023.

¹²² Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3/1994, TKA.

¹²³ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹²⁴ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹²⁵ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹²⁶ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

Sanomien johtajat neuvottelivat myös Österbladin tontista vaihtokauppaa kaupungin kanssa, jossa TS-Yhtymä saisi liiketilan torin reunaan sekä maanalaisen pysäköintihallin. Suunnitelma ei toteutunut.¹²⁷

Kun vihdoinkin Toriparkin suunnitelmat etenivät, työ oli hyvin tuskaista poliittisen vastakkainasettelun vuoksi. Toriparkki pidettiin esillä kaupunginvaltuuston kokouksissa silloin tällöin, jotta siihen ei väsyttäisi, jolloin prosessi oli todella hidasta.¹²⁸ Vaikka valtuustokaudet vaihtuivat, pääosin puolueiden voimasuhteet pysyivät samoina. Vuonna 1997 keskustan kehittämissuunnitelma eteni ja siihen tehtiin monia keskusta-alueen viihtyisyyttä parantavia ehdotuksia. Yhtenä esimerkkinä oli joukkoliikenteen sujuvoittaminen ja pysäkkien pitäminen paikoillaan Eerikinkadulla ja Aurakadulla. Vihreyttä haluttiin lisätä katukuvaan ja Yliopistonkatu suunniteltiin muutettavan kävelykaduksi. Näissä ehdotuksissa puhuttiin vielä Kauppatorin alle tulevasta pienimuotoisesta pysäköintilaitoksesta, joka ei vaaranna torin pinnalla olevaa toritoimintaa.¹²⁹

Valtuusto jakautui 1990-luvulla niin, että suurimmat Toriparkin vastustajat tulivat vasemmistoliiton ja vihreiden riveistä, kun taas Toriparkin kannatus löytyi kokoomuksen ja SDP:n puolelta.¹³⁰ SDP oli Toriparkin rakentamisen kannalla alusta alkaen.¹³¹ Ruotsalainen kansanpuolue (RKP) oli myös Toriparkin puolustajien puolella.¹³² Toriparkista aiheena oli tullut niin tärkeä ja jopa henkilökohtainen asia, että sitä vastustettiin tai puolustettiin ankarasti vuosikymmeniä. Valtuuston riveissä oli kuitenkin henkilöitä, jotka olivat vastustaneet Toriparkin rakentamista 10 vuotta ja sitten, kun hanke meni lopulta läpi, niin sama henkilö olikin yllättäen Toriparkin rakentamisen kannalla.¹³³

Vasemmistoliitto perusteli vastustavaa kantaansa sillä, mitä muuta Toriparkkiin budjetoidulla rahalla saisi, mikä olisi tärkeämpää, kuin parkkipaikat, kuten esimerkiksi päiväkotien rakentaminen. Toriparkkia kannattavat kokoomuslaiset taas perustelivat puolustavaa kantaansa sillä, miten monta työpaikkaa keskustaan saa perustettua, kun kaupankäynti vilkastuu lisäparkkipaikkojen myötä. Vihreät ja turkulainen kansalaisjärjestö Meidän Turku ry olivat Toriparkkia vastaan liikenteellisistä, taloudellisista, ympäristöllisistä sekä kaupunkikuvallisista syistä.¹³⁴ Vastustavia argumentteja oli paljon, mutta niin oli myös Toriparkkia puolustavia argumenttejakin.

¹²⁷ Pauliina de Anna haastattelu, 25.9.2023.

¹²⁸ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹²⁹ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 7.4.1997, TKA.

¹³⁰ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹³¹ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹³² Pauliina de Anna haastattelu, 25.9.2023.

¹³³ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹³⁴ Pauliina de Anna haastattelu, 25.9.2023.

Toisinaan puolueet voivat ajaa samaa asiaa, mutta erilaisilla lähtökohdilla. Esimerkiksi vasemmisto voi ajaa ilmaisia palveluita kuntalaisille, mutta sillä hinnalla, että niiden laatu ei välttämättä ole kovin korkealla. Oikeisto taas voi ajaa samaa asiaa, mutta on valmis maksamaan palveluista, jotta laatu on korkeammalla. Molemmat puolet kuitenkin ajavat samaa asiaa tässä esimerkissä, eli palvelujen monipuolistumista ja helpompaa saavutettavuutta kaikille kuntalaisille. Tällaisissa asioissa vastakkainasettelu ja toisten kritisointi kuitenkin voittaa sen, että vaihtoehtoja voisi tarkastella tarkemmin yhdessä. Neuvottelut ja eroavaisuuksien tunnistaminen auttaisi käsittelemään kaupungin yhteisiä huolia, samalla kun myönnettäisiin, että yhdessä päätettävässä asiassa on monta eri puolta mietittävänä eikä kaikki ole niin mustavalkoista.¹³⁵ Oleellisinta päätöksenteossa olisi pohtia, mikä päätös hyödyttäisi kaupunkilaisia kaikkein eniten ja hyväksyä myös mahdolliset haittavaikutukset, jos vaikuttaa siltä, että hyötyjä on enemmän. Tai vastaavasti poissulkea sellainen päätös, jossa haitat ovat suurempia kuin siitä tulevat hyödyt.

Kuva 4: P-Turku havainnekuva. Vuoden 1997 kehittämissuunnitelmassa yksi vaihtoehto parkkihallista, josta on suora kulku Wiklundin tavarataloon maan alta.¹³⁶

¹³⁵ Bátorová 2012, 78-79.

¹³⁶ P-Turku suunnitelmaselostus 6.10.1997.

Vasemmistoliitto esitti eriäviä lausuntoja keskustan kehittämissuunnitelmaan, muun muassa pysäköinnin lisäämisen osalta. Perusteluna oli se, että pysäköintitilojen rakentaminen ei lisäisi keskustan elinvoimaa eikä viihtyisyyttä. Esimerkkinä käytettiin Puutorin pysäköintilaitosta, joka ei tuonut vasemmiston mukaan keskustaan lisää asiakkaita ja liikkeet joutuivat lopettamaan toimintansa pitkään kestäneen rakennusprojektin vuoksi. Lisäksi uudistettu Puutori ei ollut ulkonäöltään viihtyisän näköinen. Kehittämissuunnitelmassa huomioimatta oli jäänyt myös kaivuutöistä mahdollisesti aiheutuvat vauriot rakennusten paalutuksille.¹³⁷

Keskustan kehittämissuunnitelmat jäivät usein kaupunginvaltuuston pöydälle, kun valtuutettu Olavi Mäenpää (sit.) ehdotti asian käsittelyn jatkamista seuraavassa kokouksessa. Keskustelu muuttui riitaisaksi ja kokouksissa ei saatu aikaiseksi mitään päätöksiä suuntaan tai toiseen.¹³⁸ Kauppatorin alle tulevaa parkkihallia kuitenkin pohdittiin ja tulevia kustannuksia haluttiin selvittää. Valtuutettu Pauliina de Anna (vihr.) teki ehdotuksen, jossa kaupunginvaltuusto edellytti Kauppatorin alle pysäköinnin mahdollistavan asemakaavan laatimisen yhteydessä selvitettävän kustannukset, jotka tulisivat Turun kaupungin maksettaviksi. Näitä kustannuksia syntyisi esimerkiksi johto- ja viemärisiirroista, torin ja Eerikinkadun pinnan uusimisesta, arkeologisista tutkimuksista sekä pohjaveden mahdollisen alenemisen aiheuttamista vaurioista toria ympäröivien rakennusten perustuksissa.¹³⁹ Ehdotus hyväksyttiin valtuustossa ja lähetettiin eteenpäin kaupunginhallitukselle.

Turun keskustan kehittämiseen liittyy läheisesti myös Turku-strategia. Strategia ohjaa kaikkea kaupungin toimintaa ja siinä tuodaan esille ne keinot, joilla kaupunkia voidaan kehittää ja joiden avulla kaupunki menestyy myös valtakunnallisessa mittakaavassa. Yhteiskuntaelämän muutosten vyörystä on puhuttu jo 1980-luvulta saakka. Tätä muutosta on kuvailtu siirtymiseksi modernista postmoderniin aikakauteen. Kaupunkitutkimuksessa sosiaaliset, kulttuuriset ja tilalliset muutokset kytketään yleisesti postmodernin kaupunkimaiseman käsitteen alle. Kaupunkimaiseman muutoksista heräävä keskustelu voidaan jakaa kolmeen eri teemaan, jotka ovat ajan ja paikan välinen suhde, paikan politiikka sekä identiteetin rakentaminen. Kaupunkeja halutaan kehittää, koska maailmanlaajuinen taloudellinen ja poliittinen järjestelmä edellyttää sitä. Kaupungit haluavat reagoida nopeasti, jolloin ne saavat hyvän aseman kaupunkien välisessä kilpailussa.¹⁴⁰ Kaupunkien välinen kilpailu taas tuo mukanaan esimerkiksi kaupunkiturismia ja kansainvälistä näkyvyyttä.

¹³⁷ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 7.4.1997, TKA.

¹³⁸ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja, 5.5.1997, TKA.

¹³⁹ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja, 5.5.1997, TKA.

¹⁴⁰ Andersson 1997, 108.

Turun kaupungin strategiassa vuonna 1997-2000 tärkeimmät tavoitteet olivat työllisyyden ja elinkeinoelämän edellytysten parantaminen, osaamisen lisääminen, elämänhallinnan tukeminen, talouden vahvistaminen, kulttuuristen vahvuuksien hyödyntäminen ja demokratian kehittäminen kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksia parantamalla.¹⁴¹ Näistä suurin osa liittyi samalla vahvasti keskustan kehittämiseen ja ydinkeskustan asiakasmäärän lisäämiseen. Strategiassa painotettiin kaupungin ja keskeisten toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhteistä visiota entistä vetovoimaisemmasta kaupunkikuvasta. Keskeiset toimijat tässä suhteessa ovat esimerkiksi yritykset. Erilaiset yritys yhteistyöt kaupungin kanssa voimistavat molempia puolia sekä taloudellisesti että näkyvyyden kannalta. Kaupungin perustamat hankkeet ja projektit liittyvät yhä useammin paikallisten yritysten esille tuomiseen, koska yritystoiminta on äärettömän tärkeää kaupungin taloudelle.

Toteutusta visioitiin liikenneyhteyksiä ja kaupunkisuunnittelua parantamalla, jolloin myös työpaikat lisääntyisivät keskusta-alueella. Vuoden 1997 strategiassa puhuttiin jo kestävästä kehityksestä ja sen tärkeydestä myös kaavoituksessa. Kuntalaisten osallistumista Turun kaupungin osa-alueiden kaavoitukseen haluttiin lisätä ja perustettiin pysyvä asukasosallistumisjärjestelmä, jossa esimerkiksi keskustan asukkaat pääsivät mukaan demokratiaan. Järjestelmä perustettiin, että kaupunki saisi suoraan kuntalaisilta palautetta ja tietoa palveluista, jotka eivät toimi tai minkälaisia palveluita kuntalaiset kaipaavat kaupunkiin. Keskustan kehittämisellä haluttiin vaalia Turun kulttuuri-identiteettiä sekä lisätä kaupungin vetovoimaa ja keskustan asukkaiden määrää ja viihtymistä. Nämä toteutettaisiin säästävästi kulutus-, ympäristö- ja liikennekäyttäytyminen huomioon ottaen ja samalla lisäämällä asukkaiden ympäristötietoisuutta.¹⁴²

Vuonna 2001 Turun Sanomien lukijoilta -palstalla ympäristö- ja kaavoitusviraston kaavoitustoimenjohtaja Markku Toivonen toi esille, että keskustan kehittäminen on kaupungin strategian keskeisiä asiakohtia ja kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto teetti maaliskuussa 2001 Turun keskustan kehittämistutkimuksen. Sen tavoitteena oli kerätä tietoa kaupunkilaisten kulkemisesta keskustassa ja miten kaupunkilaiset näkevät Turun kaupungin onnistuneen keskustan toimivuuden kanssa. Tutkimuksella haluttiin selvittää, tullaanko keskustaan töihin vai ostoksille ja millä kulkuvälineellä. Näiden lisäksi selvitettiin paikallisten tyytyväisyyttä pysäköintimahdollisuuksiin ja keskustan palveluihin. Kyselyitä postitettiin eri asuinalueilla asuville

¹⁴¹ Turku-strategia 1997-2000, liite Turun yleiskaavaan 2000.

¹⁴² Turku-Strategia 1997-2000, liite Turun yleiskaavaan 2000.

1200 kappaletta ja niitä palautettiin yhteensä 375 kappaletta.¹⁴³ Palautettujen vastausten määrä oli kovin alhainen, kyseessä kuitenkin oli jokaiseen paikalliseen jollakin tavoin vaikuttava asia. Tämä tutkimus tehtiin, jotta kaupunki osaisi jatkossa pohtia paremmin keskustan palvelujen tarvetta sekä ongelmakohtia. Tutkimustulosten avulla oli helppo kerätä tietoa esimerkiksi liikenteen kehittymisestä ja parkkipaikkojen määrästä. Osittain tälläkin pohjustettiin tulevia Toriparkkisuunnitelmia ja kartoitettiin kuntalaisten mielipidettä asiaan kuitenkin kysymättä suoraan sitä.

Vuosituhanen vaihteessa kestävä kehitys sekä kaupunkikuvan ja palveluiden kehittäminen koettiin yhä tärkeämmiksi ja Turkua haluttiin viedä eteenpäin. 1990-luvun laman jälkeen kaupungissa pyrittiin virkistämään elinkeinoelämää varsinkin keskustassa ja päättäjien pöydälle valtuustossa nostettiin yhä useammin keskustan yrittäjien kaupankäynnin tukeminen, jotta Turun ydinkeskustan vilkas elämä ei kuihtuisi pois. Palveluihin ja julkiseen rakentamiseen ei kuitenkaan ollut vielä rahaa, joten palveluiden kehittäminen meni hitaasti eteenpäin ja odotettiin vuosituhanen vaihteen tuovan vauhtia hankkeisiin.¹⁴⁴

¹⁴³ "Turun keskustan kehittämistutkimus 2001". Turun Sanomat 21.9.2001. <https://www.ts.fi/lukijoilta/1073823844>, viitattu 6.11.2023.

¹⁴⁴ "Uusi vuosituhat toi eurot ja maahanmuuttajat". Turun Sanomat 20.11.2005. <https://www.ts.fi/teemat/1074083000> , viitattu 18.11.2023.

4 Päätöksenteko 2000-luvulla

4.1 Rakentamispäätös yhden äänen enemmistöllä

Tutkimuksen edetessä heräsi kysymys, onko Toriparkin suunnitteluvaihe ollut vain loputonta väsytystaktiikkaa, millä saatiin vastustajat luovuttamaan. Kun asiasta on puhuttu vuosikausia, poliittisen pelin säännöt vaikuttavat muuttuneen niin, että katsotaan kumpi puolista on pelikentällä viimeisenä. Kaupungin kehittäminen ei saisi olla koskaan kiireellistä, mutta yhden hankkeen suunnittelun ei pitäisi silti kestää monta vuosikymmentä. Turussa yleisestikin hankkeiden suunnittelut kestävät, ennen kuin niistä tehdään ratkaisua suuntaan tai toiseen.¹⁴⁵ Asioita väännellään ja niistä etsitään väkisin ongelmakohtia. Vaikka päätöksiä tehdään, ne ovat usein kielteisiä. Se on huonoa päätöksentekoa aikana, jolloin Turkua pitäisi kehittää eteenpäin eikä kiistellä ja keskittyä vastakkainasetteluun valtuuston sisällä.¹⁴⁶

Kun aiheesta on käyty keskustelua monta vuosikymmentä, on se jo juurtunut kansalaisten mieliin ja ikään kuin helpottanut Toriparkin lopullista rakentamispäätöksen tekemistä. Turkulaiset ovat odottaneet edes jonkinlaista päätöstä Toriparkista suuntaan tai toiseen, jotta asia saataisiin pois päiväjärjestyksestä. Toriparkki on tullut kaikille tutuksi, koska siitä on puhuttu niin kauan. On kuitenkin harvinaista, että yksittäisen hankkeen suunnittelu kestää niin pitkään. Jyrkkää vastustamista politiikassa syntyy myös siitä, että kun ihminen tuntee kuuluvansa johonkin paikkaan, paikasta tulee osa häntä itseään.¹⁴⁷ Tällä viitataan siihen, että esimerkiksi paikallinen poliitikko saattaa ottaa kunnallisen päätöksenteon liiankin henkilökohtaisesti ja siksi pysyä vakaasti omassa kannassaan kuuntelematta toisen puolen perusteluita.

Vuonna 2000 Turun kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle, että Kauppatorin alle saadaan rakentaa enintään 420-paikkainen parkkihalli, josta 120 paikkaa osoitetaan Oy J. Österblad Ab:n omistukseen jäävän tontin velvoitepaikoiksi ja loput 300 parkkipaikkaa olisivat lyhytaikaista pysäköintiä varten. Rakentaminen olisi aloitettu torin yläosan kunnostamisella vuosina 2002-2003 ja pysäköintihallin rakennus toteutettaisiin vuosina 2003-2004. Samassa sopimuksessa olisi tehty periaatepäätös sillä edellytyksellä, että Oy J. Österblad Ab:n kanssa tehdään maankäyttösopimus,

¹⁴⁵ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹⁴⁶ Ruola 2011, 345.

¹⁴⁷ Haarni 1997, 17.

jolla Österblad luovuttaa kaupungille tontin, jolle rakennettaisiin Turun pääkirjasto.¹⁴⁸ Tämä kaava kuitenkin kaadettiin ja Toriparkin suunnitelmat jäivät hetkeksi taka-alalle. Österbladin taustajoukot suuttuivat Turun kaupungille, kun suunnitelmat parkkipaikoista ja tontille ensin kaavaillusta kirjastosta eivät toteutuneetkaan ja kirjoittivat negatiivisesti Toriparkista jopa Turun Sanomissa.¹⁴⁹

”Nykytilassaan Österbladin tontti jää turkulaisen päätöksenteon muistomeriksi. Kaupungin ja rakentajan välisen sopimuksen mukaan valtuuston tammikuussa hyväksymän periaatepäätöksen mukainen niin kutsuttu toriparkki voitaisiin rakentaa vasta viiden vuoden kuluttua siitä, kun Puolalanmäen pysäköintilaitos valmistuu. Käytännössä – se on nyt nähty – sopimus on lykkäämässä tai kaatamassa kaikkiaan miljardin markan rakennushankkeet ydinkeskustassa.”¹⁵⁰

Vuosituhanen vaihteessa kavasuunnitelmissa oli esityksenä myös, että Turun Toripaikoitus nimisen yhtiön piti toteuttaa Kauppatorin alle 300-600 autopaikan parkkiluola. Yhtiön muodostivat Kapiteeli Oy, Merita Kiinteistöt Oy, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK), Tapiola Yhtiöt ja Turun Osuuskauppa. Yhtiö teetti jopa alustavan selvityksen, jonka mukaan hanke olisi teknisesti mahdollinen ja alustavien kustannusselvitysten mukaan hinnaltaan kilpailukykyinen.¹⁵¹ Tämä kaavan suunnittelu oli yhteydessä Österbladin tontin vaihtokauppaan.

Kun Louhen parkkihalli valmistui 2000-luvun alkupuolella, alkoivat suunnitelmat Toriparkin rakentamiseksi liikkua eteenpäin taustalla toden teolla. Turun kaupunki ei omista parkkihallin sisällä olevia parkkipaikkoja, vaan siihen perustettiin yksityinen yritys.¹⁵² Toriparkkihanketta varten perustettiin Toriparkki Oy, jossa mukana oli turkulaisia liikemiehiä, joista jokaisella on Turun Kauppatorin ympärillä sijaitsevia kiinteistöjä.¹⁵³ Liikemiehet lupasivat osittain myös rahoittaa hanketta.¹⁵⁴ Lähtökohtana oli, että Turun kaupunki vastaa vain torin pinnan kustannuksista ja Toriparkki Oy vastaa kaikista muista kustannuksista. Koko hankkeen kustannusarvio oli alkuun noin 25 miljoonaa euroa ja parkkihalliin piti tulla 700 parkkipaikkaa. Parkkipaikkojen määrä kuitenkin putosi sadalla kappaleella, koska Yliopistonkadulla lähellä Ortodoksista kirkkoa ei uskallettu lähteä kaivamaan maata, jotta kirkko ei vahingoittuisi. Kirkon puoleisessa torin päädyssä oli savea vain 5 metriä ennen kalliota, kun taas torin alapuolella Kopkolmion puolella savea oli kymmenkertainen

¹⁴⁸ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 4.12.2000, TKA.

¹⁴⁹ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹⁵⁰ Lainausta Turun Sanomien pääkirjoituksesta. ”Valohämy himmeni keskustasta, Turun kirjaston laajennus siirtyi. 14.11.2001. <https://www.ts.fi/puheenvuorot/1073828912>, viitattu 16.11.2023.

¹⁵¹ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja, 18.12.2000, TKA.

¹⁵² Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹⁵³ ”Toriparkin taustavoimat ovat rahoittaneet avokätisesti kokoomuksen päättäjiä Turun seudulla”. Iltalehti 24.8.2021. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ff95d9e0-00ae-4ea0-8f0c-3ffb8ffae286>, viitattu 1.11.2023.

¹⁵⁴ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

määrä ennen kalliota.¹⁵⁵ Torin maapohjan ollessa monta kymmentä metriä syvää löysää savea, olivat rakennuskustannuksetkin huimat ja rakentaminen vaivalloista.¹⁵⁶ Kaupungin osuus kustannuksista siis nousi. Yhtenä syynä oli Eerikinkadun puolelle tehty iso paalutus, jotta suunnitteilla oleva raitiotie ei painaisi torin pintaa. Jarmo Rosenlöfin (SDP) mukaan Turun kaupungin osuus kustannuksista oli kuitenkin aika pieni, suhteutettuna koko Toriparkkihankkeen budjettiin.¹⁵⁷

Poliittinen ilmapiiri muuttui ja painostus hankkeen toteuttamiseksi alkoi nousta. Toriparkki keskustelunaiheena vaikutti puolueiden sisällä sekä myös henkilöiden välillä. Aina kun Toriparkki oli keskusteluissa esillä, ilmapiiri valtuustossa muuttui riitaisaksi.¹⁵⁸ Toriparkkisuunnitelmat kaatuivat kokonaan 2000-luvun alussa, mutta paikalliset yrittäjät nostivat hankkeen uudelleen käsiteltäväksi muutaman vuoden kuluttua.¹⁵⁹ Vuonna 2003 käynnistettiin kaupungin aloitteesta Kauppatorin asemakaavanmuutos samanaikaisesti torin yleissuunnitelmatyön kanssa.¹⁶⁰ Asemakaavassa määrätään kunkin alueen käyttötarkoitus, kuten rakennuskortteli, katualue, tori, virkistysalue tai liikennealue. Vastoin asemakaavan määräystä ei saa rakentaa.¹⁶¹ Asemakaavan määräykset aiheuttavatkin välillä rakennuttajille tuskaa, kun suunnitelmat useasti ylittäisivät määräyksessä sallitut alueet.

Ympäristö- ja kaavoituslautakunta valmisteli Kauppatorin ja siihen liittyvien katualueiden asemakaavan noudattaen Kauppatorin yleissuunnitelman pääperiaatteita, minkä tavoitteena oli mahdollistaa Kauppatorin alle tuleva parkkihalli noin 700 autolle. Parkkihalli suunniteltiin kaksikerroksiseksi. Samassa suunnitelmassa joukkoliikenne siirrettäisiin Aurakadulta Kauppiaskadulle ja Aurakatu muutettaisiin torin kohdalla kävelyalueeksi.¹⁶² Ympäristö- ja kaavoituslautakunta hyväksyiikin asemakaavamuutosehdotuksen pienillä lisäyksillä sisäänajomerkinnoista ja poistamalla merkinnät torin pinnoitemateriaalista ja puuistutuksista.¹⁶³

Esimerkkinä muualla Suomessa toimivasta toriparkista oli Kuopioon rakennettu toriparkki, jota vastustettiin aluksi yhtä ankarasti kuin Turussa, jopa mielenosoituksilla niin, että ihmiset kahlitsivat itsensä torin laidoilla oleviin puihin.¹⁶⁴ Turussa valtuustossa kiisteltiin Toriparkin kustannuksista ja

¹⁵⁵ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

¹⁵⁶ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 7.4.1997, TKA.

¹⁵⁷ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023

¹⁵⁸ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹⁵⁹ ”Toriparkin vajoama syö Turun uskottavuutta – ”Kaivaustöissä on otettu turhia ja tarpeettomia riskejä”, sanoo asiantuntija” Helsingin Sanomat 27.4.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006085807.html>, viitattu 2.11.2023.

¹⁶⁰ Kauppatorin asemakaavaselostus, 28.6.2007.

¹⁶¹ Klami 1982, 44.

¹⁶² Kauppatorin asemakaavaselostus, 28.6.2007.

¹⁶³ Ympäristö- ja kaavoituslautakunnan pöytäkirja 27.11.2007, TKA.

¹⁶⁴ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

oltiin varmoja, että Toriparkki tulee maksamaan paljon enemmän kuin on budjetoitu. Torin pinnan päällyste maksoi jo yksinään noin 2 miljoonaa euroa ja se olisi uusittu joka tapauksessa, oli Toriparkkia rakennettu tai ei. Yksi iso kustannus Toriparkin rakentamisessa oli Wiklundin kulman puolella olevat isot putket maan alla, joiden alta on vaikea mennä ja putkien pelkkä siirtäminen maksaa paljon.¹⁶⁵ Tekniikan puolesta kustannukset olivat siis isot.

Vuosituhanen vaihteen jälkeen perustelut Toriparkkia vastaan keskittyivät ympäristöön, liikenteeseen ja liikeyrityksiin. Kauppatorin reunoilla oli paljon ajoneuvoliikennettä, joka aiheutti pakokaasua ja meluhaittaa. Jalankulkijoiden turvallisuus torin ympäristössä ei ollut kehuttavaa, johtuen torille ja torin ympärille peruuttavista ja pysäköivistä henkilö- ja kuorma-autoista. Ne myös heikensivät torin viihtyvyyttä.¹⁶⁶ Kunnallisvaalien jälkeen puolueiden jäsenet saattoivat vaihtua jonkin verran, mutta samat perustelut Toriparkin puolesta ja vastaan pysyivät vahvoina. Yleinen kommentti Toriparkista oli epäily siitä, että Toriparkista tulee ruma ja sille ei riitä käyttäjiä.¹⁶⁷ Useat aloitteet koskivat esimerkiksi kaupunginvaltuuston valtuuksien ylittämistä Toriparkin päätöksenteossa. Vuonna 2001 Toriparkista ei ollut tehtynä pohjavesikartoitusta eikä taloudellisia laskelmia kustannuksista, jotka tulisivat Turun kaupungin maksettaviksi.¹⁶⁸ Enimmäkseen perustelut vuosituhanen vaihteen jälkeenkin pysyivät kuitenkin samoina. Asiasta oli tehty jo niin sanottu hiljainen päätös, joten mikään ei muuttanut puolueiden kantoja.¹⁶⁹

”Kaupunginvaltuustolla ei ole asianmukaisia edellytyksiä päättää Kauppatorin alle kaavoitettavasta pysäköintilaitoksesta. Valtuustolla ei ole käytettäväänään päätöksen tekemiseksi tarvittavia tietoja laitoksen vaikutuksesta keskustan liikennejärjestelyihin tai pohjavesiolosuhteisiin eikä laskelmia taloudellisista kustannuksista Turun kaupungille.”¹⁷⁰

Vuonna 2002 kaupunginhallitus hyväksyi esityksen keskustan kehittämishankkeen käynnistämisestä.¹⁷¹ Seuraavana vuonna kaupunginvaltuusto edellytti, että Kauppatorin suunnittelu toteutettaisiin jo vuoden 2004 aikana ja ensimmäisen vaiheen rakennustyöt alkaisivat saman vuoden loppupuolella.¹⁷² Tahti oli selvästi kiihtynyt rakentamispäätöstä kohti. Rakentaminen ei kuitenkaan alkanut ja vuonna 2005 kaupunginvaltuusto lähetti Kauppatorin asemakaavan ympäristö- ja

¹⁶⁵ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹⁶⁶ Kauppatorin asemakaavan selostus, 28.6.2007.

¹⁶⁷ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

¹⁶⁸ Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 4/2001, TKA.

¹⁶⁹ Pauliina de Anna haastattelu, 25.9.2023.

¹⁷⁰ Lainaus vihreiden valtuutettu Minna Lekan eriävästä mielipiteestä, Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 26.1.2001 liite, TKA.

¹⁷¹ Kaupunginhallituksen pöytäkirja, 14.1.2002, TKA.

¹⁷² Kauppatori asemakaavan selostus, 28.6.2007.

kaavoituslautakunnan valmisteltavaksi. Toriparkkia vastaan kerättiin adressi, joka keräsi yhteensä 4547 allekirjoitusta ja se luovutettiin Turun kaupunginvaltuustolle ja -hallitukselle 24.10.2005. Adressissa kansalaisten perusteita vastustukseen oli esimerkiksi Toriparkin aiheuttama liikenteen määrän lisääntyminen, torin rakentamisajan vaikutus torin kaupankäyntiin, rakennusten mahdollinen vaurioituminen, kaupungille koituvien kustannusten vaikutus keskustan tuotteiden hintoihin ja epäily teknisestä toteutettavuudesta.¹⁷³

Vuonna 2009 Turun kaupunginhallitus hyväksyi Toriparkin asemakaavan äänestyksellä luvuin 7-6. Kaupunginhallituksen jäsen Kjell Lundahn (sd.) antoi haastattelun Ylelle päätöksen jälkeen ja sanoi valtuuston olevan tunteiden purkauspaikka, missä jokainen saa sanoa mielipiteensä.¹⁷⁴ Lausahdus kertoo hyvin paljon siitä, miten kiistanalainen aihe oli valtuustossa ja miten paljon se herätti keskustelua ja jopa riitoja päättäjien välille. Tämän jälkeen Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi asemakaavan äänin 38-29. Kokouksessa Mikko Laaksonen (vihr.) ehdotti asian palauttamista pöydälle, mutta asemakaava äänestettiin läpi.¹⁷⁵

Valtuuston hyväksymä kaava kuitenkin kumottiin Turun hallinto-oikeuden päätöksellä vuonna 2010 ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä vuonna 2011. Hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan asemakaavan liikenteelliset selvitykset olivat riittämättömiä ja rakentamisen vaikutuksista liikenteelle ei ollut selvyttä.¹⁷⁶ Turku valitti asemakaavan hylkäävästä päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta korkein hallinto-oikeus hylkäsi Turun valituksen asiasta. Tämä tarkoitti sitä, että Toriparkki oli kaavoitettava uudestaan, jos rakentamista vielä pohdittaisiin. Korkein hallinto-oikeus piti esimerkiksi torin geoteknisiä selvityksiä puutteellisina.¹⁷⁷ Tämä aiheutti jälleen ydinkeskustan kehittämisen viivästymistä. Vaihtoehtona ei nähty koko kaavoitusprosessin uudelleen aloittamista. Turun kaupungilla oli kaksi vaihtoehtoa, joko tehdä korkeimman hallinto-oikeuden vaatimat lisäselvitykset ja sen jälkeen käsitellä asemakaava tarkennettuna uudelleen tai sitten ryhtyä valmistelemaan asemakaavaa vain niiltä osin, kuin sen sisältö on ollut ristiriidatonta kaupunginvaltuustossa.¹⁷⁸

¹⁷³ Kauppatori asemakaavan selostus, 28.6.2007.

¹⁷⁴ "Toriparkin kaava läpi". Yle 2.3.2009. <https://yle.fi/a/3-5537360>, viitattu 5.11.2023.

¹⁷⁵ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 30.3.2009, TKA.

¹⁷⁶ "Hallinto-oikeus kumosi Turun toriparkin asemakaavan". Rakennuslehti 31.3.2010.

<https://www.rakennuslehti.fi/2010/03/hallintooikeus-kumosi-turun-toriparkin-asebakaavan/>, viitattu 3.11.2023.

¹⁷⁷ "KHO hylkäsi Turun valituksen toriparkin kaavasta". Turun Sanomat 24.10.2011. <https://www.ts.fi/uutiset/269883>, viitattu 3.11.2023.

¹⁷⁸ Turun Sanomat 24.10.2011. <https://www.ts.fi/uutiset/269883>, viitattu 3.11.2023.

Lopulta vuonna 2012 kaupunginvaltuusto hyväksyi esisopimuksen Turun kaupungin ja Turun Toriparkki Oy:n välillä torinalaisen pysäköintilaitoksen toteuttamiseksi. Äänestystilanne oli hyvin tiukka. Toriparkin puolesta äänesti 34 henkilöä ja vastaan 33 henkilöä. Eli päätös tehtiin yhden äänen enemmistöllä. Ratkaiseva ääni tuli yllättäen perussuomalaisten riveistä, kun valtuutettu Timo Laihin loikkasi Toriparkin kannattajien puolelle. Hänen äänensä oli ratkaiseva, koska hän äänesti eri tavalla kuin muut perussuomalaiset. Perusteena yhtäkkiselle mielipiteen muutokselle oli keskusta-alueen näivettyminen ja hän näki Toriparkin mahdollisuutena estää kaupankäynnin hiljentymisen.¹⁷⁹ Tämän äänestystuloksen jälkeen Laihin vaihtoi puoluetta perussuomalaisista kokoomukseen.

Vuonna 2013 Turun apulaiskaupunginjohtaja Jarkko Virtanen (sd.) ja kiinteistöliikelaitos alkoivat selvittää, olisiko kaupungin kannattavaa mennä mukaan Toriparkin rakentamiseen. Rakennushankkeen kustannusarvio tuolloin oli 70-80 miljoonaa euroa ja kaupungin rahoja ei pitänyt parkkihalliin käyttää ollenkaan. Kaupunkia kuitenkin kiinnosti pysäköinnistä saatavat tulot. Kokoomuksen ja SDP:n ryhmänjohtajat olivat myönteisiä asiaa kohtaan ja muistuttivat parkkihallien tuottavuudesta. Vihreät vastustivat ajatusta, koska se ei kuulostanut ollenkaan lupaavammalta kuin Toriparkki Oy:n parkkihalli. Samassa yhteydessä Turun kiinteistöliikelaitoksen toimitusjohtaja Jouko Turto mainitsi muidenkin omistajuusmahdollisuuksien olemassaolosta, kuten parkkihalli Louhen omistajana oli eläkeyhtiö Varma.¹⁸⁰

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 27.10.2014 otettiin kantaa esitykseen, jossa ryhmä valtuutettuja oli vielä sitä mieltä, että Kauppatorin asemakaavan valmistelu pitäisi käynnistää uudelleen ilman maanalaista pysäköintilaitosta. Kokouksessa valtuutettu Olavi Mäenpää (sit.) piti puheenvuoron, jossa hän ironiaa käyttäen totesi Toriparkilla olevan hyviäkin puolia, kun talvella kaduilla lumikasojen alla seisovat autot voisi hinauttaa Toriparkkiin pois liikenteen tieltä. Hänen mukaansa Toriparkkiin voisi myös perustaa kesäisin Ruisrockin tyyllisen musiikkitapahtuman, koska tila on viileä ja siellä on hyvä akustiikka. Muita puoltavia argumentteja hän ei Toriparkin kannalta esittänyt.¹⁸¹ Perussuomalaisten valtuutettu Mikael Miikkola esitti kaupunginvaltuuston kokouksessa näkökulmansa, että Turussa vallitsee muutamien päätöksentekijöiden ja rikkaiden muodostama oligarkia.¹⁸² Tämä kertoo paljon myös siitä epäluottamuksesta, mikä vallitsi Turussa jopa päättäjien keskuudessa. Kokouksissa tuotiin esille kuntalaisten äänten tärkeys ja haluttiin vielä vedota

¹⁷⁹ "Tämä mies ratkaisi toriparkin". Aamuset 5.9.2018. <https://aamuset.fi/artikkeli/4075769>, viitattu 3.11.2023.

¹⁸⁰ "Toriparkkiin voi upota Turun rahaa". Turun Sanomat 11.4.2013.

¹⁸¹ Olavi Mäenpään puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 27.10.2014, videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/3TAV2S8T6L>.

¹⁸² Mikael Miikkolan puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014, videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

kansanäänestyksiin, jolloin Toriparkista saataisiin mielipide myös turkulaisilta asukkailta. Kansanäänestyksellä ei sen toteutuessa olisi kuin neuvoa antavaa valtaa valtuustonkokouksissa.¹⁸³ Todennäköisesti se ei olisi muuttanut tilannetta Toriparkin ratkaisussa mihinkään suuntaan. Yleisesti tiedossa oli kuitenkin turkulaisten kanta Toriparkkiin, joka oli negatiivinen. Esimerkiksi Yle Turku teetti vuonna 2013 yhteistyönä Taloustutkimuksen kanssa tutkimuksen, jossa kysyttiin asukkaiden mielipidettä Toriparkin rakentamiseen. Sen mukaan yli puolet (57%) vastusti rakentamista.¹⁸⁴

Kokoomuksen Lauri Kattelus pyysi muutosehdotuksen pöydälle. Puheenvuorojen jatkuessa kokouksen ilmapiiri selvästi muuttui ja puheenvuoroissa kohdistettiin kommentteja suoraan muille valtuutetuille. Esimerkiksi valtuutettu Elina Rantanen (vihr.) kommentoi puheenvuorossaan hyvinkin ihmetellen Katteluksen pöydälle jättämisen pyyntöä, koska ryhmät olivat ennen kokousta samana päivänä puhuneet, että asia päätetään kokouksen aikana eikä jätetä pöydälle roikkumaan seuraavaan kokoukseen.¹⁸⁵ Tässä vaiheessa valtuutettu Mikael Miikkola (ps.) yritti vastata hieman kiivaasti ilman omaa puheenvuoroa oman mielipiteensä asian tiimoilta ja totesi, että näin helposti yhden äänen enemmistöllä voidaan lobata asiaa eteenpäin.¹⁸⁶ Tässä vaiheessa valtuustosalissa jo kohistiin, joka selvästi kertoo siitä, että asian käsittely oli arkaluonteista. Tämän kokouksen lopputuloksena oli, että asia jätettiin pöydälle käsiteltäväksi seuraavassa kokouksessa. Valtuutettu Mikko Laaksonen (vihr.) oli sitä mieltä, että pöydälle jättäminen ainakin tässä tapauksessa johtui ainoastaan siitä, että paikalla kokouksessa oli liian paljon Toriparkin asemakaavan vastustajia, jolloin muutosehdotus olisi äänestetty läpi.¹⁸⁷

Valtuutettu Olavi Mäenpää (sit.) toi esille valtuuston kokouksessa 17.11.2014 perusteluina Toriparkin vastustamiseen myös sen, että Toriparkkiin on vedettävä paljon tekniikkaa sähköä ja vettä varten, joka ei ole halpaa. Sen lisäksi hän esitti oletuksen, että Kauppatorin kulmakiinteistöjen omistajat voisivat tienata Toriparkilla siten, että muuttaessaan esimerkiksi Kopkolmion kiinteistön asunnoiksi, asuntojen arvo nousisi huomasti, jos rakennuksen alle saisi vielä parkkipaikkoja. Samassa puheenvuorossaan hän toi esille myös valtuutettu Raili Engdahlin (sd.) kannan muutoksen. Engdahl oli aiemmissa vaalikampanjoissaan tuonut esille, että hän vastustaa Toriparkkia, mutta mahdollisen ryhmäpaineen alla hän liittyi Toriparkin puolustajaksi. Samoin valtuutettu Pauli Kossila (kok.) puhui

¹⁸³ Kuntalaki 2015.

¹⁸⁴ "Yle Turku selvitti: Toriparkilla vain 20 prosentin kannatus". Yle 12.4.2013. <https://yle.fi/a/3-6575766>, viitattu 8.11.2023.

¹⁸⁵ Elina Rantasen puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 27.10.2014, videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/3TAV2S8T6L>.

¹⁸⁶ Mikael Miikkolan repliikki, Turun kaupunginvaltuuston kokous 27.10.2014, videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/3TAV2S8T6L>.

¹⁸⁷ Mikko Laaksosen puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014, videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

omassa puheenvuorossaan vaalilupausten tärkeydestä ja toi esille Engdahlin yllättävän kannanmuutoksen.¹⁸⁸ Edeltävissä kuntavaaleissa ehdokkailta oli kysytty mielipidettä Toriparkin rakentamiseen ja kuntalaiset ottivat kannan tietysti huomioon äänestäessään ehdokastaan. Kannanmuutos vaalien jälkeen on tavallaan äänestäjiensä huijaamista, koska äänestäjät ovat olettaneet ehdokkaansa äänestävän Toriparkista sen kannan mukaisesti, kuin ovat sanoneet ennen vaaleja.

*”Valtuutettu Engdahl on kääntänyt villatakkinsa ja meinaa nyt äänestää Toriparkin puolesta. En tiedä, kuinka hän pystyy kohtaamaan äänestäjensä, joille on vannottanut toista ja äänestää nyt harhauttaen äänestäjiään toisella tavalla.”*¹⁸⁹

Vaikka tutkimusmenetelmänä ei mainittu aiemmin diskurssianalyysia, oli myös sen käyttö tutkielman edetessä tärkeää. Diskurssianalyysissa olennaista on kontekstin käsittäminen, jolloin tekstistä saadaan irti enemmän kuin kielen muoto tai rakenne. Diskurssit ovat ajatuksia, joiden avulla ihmiset vahvistavat käsitystään maailmasta.¹⁹⁰ Varsinkin kaupunginvaltuuston puheenvuoroissa huomiota kiinnitti tyyli, miten kommentteja kohdistettiin suoraan muihin valtuustonjäseniin. Tietyt sanavalinnat, kuten *oligarkia* tai *villatakin kääntäminen*, terävöittivät argumentteja. Sanavalintojen ja puheen tyylin tulkinnessa on syytä kuitenkin olla varovainen, jotta ei tulkitse väärin katsetta tai yskähdyistä, vaikka ne voivatkin korostaa argumentin tärkeyttä tutkimuksen kannalta.¹⁹¹

¹⁸⁸ Olavi Mäenpään puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014. Videotallenne.

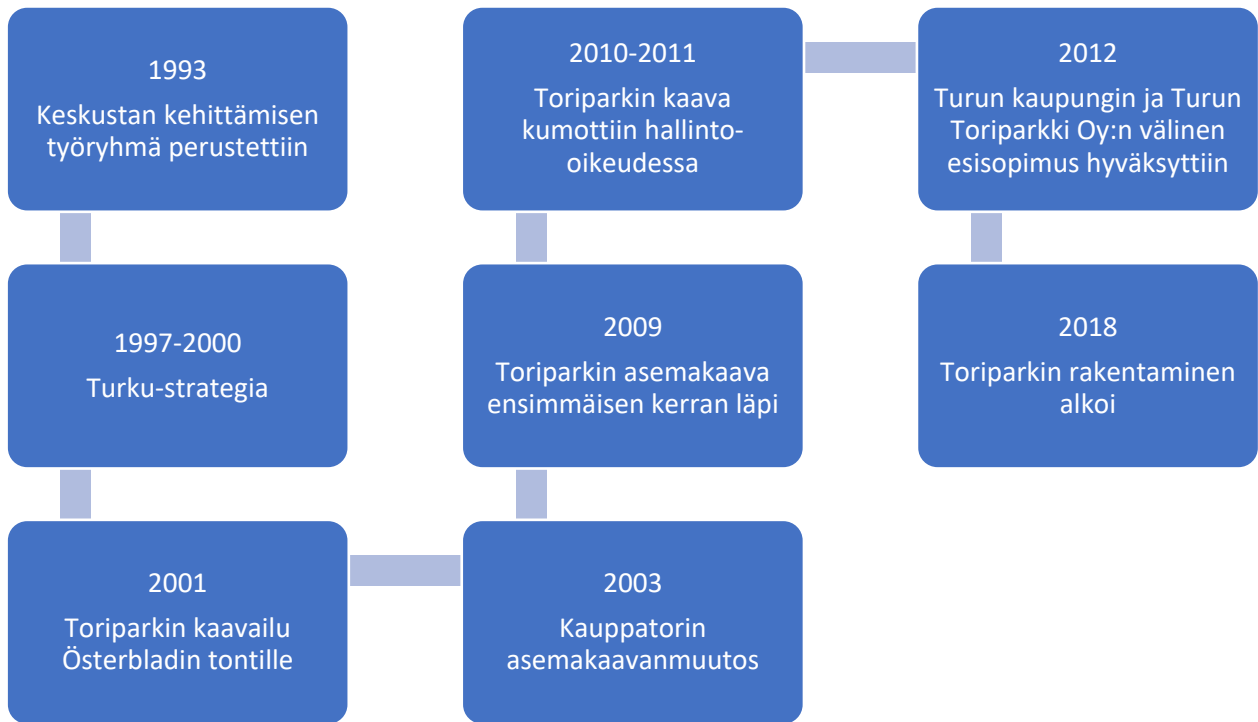
<https://kepit.tv/#/c/turunkaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

¹⁸⁹ Lainaus Olavi Mäenpään puheenvuorosta, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014. Videotallenne.

<https://kepit.tv/#/c/turunkaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

¹⁹⁰ Karvinen 1997, 147.

¹⁹¹ Koivunen ja Ylöstalo 2017, 4.

Kuvio 2: Toriparkin historian tärkeimmät tapahtumat aikajärjestyksessä.¹⁹²

Päätöksenteon matka oli pitkä. Yllä olevassa kuviossa esitellään Toriparkkiprosessin tärkeimmät tapahtumakohdat alkaen keskustan kehittämisen työryhmän perustamisesta vuonna 1993, jatkuen Turku-strategian kautta Turun kaupungin ja Österbladin tontin väliseen vaihtokaupan suunnitteluun ja sen jälkeen vielä monien erilaisten asemakaavan muutosten sekä kaavan kumoamisen jälkeen lopulliseen Toriparkin rakentamispäätökseen.

Vuoden 2016 talousarvion yhteydessä Turun kaupunginvaltuusto päätti asettaa Keskustan kehittämisen kärkihankkeen, jonka kaupunginhallitus toimeenpani vielä samana vuonna. Kärkihankkeen tavoitteena on vahvistaa kaupungin keskusta-alueen viihtyisyyttä parantamalla julkisia kaupunkitiloja, lisäämällä ympärivuotista houkuttavuutta ja järjestämällä paljon kulttuuritapahtumia keskustassa ja samalla elävöittää keskusta-aluetta. Samalla pyrittiin löytämään keinoja keskustan kaupankäynnin vahvistamiseen ja pohtimaan keskustan saavutettavuutta myös tulevaisuudessa kaikilla liikennemuodoilla.¹⁹³ Selkeästi samaan aikaan, kun Toriparkkia alettiin rakentamaan, Turun kaupunki halusi päivittää muitakin keskustan palveluita vastaamaan nykyajan kysyntää. Se, että keskusta olisi helposti saavutettavissa, vaatii myös uudistuksia esimerkiksi joukkoliikennereiteille. Toriparkin valmistuttua linja-autoille tarvittiin myös uusia pysäkkipaikkoja, koska Kauppatorin reunalta pysäkkejä hävitettiin jonkin verran.

¹⁹² Toriparkki -prosessin tärkeimmät tapahtumat, kirjoittajan tekemä kuvio.

¹⁹³ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 13.8.2018, TKA.

Keskustan kehittämisen kärkihankkeeseen kuului kymmenen toimenpidekokonaisuutta, joiden mukaan kehitystä alettiin suunnittelemaan. Näitä olivat esimerkiksi keskustaliikenteen kehittäminen, kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen, joukkoliikenteen järjestelyt, Kauppahallin korttelin kehittäminen ja vanhakaupungin kehittäminen.¹⁹⁴ Keskustaliikenteen kehittämiseen liittyi myös Toriparkin rakentaminen, joka valmistuessaan veisi autoliikenteen torin läheisyydestä maan alle. Autoliikenteen ollessa pois teiltä joukkoliikenteelle sekä kevyenliikenteen käyttäjille jäisi enemmän tilaa. Toriparkkiin liittyen keskustelua oli myös linja-autoliikenteen siirtämisestä maan alle, mutta johtuen vaikeasta maapohjasta jo pelkkä Toriparkin rakentaminen oli riskialtista.

4.2 Päätöksenteon jälkeen

Vuonna 2017 Turun rakennuslautakunta hyväksyi maanalaisen pysäköintihallin rakennusluvan. Silloin tehtiin myös Turun kaupunginvaltuuston toimesta maanvuokrasopimus Turun Toriparkki Oy:n kanssa, jossa edellytettiin Turun Ortodoksisen kirkon perustusten vahvistaminen.¹⁹⁵ Kirkon perustusten vahvistamisesta puhuttiin vielä paljon Toriparkin rakennustöiden alkamisen jälkeenkin, kun kirkon rakenteissa huomattiin pahoja halkeamia.¹⁹⁶ Kulttuurihistoriallisen ja arvokkaan rakennuksen suojeleminen rakennustöiden aiheuttamilta vaurioilta oli tärkeää puoluekannasta riippumatta.

Syksyllä 2018 kaupunginhallitus hyväksyi Turun Toriparkki Oy:n rahoitus-, vakuus- ja vakuutus selvityksen ja rakentamisen aloitukselle ei ollut enää mitään esteitä. Selvitys antoi vuokrasopimuksen edellyttämät riittävät tiedot sen varmistamiseen, että parkkihallin investointihanke toteutuu vuokramiehen toimesta.¹⁹⁷ Turun Toriparkki Oy:n omistus pohja laajeni ja yhtiön enemmistöosakkaaksi tuli Taaleri Sijoitus Oy. Omistusjärjestely oli liitetty parkkihallin rakennushankkeen kehitysvaiheesta toteutusvaiheeseen. Rahoitus selvityksen mukaan Toriparkkiyhtiöllä oli käytettävissä parkkihallin toteutukseen 40 miljoonaa euroa. Rakennussuunnitelmassa arvioitu kustannusarvio parkkihallin rakentamisesta oli myös sama 40

¹⁹⁴ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 13.8.2018, TKA.

¹⁹⁵ Nermes ja de Anna 2019, VII.

¹⁹⁶ "Turun ortodoksisen kirkon nykyiset vauriot dokumentoidaan uusein varalta – kirkon keventäminen alkaa viimeistään kesällä". Yle 26.1.2022. <https://yle.fi/a/3-12286677>, viitattu 5.11.2023.

¹⁹⁷ "Toriparkin rahoitus selvitys hyväksyttiin, rakentaminen voi alkaa". Aamuset 20.8.2018. <https://aamuset.fi/artikkeli/4058937>, viitattu 6.11.2023.

miljoonaa euroa.¹⁹⁸ Lokakuussa Toriparkkia alettiin viimein noin 30 vuoden suunnittelun jälkeen rakentamaan.

Juhani Lepän mukaan, ottaen huomioon negatiivisten ja epäilevien argumenttien määrän Toriparkin suunnitteluvaiheessa, moitittavaa lopullisen päätöksenteon jälkeen on ollut hyvin vähän. Samoin oli Lepän mukaan Kuopioon rakennetun parkkihallin kohdalla. Sen valmistumisen jälkeen todettiin, että Kuopion Toriparkki olikin hyvä ja toimiva. Ensimmäisestä 1980-luvun Nuorkauppakamarin ehdotuksesta Turun Toriparkin rakentamiseksi on kulunut lähes 40 vuotta ja hanke on yksi pisimpään kestäneistä Turussa.¹⁹⁹ Eriäviä mielipiteitä ja mielenosoituksia on kuitenkin mahtunut matkan varrelle vielä vuoden 2012 rakentamispäätöksen jälkeenkin. Toriparkkisuunnitelmille naurettiin julkisesti Turussa, kun Kauppatorille kokoontui noin sata ihmistä pitämään niin kutsutun naurumielenosoituksen. Nauraminen kesti viisi minuuttia ja mielenosoitus videoitiin ja lähetettiin jokaiselle Turun kaupunginvaltuuston jäsenelle sekä puolueille. Pääasiallisesti tempaukseen osallistui vasemmistopuolueiden sekä vihreiden aktiiveja.²⁰⁰ Tämän tarkoituksen oli oletettavasti herättää päättäjiä huomioimaan, miten paljon Toriparkkia vastustetaan ja kaupungin päätöksentekokoneistolle nauretaan.

Päätöksenteon jälkeen Toriparkin rakennusluvasta valitettiin kuitenkin jopa Turun hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Vuonna 2018 Meidän Turku ry valitti Turun hallinto-oikeuteen Turun kaupungin ja Toriparkki Oy:n välisestä sopimuksesta, vedoten sen esteellisyyteen. Monet valtuustossa istuneet päättäjät kuuluivat myös Toriparkki Oy:n takana olevien yritysten edustajistoon, kuten esimerkiksi Turun Osuuspankin edustajistoon. Hallinto-oikeus kuitenkin hylkäsi valituksen ja Toriparkin rakentamissuunnitelmat saivat jatkaa ennallaan.²⁰¹ Oikeus ei nähnyt esteellisyyttä siinä, että samat henkilöt päättivät Toriparkista, jotka olivat myös jollain tavalla mukana Toriparkki Oy:ssä.

¹⁹⁸ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 20.8.2018, TKA.

¹⁹⁹ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

²⁰⁰ "Toriparkkisuunnitelmille naurettiin julkisesti Turussa". Yle 28.3.2012. <https://yle.fi/a/3-5099692>, viitattu 5.11.2023.

²⁰¹ Korkein hallinto-oikeus, päätös 8.10.2018.

Kuva 5: Poikkileikkaus kulttuurihistorialliseen Kauppatoriin. Kauppakatu 1700-luvulta.²⁰²

Toriparkin pinta haluttiin pitää lumettomana ja kuivana ja siihen saatiin valtiolta rahoitusapua, jolloin saataisiin parkkihallista tuleva lämpö käytettyä hyödyksi tähän tarkoitukseen. Ensimmäisten suunnitelmien mukaan Toriparkkiin ajo tapahtuisi Brahenkadulta sekä Kristiinankadulta, mutta lopulta tehtiin vain yksi sisäänkäynti autoille Yliopistonkadulta ja sen lisäksi parkkihallista on kävellen käynti myös Hamburger Börsiin ja Hansakortteliin.²⁰³ Arkeologiset kaivaukset aloitettiin jo heti vuonna 2018 ja sieltä löydettiin runsaasti esineitä, jotka olivat jopa 1600-luvulta saakka. Silloin torin paikalla oli vielä ollut asutusta. Torin pinnan alta löytyneet muinaiset aarteet olivat jopa hetken kaikkien nähtävillä torilla.²⁰⁴ Historiallisina argumentteina kuultiinkin Toriparkin suunnittelun varrella, torin alla mahdollisesti olevien arkeologisten löytöjen sijainnista ja niiden tärkeydestä Turun kaupungin historialle. Pinnan alta paljastui myös kokonainen 1700-luvulla kivetty kauppakatu, joka tuhottiin Toriparkin rakentamisen tieltä heti arkeologisten kaivausten jälkeen.²⁰⁵ Katukuvassa oli hetken aikaa nähtävillä poikkileikkaus modernin ja historiallisen Turun välillä. Kauppakadun löytyminen kertoo paljon siitä kulttuurihistoriallisesta arvosta, joka torilla on ollut sekä siitä, mihin Toriparkkia vastustaneet kulttuurihistorialliset argumentit perustuivat. Kauppakadua ei voitu

²⁰² Valokuva 1700-luvun kauppakadusta. ”Turun Kauppatori ja Toriparkki – Poliittinen ikiliikkuja”. <https://www.turkulaiset.fi/toriparkki-kauppatori.html>, viitattu 15.11.2023.

²⁰³ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

²⁰⁴ Aamuset 5.9.2018. <https://aamuset.fi/artikkeli/4075769>, viitattu 3.11.2023.

²⁰⁵ ”1700-luvulta peräisin oleva Turun torikatu tuhoutuu pian toriparkin alle – ”Meidän jälkeen tässä on vain syvä kuoppa””. Yle 16.8.2018. <https://yle.fi/a/3-10355015>, viitattu 11.11.2023.

kuitenkaan säästää, koska koko torin pinta kaivettiin syvältä auki, jotta parkkihalli saatiin rakennettua pinnan alle.

Julkisessa keskustelussa ja keskustelutilaisuuksissa kansalaiset toivat esille myös Toriparkin mahdollisia hyviä puolia, joita olivat esimerkiksi torialueen viihtyvyyden lisääminen, asiakkaiden tulo keskustan pieniin vähittäisliikkeisiin kaupungin ulkopuolisista kauppakeskuksista, esteetön pääsy torille ja jalankulun turvaaminen autoliikenteeltä.²⁰⁶ Kuntalaiset itsekin halusivat myös järjestää parkkihallista kansanäänestyksen, mutta kaupunginvaltuusto hylkäsi ehdotuksen. Kunnan päätöksenteko perustuu edustukselliseen demokratiaan, joka tarkoittaa sitä, että kunnanvaltuusto voi estää mahdolliset kuntalaisten äänestystilanteet. Kansanäänestys ei ole pelkästään tapa selvittää kuntalaisten mielipiteitä, vaan myös keino poliittisen keskustelun, päätösten perustelujen avaamisen ja dialogin luomiseksi kuntalaisten ja päättäjien välille.²⁰⁷

Yrittäjät olivat ajaneet Toriparkkihanketta eteenpäin sillä perusteella, että keskustasta vähennettiin kadunvarsipaikoitusta koko ajan ja niiden tilalle tarvittaisiin korvaavia parkkipaikkoja. Toriparkin rakentamisaika vaikeuttaisi keskustan yrityksiin pääsemistä työmaan vuoksi, mutta valmistumisen jälkeen lisäparkkipaikat toisivat lisää ihmisiä keskustaan kaupungin ulkopuoleltakin. Kokoomus oli eniten yrittäjien puolella ja sosiaalidemokraattinen puolue pääosin myös. Vastustavat argumentit olivat tunteellisia ja kömpelöitä, joita ei perusteltu kunnolla.²⁰⁸ Torikauppiailta poliitikot saivat kritiikkiä, koska he kokivat Toriparkin rakentamisen vaikuttavan negatiivisesti torin kaupankäyntiin. Toriparkin valmistumisen jälkeen torikauppiaidenkin kritiikki on vaihtunut valtaosin positiivisen palautteen puolelle.²⁰⁹

”Voi olla hyvinkin huolissaan siitä, jos nyt päätetäänkin aloittaa alusta, niin kauanko siinä kestää. Vai ollaanko tuossa tilanteessa, mikä tuolla torilla nyt on. Samaan aikaan kun yrittäjät ja sellaiset, jotka ovat valmiita investoimaan tähän kaupunkiin, ovat huolissaan siitä, että keskusta kuolee. Siihen minusta ei todellakaan ole varaa.”²¹⁰

Pitkään matkaan on mahtunut myös puhetta korruption mahdollisuudesta. Turun Toriparkki Oy:ssä mukana olleet osakkaat ja Turun Kauppatoria ympäröivien kiinteistöjen omistajat ovat lahjoittaneet

²⁰⁶ Kauppatori asemakaavan selostus, 28.6.2007.

²⁰⁷ Nermes ja de Anna 2019, 17.

²⁰⁸ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

²⁰⁹ Jarmo Rosenlöf haastattelu, 6.9.2023.

²¹⁰ Lainausta valtuutettu Olli Mannin (kok.) puheenvuorosta, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014, videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

kokoomuspoliitikoille Toriparkin rakentamisen alkamisen jälkeen ainakin 85 000 euroa. Ennen rakennustöiden alkamista Toriparkki Oy:n osakkaat myivät osuutensa pois ja uudeksi omistajaksi nousi rakennusyhtiö Skanskan entinen aluejohtaja Jari Pölönen. Toriparkkihankkeen rahoittajien ja lopullisten omistajien tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia. Toriparkki sai 40 miljoonan euron rahoituksen joukkovelkakirjalainalla, jonka oli järjestänyt Toriparkin yksi omistajista varainhoitoyhtiö Taaleri.²¹¹

Kaupungin virkahenkilöillä on huomattava määrä valtaa päätöksenteon suhteen, koska he valmistelevat, muotoilevat ja esittelevät päätösehdotukset kaupungin päättäjäorganisaatiolle.²¹² Tavallaan he ovat samalla tavalla mukana politiikassa kuin poliittiset päättäjätkin, sillä erotuksella, että he myös vastaavat valmiista päätös- ja rakennuslupa-asiakirjoista. Jos valmistelut tehdään perusteellisesti kaikki näkökannat huomioon ottaen, niiden kritisointi ja pöydälle jättäminen saattaisi vähentyä huomattavasti. Tällöin kokousten määrä ja oletettavasti myös vastakkainasettelu vähenisi, kun valmistellussa asiassa olisi jo lähtökohtaisesti mainittu kaikki esille tulleet haitat sekä hyödyt. Perusteellinen laskelmien ja suunnitelmien tekeminen hankkeissa kasvattaisi osaltaan myös kaupungin uskottavuutta monimutkaistenkin projektien toteuttamisessa. Asioiden käsittelyä ei tarvitsisi välttämättä käynnistää uudelleen alusta saakka, kun pohjatyöt olisivat valmiina.

”En kannata jo päätettyjen asioiden käsittelyä uudelleen uusilla voimasuhteilla. Se heikentää kaupungin uskottavuutta sopijapuolena ja toiminnan ennustettavuutta.”²¹³

Kaupunkitutkimuksessa näkökulmat voidaan jakaa taloudellisiin ja poliittisiin. Taloudellisiin näkökulmiin kuuluu kaupunkiseutujen muutosdynamiikka, menestyminen sekä yritysten liiketoiminnan parantaminen ja kunnan talous. Poliittisiin näkökulmiin kuuluu kaupungin kehittäminen, innovatiivisuus, verkostoituminen, osaaminen sekä teknologia.²¹⁴ Näiden kahden näkökulman avulla voidaan jakaa myös Toriparkista esille nousseet argumentit kahteen ryhmään, eli taloudellisiin ja poliittisiin argumentteihin.

Poliittisesti selkeästi suurin ongelmakohta Toriparkkihankkeessa oli valtuuston sisälle muodostunut vastakkainasettelu. Vastakkain olivat oikeisto ja vasemmisto sekä liikemiehet ja työläiset.

²¹¹ ”Toriparkin taustavoimat ovat rahoittaneet avokätisesti kokoomuksen päättäjiä Turun seudulla”. Iltalehti 24.8.2021. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ff95d9e0-00ae-4ea0-8f0c-3ffb8ffae286>, viitattu 3.11.2023.

²¹² Kaila 1988, 60.

²¹³ Lainausta valtuutettu Minna Arve (kok.) kommentista Turun Sanomissa 28.5.2017. ”Toriparkkia vastustetaan Turun uudessa valtuustossa”. <https://www.ts.fi/uutiset/3527536>, viitattu 18.11.2023.

²¹⁴ Jauhainen ja Harvio 2008, 23.

Vasemmiston puolelta Toriparkkia ajateltiin vain liikemiehiä hyödyttävänä liiketoimena ja tavallaan tarkoituksena olikin virkistää keskustan yritysten kaupankäyntiä luomalla lisää parkkitilaa ydinkeskustaan. Toriparkista ei olisi pitänyt saada sellaista vastakkainasettelua aikaiseksi, koska kaikkien puolueiden tavoitteena oli rauhoittaa Turun keskusta autoliikenteeltä. Vihreät ajoivat jyrkimmin autottoman keskustan puolesta asiaa.²¹⁵ Ympäristöön liittyvänä argumenttina käytettiin myös Turun keskustan ilmanlaatua ja ehdotettiin, että Toriparkin sisäänkäynti on sijoitettava niin, että Turun keskustan ilmanlaatu parane.²¹⁶

Vaihtoehtoina autoliikenteen poistamiseen keskustasta oli vain kaksi. Toinen niistä olisi jättää auto mahdollisimman kauas keskustasta ja kieltää autolla ajo kokonaan ydinkeskustaan, jolloin keskustassa asioivien tulisi liikkua kävellen tai julkisella liikenteellä keskustaan ja toinen vaihtoehto oli rakentaa parkkihalli maan alle, jossa autot olisivat poissa keskustan teiltä. Pelkona oli kuitenkin se, että jos autoliikenteen kieltää keskusta-alueella, ihmiset menevät keskustan ulkopuolisiin automarketteihin, koska eivät halua kantaa ostoksiaan pitkiä matkoja. Sen seurauksena keskustassa oleva elinkeinoelämä olisi hiljentynyt entisestään. Vasemmistoliitto oli sitä mieltä, että parkkihallien tuoma lisääntyvä liikenne tuhoaisi keskustan viihtyvyyden ja tilalle tulisi vain liikennekaos. Väitettä perusteltiin vertaamalla muihin Euroopan maihin, joissa keskustan kehitys oli mennyt pitkälti siihen suuntaan, että keskustoissa oli kortteleittain autottomia alueita ja liikenne oli korvattu raitiovaunuin.²¹⁷

Vihreät tiivistivät jo vuonna 1997 kantansa kävelykeskustan puolesta. Vihreiden mukaan tärkeintä olisi rauhoittaa kaupungin keskusta autojen melulta ja saasteilta ja samalla turvata keskustan yrityksille vilkas kaupankäynti. Etusijalla olisi nimenomaan kevyt liikenne sekä joukkoliikenne. Ydinkeskusta tulisi rauhoittaa kokonaan yksityisautoilulta ja olemassa olevien parkkihallien tulisi riittää, ellei ole todellista näyttöä, että niiden kapasiteetti ei riittäisi enää.²¹⁸ Vihreät toivat vahvasti kantansa esille sen puolesta, että Toriparkin riskit ovat paljon suurempia kuin sen mahdolliset hyödyt. Hyvin onnistuessaankaan Toriparkki ei palvelisi kaikkia turkulaisia.²¹⁹ RKP oli Kauppatorin alle tulevan pysäköintihallin puolella, kunhan sitä ei kaiveta liian syväälle, jotta pohjavesi ei laske ja vaurioita toria ympäröivien rakennusten paalutuksia. Tämän lisäksi Kauppatorin ulkonäköön pitäisi panostaa, jotta siitä ei tulisi samanlaista kuin Puutorista tuli remontin jälkeen. Ehdotuksessa oli myös

²¹⁵ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

²¹⁶ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja, 26.1.2001, TKA.

²¹⁷ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 7.4.1997, TKA.

²¹⁸ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 7.4.1997, TKA.

²¹⁹ Elina Rantasen puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 27.10.2014, videotallenne.

<https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/3TAV2S8T6L>.

maininta Louhen parkkihallin jatkamisesta Kauppatorin alle, jolloin se ratkaisisi kaikkien toria ympäröivien kortteleiden paikoitusongelmat.²²⁰

Kokoomus oli Toriparkin kannalla alusta saakka ja he lainasivatkin vuonna 1997 kaupunginhallituksen kokoukseen Kokoomuksen Turun Aluejärjestön kunnallispoliittisesta ohjelmasta osan Turun ydinkeskustan kehittämiseen liittyen. Kannanotossa mainittiin Kauppatorin tärkeys kaupunkilaisten keskuksena ja sen kehittäminen modernimmaksi ja houkuttelevammaksi olisi tärkeää. Ehdotuksen mukaan torin ehostamisessa voisi käyttää myös yksityistä rahoitusta. Pääasia oli kehittää keskustaa kulkijoiden, autoilijoiden ja yritysten kannalta. Keskustan elinvoimaisuus perustuu siihen, että se pysyy kaupallisena keskuksena. Kokoomuksen mukaan olemassa olevia parkkipaikkoja ei saa vähentää ennen kuin korvaavia on rakennettu tilalle. Kohtuullinen määrä parkkipaikkoja tulisi säilyttää myös kadunvarsilla. Keskusta tarvitsee parkkihallin sekä Puolalanmäen, että Kauppatorin alle.²²¹ SDP halusi ratkaista torin pysäköintilaitoksen kohtalon yhdessä torin ympäristökorttelin kaavoituksessa, mutta valtaosa SDP:n valtuustoryhmästä kannatti Toriparkin rakentamista. SDP:n valtuustoryhmän sisällä oli käyty kamppailua puolueen yhteisestä kannasta, kun puolueen riveissä oli keskenään eriäviä mielipiteitä. Vuonna 2012 he äänestivät kuitenkin valtuustoryhmän äänestyksessä Toriparkin puolesta. Ilman SDP:n ääniä, Toriparkin mahdollistava kaavanmuutos olisi kaatunut.²²² Puolueista keskusta oli myös torin pysäköintihallin kartoituksen puolella. Vuoden 1997 selvityksessä he olivat valmiita selvittämään, voiko Kauppatorin alle toteuttaa pienimuotoisen pysäköintilaitoksen Louhen parkkihallin lisäksi.²²³

Taloudellisesti suurin ongelmakohta oli budjetin laskeminen sekä ympäristöpoliittiset vaikutukset. Kauppatori on rakennettu savipohjan päälle ja monen alkusuunnittelussa tehtyjen laskelmien mukaan savipohja ei kestäisi rakentamista. Jo pelkästään Kopkolmion korttelin paaluttamisessa havaittiin, että savea on jopa 67 metriä. Toriparkkia suunniteltiin kuitenkin niin pitkään, että 10-20 vuoden aikana laskelmatkin muuttuivat ja saatiin keksittyä uusia rakennustapoja, joilla Toriparkki saadaan kantavaksi.²²⁴ Kunnallispolitiikan ongelmana on usein kunnan palveluihin asetetut toiveet ja samalla pyrkimys kasvuun unohtaen laskelmista ympäristöpoliittinen puoli.²²⁵ Valtuutettu Jukka Vornanen (vihr.) toi esille vertailevana argumenttina Kuopion toriparkin rakentamiskustannukset, jotka olivat paljon vähemmän kuin Turun. Turun Toriparkin budjetti oli kaksi kertaa kalliimpi kuin Kuopion

²²⁰ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja, 7.4.1997, TKA.

²²¹ Turun kaupunginhallituksen kokous, 7.4.1997, TKA.

²²² "Turun SDP toriparkin kannalle selvin luvuin". Yle 21.5.2012. <https://yle.fi/a/3-6104384>, viitattu 7.11.2023.

²²³ Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 5.5.1997, TKA.

²²⁴ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

²²⁵ Klami 1982, 22.

toriparkin.²²⁶ Toriparkin kustannukset nousivat ja laskivat moneen kertaan, kunnes lopulliseksi hinnaksi jäi noin 40 miljoonaa euroa. Budjetin laskemisen vaikeuteen vaikutti varmasti maapohjan ongelmallisuus, toria ympäröivien rakennusten kunto ja paalutusten kestävyys sekä arkeologiset kaivaukset. Näiden lisäksi kunnallistekniikan rakentaminen torin alle oli kallista, kun tekniikkaa piti siirtää pois tieltä ja rakentaa uutta. Yllättäviä kustannuksia projektiin syntyi katujen vahvistamisesta, jotta Turkuun kaavailtu raitiovaunutie pystyisi kulkemaan torin vierestä ilman, että torinpinta painuisi.

Ristiriitoja argumenttien välillä oli useita. Vastustavana argumenttina oli esillä usein keskustan kaupankäynnin väheneminen Toriparkin myötä, mutta puolustavana argumenttina esitettiin kaupankäynnin lisääntyminen Toriparkin ansiosta. Nämä argumentit olivat esillä sekä päättäjien välisessä että julkisessa keskustelussa. Oltiin kaupunkeihin hiljentymisestä huolissaan vain Toriparkin rakennusprojektin aikana vai tarkoitettiin sillä sitä, että kaupankäynti pysyisi hiljaisena vielä parkkihallin valmistumisen jälkeenkin. Liikenteen ruuhkautumisesta argumentoitiin vastaan, mutta toisaalta Toriparkkia suunniteltiin nimenomaan siksi, että liikennemuutokset saisi poistettua maanalaisten parkkipaikkojen myötä. Torin muuttuva ulkonäkö aiheutti huolta, vaikka tiedostettiin torin vanhojen rakennusten olevan rapistuneita ja kaipaavan joka tapauksessa isoa remonttia. Toria ympäröivien rakennusten perustusten kestäminen kaivuutöiden ajan oli yhteinen huoli kaikilla osapuolilla. Toriparkin puolella olevatkin tiesivät savimaan olevan haastavaa rakennusalustaa ja sen vaikutuksesta puupaaluksiin rakenteisiin ei tiedetty.²²⁷

²²⁶ Jukka Vornasen puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014. Videotallenne. <https://kepit.tv/#/c/turunkaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

²²⁷ Juhani Leppä haastattelu, 4.9.2023.

5 Johtopäätökset

Tutkimuksen perusteella Turun poliittinen ilmapiiri on melko sekavaa ja negatiivista. Kaupunginvaltuuston kokouksista ei puutu draamaa tai voimakkaita tunteita. Päätöksenteossa ei pidetä kiirettä ja käsiteltävinä olevat asiat jätetään helposti pöydälle odottamaan seuraavaa kokousta, vaikka pöydälle jättämiseen ei esitettäisi minkäänlaisia perusteita. Vastakkainasettelu on voimakasta, kun aiheena on kaupunkikuvaan liittyvä uudistus, joka jollain tavoin muokkaa sitä näkymää, mihin on totuttu vuosikymmeniä, ellei jopa vuosisatoja. Turun kunnallispoliittinen päätöksenteko vaikuttaisi olevan hankalaa ja hidasta. Menneisyydessä päätöksentekoa helpottaneet liikemiesten ja päättäjien keskinäiset vaihtokaupat eivät ole enää nykypäivän politiikkaa. Toriparkin aikajana sijoittuu sopivasti Turun tauti käsitteen jälkeiseen aikaan, jolloin käsitteen tuomasta negatiivisesta ilmapiiristä on yritetty jo päästä eroon. Koska kyseessä ei kuitenkaan ole vertaileva tutkimus, niin tutkimuksen pohjalta ei voi todeta onko päätöksenteko Turussa verrattain hidasta kuin muissa kaupungeissa.

Toriparkkihankkeen päätöksenteko on pituuden lisäksi ollut erittäin riitaisaa ja henkilökohtaisuuksiin menevää argumentointia. Varsinkin kaupunginvaltuuston kokousten pöytäkirjojen liitteet ja kokousten videotallenteet antavat kuvan tunteikkaasta ja kireästä aiheen käsittelystä. Puheenvuoroista huomaa, miten valtuutetut ovat ottaneet oman kannan ajamisen Toriparkkia vastaan tai sen puolesta henkilökohtaiseksi agendaksi eivätkä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vaihda mielipidettään, vaikka eteen tuodaan erilaisia laskelmia tai tutkimustuloksia. Osa puoltavista tai vastustavista argumenteista olivat vailla kunnollisia perusteluita ja tavoitteena oli selkeästi vain pitkittää asian käsittelyä ja lopullista päätöksentekoa. Kun päätöksentekoa pitkitettiin, asia jäi pöydälle ja siitä kohdasta jatkettiin seuraavassa kokouksessa, mihin viimeksi jäätiin. Kaupunginvaltuuston kokousten videotallenteista huomasin, että seuraavassa käsittelykokouksessa puheenvuorojen määrä aiheesta oli kasvanut reilusti edelliseen kokoukseen verraten ja Toriparkista saatettiin keskustella ja väitellä yhden kokouksen aikana monta tuntia. Oletettavasti Toriparkki olisi päässyt valtuuston asialistalta hyvin paljon nopeammin pois, jos pöydälle jättämistä ei olisi tapahtunut niin usein ja helposti.

Kaupunginvaltuuston kokousten puheenvuorot koskien Toriparkkia olivat kestoltaan pitkiä ja joissain määrin jopa puuduttavaa kuunneltavaa, joka tuli ilmi kokousten videotallenteista, joissa päättäjät

välillä nuokkuivat penkissään ja odottivat seuraavan puheenvuoron alkamista. Jotkut päättäjistä jopa mielenosoituksellisesti poistuivat valtuustosalista kesken kollegan puheenvuoron. Päättäjien lyhyemmät puheenvuorot saattaisivat vaikuttaa kokousten keston lisäksi myös siihen, että puheenvuorot jaksettaisiin kuunnella kokonaan ja asiakohdat ymmärrettäisiin ja sisäistettäisiin paremmin. Vaalien jälkeisiä puolueiden mahdollisia voimasuhteiden muuttumista pelättiin, koska oletettiin sen vaikuttavan myös Toriparkin läpimenoon puolin ja toisin. Oikeistovaltainen valtuusto äänesti Toriparkin läpi, kun vasemmistovaltainen valtuusto olisi kaatanut koko Toriparkkihankkeen. Siksi poliittinen peli valtuustosalissa oli välillä tarkoin suunniteltua, kun asian pöydälle jättämistä pohdittiin myös sen hetkisen valtuustokokoonpanon mukaan. Tällä viitataan siihen, että oliko valtuustosalissa paikalla enemmän Toriparkin puolestapuhujia vai vastustajia ja kannattaako asiaa käsitellä kyseisessä kokouksessa päätökseen saakka vai siirtää seuraavaan kokoukseen, jossa olisi paikalla mahdollisesti erilainen kokoonpano päättäjiä.

Kaupunginvaltuuston kokoukset, joissa käsiteltiin Toriparkkia, olivat päätöksentekoprosessin ohella kuin hyvin tehty näytelmä. Juonenkäänteitä riitti villatakkien kääntämisestä²²⁸ dramaattisiin puheenvuoroihin, joissa vedottiin äänestäjien lisäksi myös tunteisiin. Henkilökohtaisuuksia ei vältelty, kun moitittavana oli valtuustokollega. Joissain tilanteissa kokouksen puheenjohtajan piti jopa muistuttaa käytöstavoista kokouksen aikana. Toriparkista oli väännetty valtuustossa niin kauan, että sanomalehdet kirjoittivat jo ivailevaan tyyliin Turun kunnallispoliittisesta päätöksenteosta ja kansalaiset vitsailivat kahvipöydissään ikuisuusprojektista nimeltä Toriparkki. Päätöksenteon pitkittyminen vaikutti oletettavasti myös siihen, että lopulta päättäjiin kohdistui painetta tehdä lopullinen päätös hankkeesta. Kaikissa tässä tutkimuksessa käytetyissä haastatteluissa tuotiin esille todella hidas ja monimutkainen tie, ennen kuin Toriparkista saatiin äänestettyä lopullinen tulos.

Pysäköintilaitos Louhen rakentaminen vuosituhaten alussa saattoi auttaa Toriparkin suunnitelmien etenemisessä. Tutkimuksen mukaan Toriparkin rakentamisesta torin alle oli helpompi keskustella, kun Kauppatorin viereen oli jo rakennettu toimiva maanalainen parkkihalli, jota joidenkin suunnitelmien mukaan olisi ollut myös mahdollista laajentaa Kauppatorin alle. Kun kaupunkikuvassa oli jo ennestään maanalainen parkkihalli, Toriparkki ei kuulostanut niin mahdottomalta hankkeelta kuin 1990-luvun alussa.

Argumentit Toriparkin puolesta ja vastaan jakautuivat tasaisesti kulttuurihistoriallisiin, ympäristöpoliittisiin sekä elinkeinoelämään liittyviin perusteisiin. Vasemmisto ja vihreät ajoivat

²²⁸ Viittaus Olavi Mäenpään puheenvuoroon takinkääntämisestä, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014, videotallenne.

autotonta keskustaa, kun taas kokoomus ja SDP ajoivat yksityisautoilun mahdollistavaa keskustaa. Talouteen liittyvät argumentit painottuivat kritisoimaan Toriparkin budjettia ja kaikkia niitä yksityiskohtia, joita ei ollut vielä huomioitu budjetin laskennassa. Esimerkiksi mahdollisia yllättäviä kustannuksia, jotka voisivat koitua Turun kaupungin maksettavaksi alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen.

Sujuva kaupunkisuunnittelu lyhentäisi hankkeiden suunnittelu-aikaa ja toisi myös kaupungille säästöjä, kun yhdestä asiasta ei tarvitsisi kokousta monia vuosia. Toriparkki jätettiin pöydälle useimmin siksi, että budjettisuunnittelussa oli jotakin ristiriitaista tai selvittämättä jääneitä asioita. Valtuustossa pohdittiin Turun kaupungille lankeavia kustannuksia, jos Toriparkki Oy joutuisi esimerkiksi konkurssiin. Silloin torille jäisi vain iso kuoppa. Valtuutettu Mikael Miikkola (ps.) otti esille yhdessä Toriparkkiin liittyvässä puheenvuorossaan kaupunginvaltuuston kokouksessa, että kaupungin rahat eivät riitä kaikkeen ja kaupunki ei saisi millään tavoin osallistua Toriparkin kustannuksiin.²²⁹

”Tässä on karmeat riskit, jos tuo putiikki eli Toriparkki menee konkurssiin. Siihen tulee iso kuoppa ja niitä kuoppia oli aikanaan DDR:ssä ja Neuvostoliitossa ihan riittävästi, niitä ei tarvita koti-Turkuun.”²³⁰

Yksittäiset päättäjien mielipiteiden vaihdot vaikuttivat suuresti Toriparkin läpimenoon. Perussuomalaisen Timo Laihisen yllättävä kannanmuutos oli ratkaiseva lopullisessa äänestyksessä Toriparkin kohtalosta. Ratkaisu muodostui vain yhden äänen enemmistöllä. Poliittisessa päätöksenteossa pienikin muutos voi olla avain ratkaisuun. Tulkinnan varaiseksi jää, miksi politiikassa tapahtuu viime tingassa tehtyjä kannanmuutoksia täysin eri puolelle. Kaupunkikehitykseen liittyen, ajan kuluminen hanketta suunnitellessa ja kaupungin modernisaation tarve saattavat olla osasyitä selittämään asiaa.

Elinkeinoelämän ja poliittisen järjestelmän välinen suhde tuli tässä tutkimuksessa esille, kun liikemiehet yrittivät vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon tarjoamalla tonttia uudelle pääkirjastolle vastineeksi maanalaisista parkkipaikoista. Jos tämänkaltainen vaihtokauppa olisi toteutunut niin kuin sitä suunniteltiin, liikemiehet olisivat saattaneet hyötyä Toriparkista jonkin verran enemmän

²²⁹ Mikael Miikkola puheenvuoro, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014, videotallenne.

<https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

²³⁰ Lainaus Mikael Miikkolan puheenvuorosta, Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014, videotallenne.

<https://kepit.tv/#/c/turun kaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>.

kiinteistöjen, asuntojen tai kaupankäynnin kannalta. Lopullinen rakennuspäätös kuitenkin näyttää tutkimuksen mukaan hyödyttävän enemmän kevyenliikenteen käyttäjiä sekä joukkoliikennettä, kun henkilöautoliikenne torin kulmalta on siirretty maan alle ja torin pinta on rauhoitettu kävelijöille.

Poliittiset sekä taloudelliset ongelmakohdat suunnittelussa pysyivät 1990- ja 2000-luvulla hyvin samanlaisina. 2000-luvulla autotonta keskustaa perusteltiin enemmän jalankulkijoiden turvallisuuden kannalta, kun 1990-luvulla perusteena oli enemmän autoliikenteen aiheuttama saaste ja melu. Torin maapohja oli koko suunnittelun ajan päällimmäinen huolenaihe. Alusta saakka tiedostettiin, että maapohja on savea ja ympäröivät rakennukset saattavat sortua rakennustyömaan mukana, jos laskelmia ja rakennesuunnitelmia ei tehdä tarkkaan.

Ympäristöpoliittisesti vakavia huolenaiheita herätti kulttuurimaiseman muuttuminen, arvorakennusten mahdollinen vaurioituminen ja henkilöautoliikenteen lisääntyminen keskustassa Toriparkin myötä. Toriparkki nähtiin historiallista maisemaa turmelevana projektina, jota kukaan ei käyttäisi ja se veisi kaiken lisäksi ympäröivät rakennuksetkin mukanaan kuoppaan. Tästä esimerkkinä oli arkeologisissa kaivauksissa löytynyt historialliselta arvoltaan korvaamaton kauppakatu 1700-luvulta, joka kuitenkin hävitettiin rakennusprojektin tieltä pois.

Äänestystulokset Toriparkkiin liittyen ratkaistiin tasaisesti vuosikymmenien aikana aina yhden tai kahden äänen enemmistöllä. Jo vuonna 1993 äänestystulos 34-32 saatiin aikaiseksi kiihkeän keskustelun ja väittelyn jälkeen. Silloin valtuustosalin edessä seisoivat Toriparkin vastustajia isojen kylttien kanssa, joissa sanat huusivat ”*paluu grynderiaikaan*”, ”*kaavassa on pimitystä*” ja ”*työllistää sata*”²³¹ Samantyyllisiä sanavalintoja käytettiin 2000-luvun vaihteen jälkeisissäkin kokouksissa argumenttien vahvistamiseksi.

Toriparkin historia on värikäs ja monimutkainen ja matka on jatkunut vielä tutkimuksen aikarajauksen jälkeenkin rakentamisesta valmistumiseen ja valmistumisen jälkeiseen aikaan. Jo Toriparkin rakentamisen alussa vuonna 2018 tehdyt arkeologiset kaivaukset ja niiden löydöt aiheuttivat keskustelua turkulaisten kesken ja yleisessä keskustelussa pohdittiin, että säästetäänkö torin alta löytynyttä vanhaa Turku ollenkaan. Kaivausten myötä löytynyt 1700-luvun kauppakatu näytti turkulaisille konkreettisesti poikkileikkauksen historiallisen vanhan Turun ja uuden modernin Turun välillä. Kauppatori oli historiallisesti arvokasta maaperää. Tutkimuksen perusteella päättäjien vaakakupissa painoivat enemmän kaupunkikehityksen ja modernin yhteiskunnan

²³¹ Turkulainen 16.6.1993. <https://www.turkulainen.fi/paikalliset/1404059>, viitattu 7.11.2023.

infrastruktuuritarpeet sekä mahdollisesti yksityisen sektorin taloudelliset intressit kuin kulttuurihistoriallinen löydös.

Keskustan yritysten kaupankäyntiä haluttiin virkistää lisäparkkipaikkojen rakentamisella ja ydinkeskustan viihtyisyyttä parantamalla. Kaupallisesti houkuttelevaan keskustaan ei kuitenkaan riitä pelkästään pysäköintihallin rakentaminen, vaan siinä tarvitsee ottaa huomioon monta muutakin asiaa. Näitä ovat esimerkiksi keskustassa sijaitsevien palvelujen markkinointi ulkopaikkakuntalaisille tai keskustan reuna-alueilla asuville sekä pysäköintimaksujen suuruus. Asiakas, joka on tulossa ostoksille torille tai sitä ympäröiviin vähittäisliikkeisiin, ei mielellään maksa pysäköinnistä moninkertaista hintaa ostoksiensa hintaan suhteutettuna. Viihtyisää ja elävää keskustaa on hankala toteuttaa samalla, kun eri puolilla keskustaa on rakennustyömaita, jotka kiinnittävät keskustassa kävijöiden huomiota ja kääntävät katseen kaupungin laitamilta löytyvien ostoskeskusten suuntaan. Toriparkin rakennustyömaan pelättiin hiljentävän keskusta-alueen kaupankäynnin kokonaan ja pienten vähittäisliikkeiden talous ei kestäisi sellaista kovin pitkää aikaa.

Kaupunkikuvan muuttuminen ja vanhan kulttuurihistoriallisesti arvokkaan torin ympäristön modernisointi nykyaikaan sopivaksi saattoi olla suurin syy siihen, että Toriparkin suunnitteluvaihe kesti monta vuosikymmentä. Keskustelua aiheesta piti aloittaa valtuustosalin ulkopuolella nurkkapöydissä, varovasti kysellen muiden mielipidettä asiaan, ennen kuin keskustelun uskalsi avata valtuuston puolella. Turun Kauppatori oli pysynyt mukulakivisenä kaupungin keskuksena 1800-luvulta saakka ja sen muokkaaminen ja savimaan kaivaminen aiheutti varsinkin paikallisissa pelkoa kulttuurin turmelemisesta ja hätäisistä päätöksistä. Ainakin Toriparkin kohdalla päätöstä pohdittiin ja kehitettiin kauan ja syvällisesti.

Lähdeluettelo:

Asiakirjat ja säännökset:

Turun kaupunginhallituksen pöytäkirjat ja ääninauhat 1993-2018. Turun kaupungin arkisto. (TKA)

Turun kaupunginvaltuuston pöytäkirjat ja ääninauhat 1993-2018. Turun kaupungin arkisto.

Turku Kauppatori asemakaavan selostus 28.6.2007.

Turun ympäristö- ja kaavoituslautakunnan pöytäkirjat 2003-2018. Turun kaupungin arkisto.

Haastattelumateriaali (tekijän hallussa):

Sosiaalineuvos Jarmo Rosenlöfin haastattelu, 6.9.2023.

Turun kaupunginjohtaja 1989-1995 Juhani Lepän haastattelu, 4.9.2023.

Sähköpostitse haastatellut:

Turun kaupunginvaltuutettu (-2012) ja Meidän Turku Ry puheenjohtaja (-2019) Pauliina de Anna, 25.9.2023.

Varsinais-Suomen Yrittäjät, toimitusjohtaja Hanna Munter, 6.9.2023.

Tutkimuskirjallisuus ja muut kirjallisuuslähteet:

Alastalo Marja, Åkerman Maria, Vaittinen Tiina, Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa:

Tutkimushaastattelun käsikirja. Toim. Hyvärinen, Nikander, Ruusu vuori. Vastapaino Tampere 2017.

Alastalo Marja, Tutkimushaastattelun historia yhteiskuntatieteissä. Teoksessa: Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Toim. Ruusu vuori, Tiittula. Vastapaino, Tampere 2005.

Alasuutari Pertti, Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Gaudeamus, Helsinki 2001.

Andersson Harri, Kulttuuri ja paikan politiikka kaupunki uudistuksessa. Teoksessa: Tila, paikka ja maisema – Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Toim. Haarni, Karvinen, Koskela, Tani. Osuuskunta Vastapaino, Tampere 1997.

Andersson Harri, Rakennettu ympäristö – Kaupunkirakentaminen modernina projektina. Painosalama Oy. Turku 1993.

Andersson Harri, Urban structural dynamics in the city of Turku, Finland. Väitöskirja, Turun yliopisto 1983.

Bátorova Michaela, Chancing decision-making power of municipal leaders – Comparative experiences from Finnish, Spanish and Sloak Municipalities. Acta Universitatis Tamperensis 1780. Tampere university press Tampere 2012.

Frigen Pirita, Tirkistelyä vai ymmärryksen lisäämistä? Historiantutkija arkaluontoisista asioista kirjoittamassa. Teoksessa: Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta, Eilola. Gaudeamus Tampere 2017.

Eilola Jari, Kohti tulevaisuuden etiikkaa. Teoksessa: Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta, Eilola. Gaudeamus 2017.

Eriksson Päivi, Koistinen Katri, Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 4/2005.

Frigren Pirita, Tirkistelyä vai ymmärryksen lisäämistä? Historiantutkija arkaluontoisista asioista kirjoittamassa. Teoksessa: Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta, Eilola. Gaudeamus Tampere 2017.

Haarni Tiikka, Karvinen Marko & al. Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa: Tila, paikka ja maisema – Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Toim. Haarni, Karvinen, Koskela, Tani. Osuuskunta Vastapaino, Tampere 1997.

Haarni Tuukka, Joustavia tiloja. Teoksessa: Tila, paikka ja maisema – Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Toim. Haarni, Karvinen, Koskela, Tani. Osuuskunta Vastapaino, Tampere 1997.

Hyvärinen Matti, Haastattelun maailma. Teoksessa: Tutkimushaastattelun käsikirja. Toim. Hyvärinen, Nikander, Ruusuvoori Vastapaino Tampere 2017.

Hyvärinen Matti, Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa: Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Toim. Ruusuvoori, Tiittula. Vastapaino, Tampere 2005.

Jauhiainen Jussi S, Harvio Susanna, Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla. Työ- ja elinkeinoministeriö 27/2008.

Kaila Jarmo, Turun kunnallispolitiikka – Kansanvaltaa vai elitismiä? Yleisen valtio-opin pro gradu työ. Turun yliopisto, helmikuu 1988.

Kalela Jorma, Historian rakentaminen eettisenä hankkeena. Teoksessa: Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta, Eilola. Gaudeamus Tampere 2017.

Karvinen Marko, Kaupungin ranta kulttuurisena rajana. Teoksessa: Tila, paikka ja maisema – Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Toim. Haarni, Karvinen, Koskela, Tani. Osuuskunta Vastapaino, Tampere 1997.

Klami Hannu Tapani, Turun tauti – Kansanvallan kriisi suomalaisessa ympäristöpolitiikassa. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo – Helsinki – Juva 1982.

Kokko Marja, Henkilötiedot historiantutkijan työprosessissa. Teoksessa Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta, Eilola. Gaudeamus Tampere 2017.

Koivunen Tuija, Ylöstalo Hanna, Tutkimushaastattelu ruumiillisena kohtaamisena. Janus Jyväskylä 2017.

Laine Samuli, Turun kaupunginvaltuusto muutoksessa – Kassakaappisopimuksia ja avointa kabinettipolitiikkaa. Pro gradu, Turun yliopisto, Turku 2020

Lainevuo Ari, Katsaus kaupunkitutkimukseen. Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä, Yhdyskuntatutkimuksen yhteistyöryhmä. Aluekehitysosaston julkaisu. Sisäasiainministeriö 7/1998.

Leinonen Minna, Otonkorpi-Lehtoranta Katri, Heiskanen Tuula, Kyselyhaastattelu. Teoksessa: Tutkimushaastattelun käsikirja. Toim. Hyvärinen, Nikander, Ruusuvoori. Vastapaino Tampere 2017.

Loikkanen Heikki A., Harisalo Risto & al., Kunnat kuntoon – Puheenvuoroja kuntien ongelmista ja mahdollisuuksista. Suomen perusta. Tammerprint Oy 2014.

Leväsvirta Leena, Kuntien hallinto muuttuvassa toimintaympäristössä. Suomen Kuntaliitto, Helsinki 1999.

Nermes Maarit, de Anna Pauliina, Kuka kuntaa kaavoittaa? Tapaus Turku. Painosalama Oy Turku 2019.

Ranta Juha, Kuula-Luumi Arja, Haastattelun keruun ja käsittelyn abc. Teoksessa: Tutkimushaastattelun käsikirja. Toim. Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori. Vastapaino Tampere 2017.

Ruola Pekka, Intohimona Turku. Turkulaispojan elämää sotavuosista kulttuuripääkaupunkivuoteen. Turkuseura 2011.

Ruusuvuori Johanna, Tiittula Liisa, Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa: Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino Tampere 2005.

Ruusuvuori Johanna, Tiittula Liisa, Rastas Anna, Kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta tietokonevälitteiseen viestintään. Teoksessa: Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino Tampere 2005.

Tuomi Jouni, Sarajärvi Anneli, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2018.

Vainio-Korhonen Kirsi, Vastuullinen historia. Teoksessa: Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta, Eilola. Gaudeamus Tampere 2017.

Sanomalehdet:

”Toriparkkiin voi upota Turun rahaa.” Turun Sanomat 11.4.2013.

Turun Päivälehti 1993-2001.

Verkkolähteet:

”1700-luvulta peräisin oleva Turun torikatu tuhoutuu pian toriparkin alle – ”Meidän jälkeen tässä on vain syvä kuoppa.”” Yle 16.8.2018. <https://yle.fi/a/3-10355015> [luettu 11.11.2023]

”Aurakadun parkkiluola tulee”. Turkulainen 16.6.1993.
<https://www.turkulainen.fi/paikalliset/1404059> [luettu 7.10.2022]

”Hallinto-oikeus kumosi Turun toriparkin asemakaavan.” Rakennuslehti 31.3.2010.
<https://www.rakennuslehti.fi/2010/03/hallintooikeus-kumosi-turun-toriparkin-asebakaavan/> [luettu 3.11.2023]

Julkisen sanan neuvosto. https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/ [luettu 16.2.2023]

”KHO hylkäsi Turun valituksen toriparkin kaavasta.” Turun Sanomat 24.10.2011.
<https://www.ts.fi/uutiset/269883> [luettu 3.11.2023]

”Kaunistelua, valikointia ja suoraa valehtelua – seitsemän faktaa propagandasta”. Yle 4.4.2019.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/04/04/kaunistelua-valikointia-ja-suoraa-valehtelua-seitseman-faktaa-propagandasta> [luettu 18.2.2023]

”Kauppatorin ympäristön väliaikaiset liikennejärjestelyt” Turun kaupunki 22.3.2018.
https://www.turku.fi/uutinen/2018-03-22_kauppatorin-ympariston-valiaikaiset-liikennejarjestelyt [luettu 15.11.2023]

”Kauppaväki odottaa kiihkeästi toriparkkia ja keskustan kehitystä”. Turun Sanomat 28.3.2009.
<https://www.ts.fi/uutiset/1074343635> [luettu 17.10.2023]

”Keskustan yritykset valmiita maksamaan toriparkin viulut.” Turun Sanomat 21.9.2005.
<https://www.ts.fi/uutiset/1074070147> [luettu 10.10.2023]

Korkein hallinto-oikeus, päätös 8.10.2018.
<https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/muitapaatoksia/muupaatos/1538560773183.html> [luettu 1.10.2023]

Kuntalaki 2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410> [luettu 1.10.2023]

”Parkkihalli Louhi avataan torstaina.” Turun Sanomat, 13.2.2002.

<https://www.ts.fi/uutiset/1073837975> [luettu 1.11.2023]

”Siltafarssi turkulaisittain – Näin Logomon kävelysillan budjetti nelinkertaistui”. Rakennuslehti 25.5.2021. <https://www.rakennuslehti.fi/2021/05/siltafarssi-turkulaisittain-nain-logomon-kavelysillan-budjetti-nelinkertaistui/> [luettu 14.10.2023]

Suomen tietotoimisto. <https://web.archive.org/web/20170330004336/https://stt.fi/tyylikirja/ideasta-jutuksi/uutiskriteja-uutiskynnys/> [luettu 16.2.2022]

Tietoarkisto, Haastattelut. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/> [luettu 14.10.2023]

Tietoarkisto, Tapaustutkimus.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapaustutkimus/> [luettu 14.10.2023]

”Toriparkin kaava läpi.” Yle 2.3.2009. <https://yle.fi/a/3-5537360> [luettu 5.11.2023]

”Toriparkin rahoitus selvitys hyväksyttiin, rakentaminen voi alkaa.” Aamuset 20.8.2018.

<https://aamuset.fi/artikkeli/4058937> [luettu 6.11.2023]

”Toriparkin selvitys ei riittänyt Turun hallitukselle”. Turun Sanomat 7.5.2018.

<https://www.ts.fi/uutiset/3940793> [luettu 18.2.2022]

”Toriparkin taustavoimat ovat rahoittaneet avokätisesti kokoomuksen päättäjiä Turun seudulla.”

Iltalehti 24.8.2021. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ff95d9e0-00ae-4ea0-8f0c-3ffb8ffae286> [luettu 1.11.2023]

”Toriparkin vajoama syö Turun uskottavuutta – ”Kaivaustöissä on otettu turhia ja tarpeettomia riskejä”, sanoo asiantuntija.” Helsingin Sanomat, 27.4.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006085807.html> [luettu 2.11.2023]

”Toriparkki on ydinongelma.” Ilta-Sanomat 29.10.2001. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001350930.html> [luettu 10.10.2023]

”Toriparkkia vastustetaan Turun uudessa valtuustossa”. Turun Sanomat 28.5.2017. <https://www.ts.fi/uutiset/3527536> [luettu 18.11.2023]

”Toriparkkisuunnitelmille naurettiin julkisesti Turussa”. Yle 28.3.2012. <https://yle.fi/a/3-5099692> [luettu 5.11.2023]

”Turku rakentaa nyt toreilleen - Kauppatorin alle kaavaillusta parkkiloolasta riidellään jo” Helsingin Sanomat, 12.11.1995. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000003484553.html> [luettu 25.10.2023]

Turku strategia 1997-2000. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/liite_2.2_turku-strategia.pdf [luettu 1.10.2023]

Turkulainen.Verkkosivut. <https://mediamyynti.etelasuomenmedia.fi/printti/turkulainen/> [luettu 18.2.2022]

”Turkulaiset eivät saa äänestää toriparkista”. Yle 3.3.2015. <https://yle.fi/a/3-7840858> [luettu 5.10.2023]

”Turun funikulaarin häiriölista on hämmentävää luettavaa: Ovi, laakerit, mäyrä...” Iltalehti 5.11.2022. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/86dfbc39-5b72-4e83-81d5-fceded68cddb> [luettu 8.11.2023]

”Turun kauppatorin alta paljastui poikkeuksellinen pala historiaa – kasoittain naudanluita siistissä rivissä”. Yle. 21.7.2022. <https://yle.fi/a/3-12534368> [luettu 3.11.2023]

Turun kaupunki palautteet. <https://opaskartta.turku.fi/eFeedback/fi/PublicSearch> [luettu 15.11.2023]

”Turun ortodoksisen kirkon nykyiset vauriot dokumentoidaan uusien varalta – kirkon keventäminen alkaa viimeistään kesällä.” Yle 26.1.2022. <https://yle.fi/a/3-12286677> [luettu 5.11.2023]

”Turun Sanomat 100 vuotta”. Turun Sanomat 1.1.2005. <https://www.ts.fi/uutiset/1074016512> [luettu 15.11.2023]

”Turun SDP toriparkin kannalle selvin luvuin”. Yle 21.5.2012. <https://yle.fi/a/3-6104384> [luettu 7.11.2023]

”Turun tauti alkoi Hamburger Börsin purkamisella – Puolimatalle peräti 56 syytettä”. Rakennuslehti 3.11.2016. <https://www.rakennuslehti.fi/2016/11/turun-tauti-alkoi-hamburger-borsin-purkamisella-puolimatalle-perati-56-syytetta/> [luettu 3.10.2022]

”Turun tauti koitui monien rakennusten kohtaloksi”. YLE Elävä Arkisto, 10.01.2012. http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/turun_tauti_koitui_monien_rakennusten_kohtaloksi_77225.html#media=77252 [luettu 1.10.2022]

”Turun toriparkista halutaan kansanäänestys”. Yle 4.6.2012. <https://yle.fi/a/3-6163714> [luettu 5.10.2023]

”Turun Toriparkki selätti vastustajansa yhden äänen enemmistöllä”. Yle 17.11.2014. <https://yle.fi/a/3-7634365> [luettu 1.10.2023]

Työväenlehden arkinen taival. Työväenliikkeen kirjasto. Digitaalinen arkisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/159626> [luettu 16.2.2022]

”Tämä mies ratkaisi toriparkin.” Aamuset 5.9.2018. <https://aamuset.fi/artikkeli/4075769> [luettu 3.11.2023]

”Uusi vuosituhat toi eurot ja maahanmuuttajat”. Turun Sanomat 20.11.2005. <https://www.ts.fi/teemat/1074083000> [luettu 18.11.2023]

Uutismedian liitto. <https://juttutyypit.fi/juttutyypit/kolumni/> [luettu 19.2.2022]

”Valohämy himmeni keskustasta, Turun kirjaston laajennus siirtyi”. Turun Sanomat, pääkirjoitus 14.11.2001. <https://www.ts.fi/puheenvuorot/1073828912> [luettu 16.11.2023]

”Ydinkeskusta poliitikkojen veivissä”. Turun Sanomat 29.12.2007.

<https://www.ts.fi/uutiset/1074249409> [luettu 17.10.2023]

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html

[luettu 1.10.2023]

”Yle turku selvitti: Toriparkilla vain 20 prosentin kannatus”. Yle Turku 12.4.2013 <https://yle.fi/a/3-6575766>

[luettu 8.11.2023]

Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys> [luettu 15.11.2023]

Videotallenteet:

Turun kaupunginvaltuuston kokous 27.10.2014.

<https://kepit.tv/#/c/turunkaupunginvaltuusto/e/3TAV2S8T6L>

Turun kaupunginvaltuuston kokous 17.11.2014.

<https://kepit.tv/#/c/turunkaupunginvaltuusto/e/6L3J5S8J6T>

Kuvat ja kaaviot :

Kuva 1: Kauppatori vuonna 1930. ”Katso vanhat kuvat Turun kauppatorin vilinästä – toriparkkia pohdittiin jo 1968”. Turun Sanomat 16.2.2020. <https://www.ts.fi/teemat/4859293> [luettu 3.11.2023]

Kuva 2: Kauppatorin mukulakivipinta vuonna 1924. Turun Sanomat 16.2.2020.

<https://www.ts.fi/teemat/4859293> [luettu 3.11.2023]

Kuva 3: Keskustan kehittämissuunnitelma 1997, vihreä vaihtoehto. Liite kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa 3/1997. Turun kaupungin arkisto.

Kuva 4: P-Turku Suunnitelmaselostus 6.10.1997, liite kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa 3.11.1997. Turun kaupungin arkisto.

Kuva 5: Valokuva torin alta löytyneestä 1700-luvun kauppakadusta.

<https://www.turkulaiset.fi/toriparkki-kauppatori.html> [luettu 11.11.2023]

Kuvio 1: Kunnallispoliittisen yhteistyön osa-alueet. Kirjoittajan tekemä.

Kuvio 2: Toriparkki -prosessin historian tärkeimmät tapahtumat aikajärjestyksessä. Kirjoittajan tekemä.

Kaavio 1: Turun Kunnallisvaalit 1992-2017 tulos ja valittujen valtuutettujen määrä Turun kaupunginvaltuustossa puolueittain. Tilastokeskus. Kirjoittajan tekemä.

Liitteet:

Haastattelurunko:

Jokaiselta haastateltavalta kysyttiin samat laajamuotoiset kysymykset, jonka jälkeen esitettiin tarkentavia lisäkysymyksiä yksityiskohtia varten.

1. Milloin Turun kaupunginvaltuustossa alettiin keskustelemaan Toriparkkihankkeesta ensimmäisen kerran ja millä sitä silloin perusteltiin?
2. Miten Toriparkkisuunnitelmat otettiin vastaan 1990-luvun puolella? Mitkä puolueet tai henkilöt olivat eniten Toriparkin puolella tai sitä vastaan?
3. Suunnittelusta rakentamispäätökseen kului noin 30 vuotta. Mitkä olivat taloudellisesti tai poliittisesti suurimmat ongelmakohdat hankkeessa ja miksi se jätettiin pöydälle yhä uudelleen?
4. Muuttuiko valtuuston näkemykset Toriparkista, kun tultiin 2000-luvulle, esimerkiksi vaalien jälkeen henkilöiden vaihtuessa valtuustossa?
5. Julkisuudessa paljon ollut Österbladin tontti liittyi Toriparkkiin suunnittelun alkuvaiheessa, mitä kaikkea siihen liittyi?
6. Mitä mieltä (haastateltava) itse on Toriparkista ja toteutuiko Toriparkki niin kuin suunniteltiin?